



Uvodnik

Igor Gregori

Brez dostojanstva

V sklopu dvodnevnega praznika tržaškega škofijskega tednika Vita nuova je urednik časopisa Stefano Fontana v dogovoru s tržaškim škofom Giampaolom Crepaldijem med drugim povabil italijanskega časnikarja, odgovornega urednika milanskega tednika Tempi, Luigija Amiconija, ki je spregovoril o današnji krizi italijanske družbe na robu vse večje sekularizacije. Milanski časnikar je na srečanju svojo politično in ideološko pripadnost ter posledično vsebinsko podstat časopisa jasno zagovarjal: Amicone sodi namreč med vodilne intelektualce, ob katerih se zgleduje gibanje Comunione e liberazione. Pripada skupini mislecev, ki mu z neologizmom pravimo Teocon: med njimi je tudi znani italijanski novinar Giuliano Ferrara, pri katerem se Amicone zgleduje. V sklepnem delu svojega posega, v katerem je obravnaval pomanjkanje poguma in premočrnosti katoliških politikov pri zagovarjanju neodtujljivih človekovih pravic, se je gost zaustavil tudi ob vprašanju premoči italijanskega sodstva, ki je po njegovem mnenju po aferi čiste roke izpred dvajsetih let spreobrnilo pravšnje ravnotežje inštitucionalnih organov. V to logiko je uvrstil vprašanje Berlusconi, žrtve tega skvarjenega sistema, in ga povabil, naj se ne vda, naj se v teh težkih trenutkih še naprej bori ...

Te misli je časnikar izrekel na dan, preden je Silvio Berlusconi z zahtevo po odstopu ministrov stranke Ljudstva svobode iz Lettove vlade ponovno in tokrat silno načrtno zaradi svojih sodnih peripetij spravil na rob obupa italijansko politiko in celotno državo. Amicone je prepričano in tudi upravičeno branil svoja stališča, ki izhajajo iz sicer poštene krščanske podlage. Ni pa pustil ravnodušnega tistega, ki se z njegovo politično analizo glede Berlusconijevih ofenziv ne strinja. Drugače mislečemu se je porodilo preprosto, morda naivno vprašanje: kako je lahko kristjan v Italiji doslej sploh podpiral - in jo najbrž še danes odobrava - politično akcijo moža iz Arcoreja?

Težko se je sprijazniti z dejstvom, da je podjetnik in politik Silvio Berlusconi v teh letih lahko užival tolikšno podporo med italijanskimi volivci. Ne bomo se spuščali v antropološke poglobitve, še manj v ceneno moraliziranje glede tega, kdaj in kako je začel svojo prepričevalno akcijo v italijanskem tkivu. Velja pa vsaj poudariti, da so se prve Berlusconijeve volilne kampanje začele še pred njegovim vstopom v politiko, ko si je sredi osemdesetih let predvsem zaradi ključne in sporne podpore Craxijeve politike s televizijsko dejavnostjo, ki je znatno znižala kulturno raven gledalcev, potihoma prilastil dušo in zavest številnih prebivalcev italijanskega polotoka, med katere gotovo sodi tudi nezanemarljiva množica katoličanov: ti, kot tudi gospodarstveniki, so nato v bipolarnem političnem sistemu postali jedro njegovega volilnega telesa, kar je s sociološkega in političnega vidika tudi razumljivo. Vrhovi italijanske katoliške Cerkve pa so se v zadnjih dveh desetletjih mlačno odzivali na politične in etične pomanjkljivosti vodje desne sredine.

Po zadnjih političnih sramotnih razpletih pa se tudi Italijanska škofovska konferenca sicer odgrajuje od Berlusconi. Poleg tega so berlusconijevci v zadnjih dneh začeli zmerjati celo tednik Famiglia Cristiana, češ da je komunistični časnik le zato, ker je v jasnem zapisu ocenil, da je Berlusconi s svojimi zadnjimi potezami dokončno "izgubil dostojanstvo". Upati gre, da je Berlusconi s svojim poraznim dejanjem, za katerim je dejansko v igri dokončno udejanjanje obsodbe in še pred tem temeljno izglazovanje pristojne komisije glede odvzema njegovega senatorskega položaja, načel trdnjavo svoje politične neomajnosti in da se bo potemtakem odpor zoper njega večal bodisi v njegovih vrstah bodisi v ljudski podpori.

/ str. 2

Nagrada za odličnost!



Foto I. Škorjanc

Števerjanska dramska družina zmagovita na 52. Linhartovem srečanju

Razmišljanje ob papeževem intervjuju v reviji Civiltà Cattolica Polnost človeka prineseta šele poznavanje in odnos s Kristusom

Zagotovo je zelo odmeval, zlasti zunaj Slovenije, intervju, ki ga je imel sveti oče Francišek s p. Antoniom Spadarom. Poleg tega, da je p. Spadaro ugleden teolog in medijski strokovnjak, tudi za papeža ni nekdo, temveč oseba, konkretna oseba, kar je tudi najpomembnejše sporočilo celotnega intervjuja - pomembnost človeške osebe ali človeških oseb. Polnost človeka pa prinese šele poznavanje in odnos s Kristusom, kar postane jasno vsakomur, ki prebere celoten intervju, ne pa da, kot mnogi, jemlje samo neke izseke iz konteksta, ker to nima smisla. Gotovo je res, da iz pogovora



najbolj spoznamo to, kdo je papež Francišek kot oseba, ni pa to in ne more biti nauk Cerkve, cerkveno Učiteljstvo, ampak so to besede Jorgeja Maria Bergoglia, osebe, ki je postala papež. To je treba povedati za vse tiste, ki so se morda čutili zmedeni, zlasti ob tem, ko se je papež dotaknil določenih delikatnih tematik. To se je, navsezadnje, poudarjalo tudi ob izidu intervjuja papeža Benedikta "Luč sveta", da je na vprašanja odgovarjal Joseph Ratzinger kot oseba. Papež Francišek sam namreč kliče po konfrontaciji tudi s cerkvenim Učiteljstvom glede določenih tematik, medtem ko se sam ukvarja zlasti s človekovo osebo kot tako, z grešnikom, kar je, kot pove na samem začetku, tudi sam. Kolega Danijel Devetak je lepo poudaril ta vidik v uvodniku prejšnje številke, lepo pa tudi povedal, kako pravzaprav ta pogled ni nič posebej novega, je pa res, da si moramo verniki, torej tudi cerkvena

hierarhija, saj je vsak duhovnik škof in tudi papež, najprej vernik, nekoliko očistiti naočnike, da bi spet lahko imeli pravi krščanski pogled. Tiste besede o Cerkvi kot nekakšni "vojaški poljski bolnišnici" me spominjajo na misli velikega in vselej aktualnega Gilberta Keitha Chestertona, ki je zelo ljub tudi papežu samemu, in smo jih že omenili v novem glasu. Angliški krščanski (sprva anglikanski, nato katoliški) časnikar in mislec namreč pravi skoraj dobesedno enako kot Francišek, da je zgrešen masovni in popredmeteni pogled na ljudi, marveč je pomembna človeška oseba. Pravi tudi, da se ob

našamo, kakor ne bi poznali zdravila za boleznijo človeštva, zato najprej postavljamo neke diagnoze. Zdravilo je, za Chestertona in Franciška, oseba Jezusa Kristusa. Zato pa takšna nujnost evangelijskega oznanila. Papež ne pravi, da sedaj ver-

ske resnice kar naenkrat niso pomembne - daleč od tega. Pridemo tudi do verskih resnic in morale, vendar je pred tem treba nekaj drugega. Kakor je lepo povedal naš prijatelj, misijonar Danilo Lisjak: "Lačnemu črncu nimaš kaj oznanjati in ga učiti - najprej je treba poskrbeti za njegov želodec, potem pride drugo". Isto ponavlja papež v intervjuju, le da še bolj zaostri: "Ozdraviti rane, ozdraviti rane". Normalno, da, kot pravi kitajski pregovor, ni dovolj, da človeku samo daš ribo, ampak ga je treba tudi naučiti ribe loviti. Ampak, če nadaljujemo s podobo, lačnemu človeku ne boš dal trnka v roke, naj si gre v bližnjo reko po ribe, temveč mu boš najprej nekajkrat dal ribo, da preživi, potem boš nadaljeval z učenjem. Najprej torej osnova, ki jo potem nadgrajujemo. Je pa zanimivo tisto, ko že govori papež o moralnih vprašanjih: "Konec koncev nam je mnenje Cerkve glede tega znano..." Zame, ki sem kristjan, je to provokativno vprašanje: "Ali poznaš nauk Cerkve"? Mislim, da med vrsticami papež vendarle izpostavi to naše "papirnato" krščanstvo, ki smo ga omenili v komentarju ob začetku pontifikata. Veliko je tega, da se imamo za kristjane, potem pa ne poznamo ne evangelija (ko rečemo evangelij, mislimo na celotno Novo zvezo) ne nauka Cerkve. Vendarle ne pravi, da je to drugotna tema, temveč, da za osnovo prideta tudi cerkveni nauk in morala, ker ju pač nihče brez osnove ne more sprejeti. Samo z očmi vere lahko sprejmemo ta predlog Cerkve, drugače ne gre. Moralni in verski nauk Cerkve je kot obleka in obutev ter nakit, s pomočjo katerih je človek šele zares dostojanstven, kakor izgubljeni sin iz Lukovega evangelija.

Andrej Vončina

Obletnica

Bogat večer
na Gradu
Kromberk
ob stoletnici
prve slovenske
državne gimnazije
v Gorici

3

Gledališče



Režiser Franko
Žerjal je na
Linhartovem
srečanju prejel
matička za režijo
predstave Umor
v vili Roung

16



Pogovor v Gorici

Naše povojno leposlovje

V komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v Gorici bo v četrtek, 10. oktobra, pogovor o pomembni publikaciji, ki je spomladi izšla v okviru razvejenega čezmejnega evropskega projekta JezikLingua. Gre za 524 strani debelo posmrtno literarnozgodovinsko monografijo prof. Martina Jevnikarja Slovenski avtorji v Italiji. Gradivo, raztreseno v revijah in zbornikih več kot treh desetletij, je zbrala in uredila prof. Marija Cenda iz Trsta, ki je napisala dragoceno dopolnilo o zamejski ustvarjalnosti v letih od avtorjeve smrti leta 2004 do danes. Martin Jevnikar v knjigi obravnava 89 slovenskih pesnikov, pi-

sateljev in dramatikov, ki so po vojni ustvarjali na Tržaškem, Goriskem in Videmskem. V svojem Pripisu je prof. Cendova sintetično posodobila podatke, ki jih zadevajo, in kratko predstavila še 24 novih avtorjev, ki so se s svojimi knjigami pojavili v zadnjem desetletju. Poleg tega je v knjigo uvrstila Jevnikarjev prikaz zamejskih povojnih revij in pa obsežen izbor njegovih poročil o pomembnih zgodovinskih, domoznanskih in esejističnih delih, ki ne sodijo v leposlovje, a zadevajo našo skupnost.

O knjigi Slovenski avtorji v Italiji so najprej spregovorili 24. maja na "Jevnikarjevem simpoziju", ki ga je na Opčinah priredilo Sla-

vistično društvo Trst-Gorica-Videm ob stoletnici avtorjevega rojstva. Sledili sta predstavitvi 25. junija v Narodnem domu v Trstu (ob urednici je spregovorila prof. Marija Pirjevec) in 27. junija v dvorani Slovenske matice v Ljubljani (ob urednici sta spregovorila akad. Matjaž Kmecl in prof. France Pibernik). Goriški večer o knjigi, njeni vsebini in zamejski leposlovni ustvarjalnosti bosta po uvodnih besedah predstavnikov Ciljnega začasnega združenja JezikLingua 10. oktobra ob 20. uri oblikovala goriška literarna zgodovinarja profesorja Lojzka Bratuž in David Bandelj ter urednica knjige prof. Marija Cenda.

Reševanje sedeža JK Čupa



Foto JMP

V Sesljanu je bilo v soboto zvečer, 28. septembra, vroče, saj je upravni odbor slovenskega jadranskega kluba Čupa sklical sestanek svojih članov, ki pa je zaradi izjemnega števila prisotnih, zbralo se jih je več kot 80, postal izredni občni zbor. Predsednik kluba Roberto Antoni, podpredsednik in odgovoren za priveze Ivo Rojec ter taj-



Foto JMP

nik Vinko Ozbič (na fotografiji) so prisotnim članom povedali, da jim je devinsko-nabrežinska

občinska uprava sporočila, da morajo do 6. oktobra letos podreti barako, v kateri imajo upravne prostore, ker ni v skladu z deželno zakonodajo. Sledila je vroča debata, prisotnim je bilo jasno, da brez posredovanja politike ne bo šlo, in prav v začetku tedna smo izvedeli, da je Dežela po posredovanju svetovalcev SSK in DS Igorja Gabrovca in Stefana Ukmarja dala upraviteljem jadranskega kluba Čupa še leto dni časa za ureditev, v tem času

pa bi morala Dežela sama najti in Čupi dati primeren prostor v Sesljskem zalivu!

Boleča preteklost na Socialnem tednu

O spravnem procesu

Žrtve komunizma, fašizma in nacizma so bili vsi Slovenci, tisti, ki so umrli kot žrtve, in tisti, ki so pod prisilo izvajali dejanja teh režimov, je v pogovoru o slovenskem spravnem procesu in njegovi vlogi pri krepitvi zaupanja povedala predsednica NSi Ljudmila Novak. Prvak SD Igor Lukšič pa je dejal, da "brskanje po ranah" ne vodi nikamor.

Pogovor je v okviru Socialnega tedna pripravila Socialna akademija, na njem pa je po odhodu Novakove sodeloval tudi podpredsednik stranke NSi Aleš Hojs. Po njegovih besedah je Slovenija na prehodu v 90. leta naredila veliko napako, ki se bo poznala še nekaj časa, in sicer da ni izvedla lustracije.

Po mnenju Novakove so obtoževanja na spominskih slovesnostih na eni in na drugi strani ne-

primerna. Kot je povedala, je treba vojna in povojna dejanja na Slovenskem obsoditi, in sicer na



Ljudmila Novak

spraven način ter s spoštovanjem vseh žrtev. "Želim si, da bi v Sloveniji prišli do medsebojnega spoštovanja, sprejemanja

resnice, obsojanja slabih dejanj", je dejala.

Vsaka zloraba teh dogodkov je po njenem mnenju škodljiva in vodi v razdore. Dejala je, da bi na prireditvah morali govoriti le o žrtvah in obsojanju slabih dejanj, in dodala, da si želi, da bi v Sloveniji nekoč vsem žrtvam postavili spomenik.

Tudi po mnenju Lukšiča je treba občutke ljudi spoštovati, saj je to po njegovih besedah najboljša pot do medsebojnega prepoznavanja razlik. "Brskanje po ranah" in prilivanje na ogenj pa ne vodita nikamor, je dejal. Povedal je tudi, da politika lahko ljudi angažira, da se ukvarjajo s tem, kdo je kriv in kdo je komu kaj hudega storil. "To ni politika, za katero se jaz zavzemam", je dejal.

Poudaril je pomembnost realnih interesov ljudi in velikih skupin, saj ti po njegovem mnenju lahko privedejo do močnih konfliktov, ki imajo v nekaterih primerih kot posledico lahko vojno ali intenzivne politične spopade.

Poziv Sveta slovenskih organizacij

Naj se najde ustrezna rešitev za Čupo!

Svet slovenskih organizacij z zaskrbljenostjo spremlja novice, ki govorijo o tem, da mora Jadralni klub Čupa v nekaj dneh odstraniti s svojega "zgodovinskega" zemljišča vse,

kar je dogradilo in postavilo v letih svojega obstoja. Gre za zelo hude ukrepe, ki lahko Čupo prisilijo v stanje, ko ne bo mogla več nuditi nikakršnih uslug svojemu

članstvu, predvsem pa mladim športnikom, kar pomeni, da bi lahko bila že čez teden vsa dejavnost ne samo ohromljena, ampak celo prekinjena.

SSO apelira na vse dejavnike, ki imajo lahko svoj vpliv in besedo pri stvari, da zastavijo vse svoje sile, da se najde ustrezna rešitev, ki naj omogoči klubu, da še naprej nemoteno razvija svoje delovanje.

S 1. strani

Brez dostojanstva

Še zlasti pa to, da se končno prebije doslej nerazdružljivi duopol Berlusconi-Italija, ki ga je s svojim sramotnim večletnim početjem vitez italijanske republike tako podlo vsiljeval javnosti, češ da je le njegova zakladnica edina zagotovnica vsega dobrega in pošte-

nega, vse ostalo pa levičarski gnus. Naj bo torej jasno – kako naj bi bilo v tem trenutku drugače –, da je zaradi izključno osebnih računov s sprožitvijo vladne krize prevrnil predvsem svoje volivce in navsezadnje izkazal nespoštovanje tudi do uslužbencev svojih podjetij ter

zadal hud udarec državnemu gospodarskemu sistemu, ki bo v nejasnih političnih razpletih še naprej hiral. Pavšalen izgovor o povišanju davka IVA ne more niti navidezno držati, saj se je količnik davka od 20 na 21% povišal že v obdobju njegovega predsedovanja vladi.

Ključna beseda je sedaj ravno dostojanstvo: ali bodo Berlusconijevi strankarski tovariši in volivci končno dokazali, da so vredni te vrline?

Povejmo na glas

Zelo dvorezno prodiranje kapitalov

Živimo v posebnem času, ki ustvarja nove oblike sprememb, ki bodo vse bolj vplivale na naše življenje. V mislih imamo vik in krik okrog morebitne "prodaje" oziroma tujega lastništva Telecoma. Če cela vrsta uglednih naslovov in dejavnosti je prešla v t. i. tuje roke, v primeru Telecoma pa je nastalo razburjenje, ker gre za pomembno vsedržno infrastrukturo. Kot bi se šele sedaj zares zavedeli, kako kapitali vse bolj zasedajo prostor in se dobro ne ve, kam vse to vodi. Kapitali kot zasebna lastništva, ki lahko kupijo zasebno lastništvo kjer koli, kjer pač pride do velikih izgub in se jih naslov in celo zaželeno, le od posamezne države je potem odvisno, koliko ta proces še nadzoruje oziroma želi nadzorovati. Da navedemo skrajni primer: Ukrajina je sedaj dovolila celo prodajo kmetijskih, se pravi obdelovalnih zemljišč, tujcem in tako bo v naslednjih petih letih Kitajska kupila za nekaj deset milijonov hektarjev ukrajinske zemlje. V tej luči ni težko ugotoviti, da utegne biti takšna prodaja lahko vprašljiva, kar je nasprotno od prepričanja, da je vsak rešilni kapital od kjer koli dobrodošel in s tem več kot koristen. Če izvzame-

mo državne kapitale, gre v večini primerov za kapitale zasebnega značaja in tu se pokaže osupljiv paradoks: v primeru Telecoma se bo italijanska vlada sicer zavzela, da do tujega lastništva ne bi prišlo, toda ker je Telecom zasebna družba, so njene pristojnosti omejene. Vlada torej nima odgovarjajočih pristojnosti, da bi posegla v interesu lastne države? Telecom je bil privatiziran pred dobrimi petnajstimi leti in je kot toliko drugih privatiziranih naslovov popolnoma svoboden? Premore več kot osemdeset tisoč uslužbencev, od tega več kot petdeset tisoč v Italiji. Obstaja bojazen, da bi s tujim lastništvom in duhu varčnejšega gospodarjenja lahko izgubilo delo vsaj deset tisoč ljudi, če ne več. Prihod tujega kapitala torej lahko usodno zareže v življenje mnogih, ker pač skrbi le za svoje posle. Predvsem pa vse bolj živahno poseganje zasebnih kapitalov v tuje prostore odpira vprašanje, v katero smer se pravzaprav obračamo. Ne nastaja na ta način nova oblika družbe, v kateri država svojih državljanov ne more več ščititi, ker o njih odločajo tuji zasebni lastniki? Kaj ni takšen razvoj dogodkov toliko bolj vprašljiv, da ne rečemo nevaren za majhne ekonomije, kot je to npr. Slovenija? Slovenija naj bi dopustila, da veliko podjetje Mercator pride v roke hrvaškemu bogatašu, zanimivo pa je, da se tudi Italija zanima za določene slovenske naslove, letališča in - ironija usode - za slovenski Telecom.

Janez Povše

Deželni tajnik SSK Damijan Terpin gost 59. kongresa SVP

Utrdili so odnose med strankama in se dogovorili za evropske volitve

Novost letošnjih pokrajinskih volitev na Južnem Tirolskem, ki bodo potekale 27. oktobra, je nova kandidatura SVP za predsednika pokrajine Arno Kompatscherja. Ta naj bi zamenjal dosedanjega predsednika pokrajine Bocen Luisa Durnwalderja, ki se po 24 letih umika. Zaradi tega je prejšnji konec tedna potekal v Meranu 59. kongres Južnotirolske ljudske stranke - Südtiroler Volkspartei pod geslom *Gutes bewahren, Neues wagen* (ohranimo vse dobre stvari in upajmo si tudi kaj novega). Na kongresu, na katerem je bilo prisot-

nih skoraj tisoč delegatov stranke, je bil kot gost prisoten tudi deželni tajnik SSK Damijan Terpin.

Kot že navedeno, je nov kandidat SVP za predsednika pokrajine Bocen 42-letni Arno Kompatscher, ki je z 82,8% zmagal na notranjih primarnih volitvah. Na Južnem Tirolskem ga že nazivajo za južnotirolskega Renzija zaradi njegovih svežih političnih pogledov, pa tudi zaradi simpatije do župana iz Firenc. Arno Kompatscher, oče šestih otrok, je pravnik in javni funkcionar, župan gorske občine Völs am Schlern ter predsednik

združenja južnotirolskih občin. Deželni tajnik SSK Damijan Terpin je odhajajočemu Durnwalderju čestitaj za občuten poslovilni govor in se mu zahvalil za dobre odnose med strankama, Kompatscherju pa zaželel uspeh na skorajšnjih volitvah.

Med kongresom in po njem se je Terpin srečal s številnimi političnimi predstavniki SVP, predvsem z novimi parlamentarci stranke ter s podpredsednikom mešane skupine v poslanski zbornici, Ladincem Danielom Alfreiderjem. Dogovorili so se, naj bi v roku dveh tednov prišlo do srečanja v Rimu, kar pa je seveda odvisno od razvoja politične krize, ki je prejšnji teden izbruhnila v Rimu. Morebitno srečanje bo imelo na dnevnem redu problematike, ki zadevajo slovensko narodno skupnost v FJK.

Srečanja so bila tudi priložnost za nadaljnje zgodovinsko sodelovanje med strankama, saj bodo naslednjo pomlad tudi evropske volitve. Sedanji evropski poslanec SVP Dorfmann je priporočal, da bi se odnosi s Slovensko skupnostjo krepili in bi SSK spet kandidirala svojega predstavnika na njihovi listi. To izbiro je potrdil tudi tajnik SVP Theiner.



Dragi Damijan, na srečanju z Abrahamom skleni volilni dogovor, da nas bo toliko kot zvezd na nebu.

Ob tvojem 50. rojstnem dnevu ti voščimo na mnoga leta in se ti zahvaljujemo za vse tvoje požrtvovalno delo.

Vsi pri stranki
Slovenska skupnost

GRAD KROMBERK Srečanje ob 100-letnici prve slovenske državne gimnazije v Gorici

“Motor in promotor slovenskega znanja in ustvarjalnosti”

Ustanovitev prve slovenske državne gimnazije v Gorici pred sto leti je bila za naše kraje izjemen dogodek, pomembnosti katerega se morda premalo zavedamo. S temi besedami je **Inga Miklavčič Brezigar**, etnologinja in kustosinja v Goriškem muzeju, 24. septembra na Gradu Kromberk uvedla predstavitev faksimilirane izdaje prvega izvestja omenjene šole, ki je izšla pri Goriški Mohorjevi družbi. “Sploh se premalo zavedamo dosežkov rojakov v Gorici pri utrjevanju slovenske prisotnosti v mestu pred prvo svetovno vojno”, je dejala na prvem izmed jesenskih torkovih večerov na Gradu. “Vrednote narodnosti, podjetništva in izobraževanja so kvaliteta, ki jo moramo tudi danes spoštovati in prenašati naprej”. Preden je prepustila besedo gostom, se je spomnila na pokojnega direktorja muzeja Andreja Malniča, ki si je veliko prizadeval za povezovanje dveh delov Goriške. “Upam in si želim, da bo Goriški muzej še nadaljeval to tradicijo in da bomo mejo dejansko počasi zrušili”.

V imenu GMD, kjer delajo “za narodov blagor oz. na etični pogon”, je prof. **Marija Česčut** poudarila, da je idejni oče knjižne izdaje dr. Branko Marušič. On je namreč v koledarju GMD za leto 2013 objavil članek o stoletnici goriške državne gimnazije, on je dal zamisel za ponatis izvestja 1913-14, pa tudi za skupno proslavo ob stoletnici gimnazijskega izobraževanja na Goriškem, ki je bila 2. oktobra. Knjiga vsebuje dve spremni besedi: eno je prispevala ravnateljica goriškega liceja Mihaela Pirih, drugo pa ravnatelj novogoriške gimnazije Bojan Bratina. “Res smo veseli, da smo izdali izvestje, saj je v njem res veliko podatkov”, je še dejala prof. Česčut. “Če je volja, se da - kljub meji - marsikaj narediti”!

Podravnatelj goriškega licejskega pola prof. **Peter Černic** je spregovoril o pomenu skupnega proslavljanja visokega jubileja. “Problematika šolstva je eno temeljnih vprašanj znotraj modernih držav”. Zlasti od Marije Terezije dalje je postalo na zelo viden način vprašanje državnih interesov, strategij in politike. Znotraj te optike pa se je postavil problem nacionalnega jezika, ker je šolstvo začelo dobivati - predvsem z Jožefom II. - nacionalno poanto. “V Gorici smo z ustanovitvijo prve slovenske državne gimnazije dosegli, da nas je država administrativno priznala kot del države”. To je tema, “ki je nam v zamejstvu zelo pri srcu”. Edini družbeni segment, kjer smo dejansko uradno priznani in enakopravni, je prav šolski, je zatrdil Černic. To pa je sad jasne narodne politike, ki se je na Goriškem sistematično izvajala. Stoletnica je zato “dokaz državotvornega odnosa, ki so ga imeli naši predniki do ključnih slovenskih vprašanj” in so ga znali uresničiti s tem, da so dosegli gimnazijo. Ko ne bi bilo prve svetovne vojne, ki je prekinila “vzporedno našega življa, bi Gorica gotovo postala eno najbogatejših kulturnih središč slovenskega prostora”. Drug pomemben vidik, ki ga je Černic poudaril, je bil pozitiven odnos oz. posebna pozornost, ki so jo imeli takratni politiki do šolskega vprašanja. Politiki so imeli tudi ostre spore, obenem pa

zelo jasno vizijo glede osnovnih narodnostnih vprašanj. Šolstvo je to nedvomno bilo, “ne glede na politično opcijo”. Stalno so želeli dokazovati, da so Slovenci del državnega aparata in znotraj tega imajo pravico gojiti svoj jezik.

“Niso se zadovoljili z drobtinami”, ampak so dosledno in tvorno naprej uveljavljali narodni program. To so vrednote, ki se jih moramo danes spominjati. Zato ima obletnica še poseben pomen za celoten goriški prostor na obeh straneh meje, je sklenil Černic. Osrednji poseg z nazornim zgodovinskim orisom nastanka gimnazije in njene razvoja je imel dr. **Branko Marušič**, “eden tistih, ki že vrsto let rušijo meje med slovenskim in italijanskim delom Gorice”. Začel je z datumom: 3. avgust 1913. Na ta dan je bila z odločbo avstrijskega cesarja “po desetletja dolgih prizadevanjih ustanovljena v Gorici c. kr. državna gimnazija s slovenskim učnim jezikom”. Bila je prvi državni zavod te vrste na Slo-

venem. Njen nastanek je tesno povezan z zahtevo Slovencev, da se slovenščina vpelje v gimnazije kot učni jezik. Ker je bila uvedba enakopravnosti slovenskega jezika v javno življenje na Slovenskem ena od treh temeljnih sestavin slovenskega političnega programa, je sem sodilo tudi vprašanje mesta slovenskega jezika v šolstvu. O slovenščini kot šolskem predmetu na goriški nemški gimnaziji je prva vest iz leta 1847. Takrat je neobvezen pouk slovenščine na gimnaziji obiskovalo 107 dijakov, pouk italijanščine pa 57. Če so se od leta 1848 tako pri Slovencih kot pri Italijanih pojavljali znaki narodnostnih nasprotovanj, pa sta oba tabora našla skupen jezik pri zahtevi, da dobita vsak zase svojo gimnazijo. Posegov posameznikov je bilo veliko, pravega odziva oblasti pa ni bilo. “Razlog, da je npr. v šolskem letu 1899-1900 obiskovalo goriško državno gimnazijo 223 Slovencev, 166 Italijanov, 27 Nemcev in da sta le dva dijaka pripadala drugi narodnosti, ni bil nikdar zadosten”. Slovenščina je ostajala učni predmet, sprva sicer neobvezen, šele kasneje je utrdila svoj položaj. Čas

pred prvo svetovno vojno je bil čas nemirov, zaznamovali so ga želje in zahteve po družbenopolitičnih spremembah, zlasti pri italijanskih in slovenskih pripadnikih države. To se je zrcalilo tudi v šolah. Ko so Slovenci spoznali,

da se zatira vse, kar je slovensko, je v slovenskih dijakih, kot je povedal v svojih spominih Alojz Gradnik, “brez izjeme vzplamtela taka nacionalna strast, da se je zaostila v sovraštvo in prezir za vsem, kar je bilo italijansko”. Ob koncu prvega desetletja 20. stoletja so najprej Italijani in nato

še Slovenci pričeli delo za ustanovitev zasebnih gimnazij. Pobuda za ustanovitev slovenske zasebne gimnazije v Gorici je bila v krogu dr. Antona Gregorčiča, se pravi v rokah klerikalnega tabora, kar je vzbudilo nejevoljo pri liberalcih. Začetek intenzivnih priprav za ustanovitev zasebne gimnazije je bilo posvetovanje v Gorici, ki ga je 10. aprila 1910 sklical Gregorčič. Ustanovljen je bil kuratorij za slovensko zasebno gimnazijo, njegovi člani so po večini spadali v katoliško stranko. Odločitev za ustanovitev slovenske zasebne gimnazije je sprožila zbiranje finančnih sredstev. Priprave za ustanovitev dveh zasebnih gimnazij v Gorici je odmevala v javnosti. Vlada je dvomila, da bo kuratorij zmogel zbrati dovolj denarja, zato se je odločila, da bo ustanovila paralelke s slovenskim in italijanskim učnim jezikom, vendar bo uveljavljen *numerus clausus*. S tem je bil postavljen temeljni kamen slovenski gimnaziji v Gorici. Omejen vpis v paralelna razreda je bil potreben, da nemška oddelka ne bi izgu-

ske paralelke od nemške gimnazije. Nastal je samostojen zavod, prva popolna slovenska državna gimnazija na slovenskem ozemlju. Iz nemške državne gimnazije pa sta nastali še posebna italijanska in posebna nemška realna gimnazija. “Ustanovitev je bila nedvomno velik uspeh slovenske politike na Goriškem, zlasti dr. Antona Gregorčiča”. Za začasnega vodjo gimnazije v Gorici je bil z ministrskim dekretom imenovan vladni svetnik dr. Janko Bezjak, dotlej profesor na goriški nemški državni gimnaziji. Ker je bil oktobra 1913 na bolezenskem dopustu, ga je poltretji mesec uradno nadomeščal Andrej Ipavec, profesor latinščine, grščine, slovenščine in nemščine. Ta je ohranil mesto začasnega ravnatelja tudi še potem, ko je Bezjak postal deželni šolski nadzornik za Kranjsko. Gimnazijo je vodil med prvo svetovno vojno in tudi potem, ko je italijanska okupacijska oblast ovirala obnovo njenega delovanja v Gorici. V prvem letu goriške slovenske gimnazije se je v štirih razredih in devetih oddelkih šolalo 345 slovenskih dijakov in 17 dijakinj, skupaj 362. Učili so: deset profesorjev, pet suplentov in štirje pomožni učitelji. Vseh učiteljev je bilo v pr-

vi letu z ravnateljem vred 20. Na nemški gimnaziji v Gorici se je v istem letu v osmih razredih šolalo 496 učencev, med njimi je bilo 205 Slovencev. Na italijanski realni gimnaziji je bilo konec šolskega leta 1913-1914 le 273 dijakov, med njimi 270 Italijanov. Učni načrt gimnazije je bil prilagojen avstrijski šolski zakonodaji. Slovenščina je bila seveda učni jezik, razen pri predmetu nemščina. Dijaki so imeli 12 obveznih in štiri neobvezne predmete. Šolsko leto 1914-1915 je zaradi vojne napovedi Italije goriška slovenska gimnazija končala predčasno, 23. maja. Takrat je imela gimnazija že peti razred in 11 oddelkov, v katerih je bilo konec septembra 1914 vpisanih 663 rednih in 17 izrednih dijakov, učilo pa je 14 rednih profesorjev in 2 suplenta. Ob bikonstih leta 1915 so se goriški srednješolci razšli. Drugih izvestij gimnaziji ni uspelo izdati. Dijaki so počitnice preživljali v pričakovanju sprememb, ki jih je prinašala vojna. Nekateri dijaki so bili vpoklicani v vojsko, mnogi so odšli v begunstvo, več se jih je preselilo. Vojna je razselila tudi učni kader. Vrnitev Gorice v okrilje avstro-ogrske države konec oktobra 1917 in postopno vračanje iz begunstva sta vili upanje, da bo mogla v deloma porušeni Gorici ob-

noviti svoje delo tudi slovenska državna gimnazija. V zmedu, ki je vladala po koncu vojne tudi zaradi epidemije španske mrzlice, se je postopoma obnovljalo in nadaljevalo delovanje osnovnih šol, drugače je bilo pri srednjem šolstvu. Konec januarja 1919 je pričela pouk realka v Idriji, jeseni leta 1919 sta začela slovensko učiteljske v Tolminu in nižja gimnazija v Idriji. Povsem negotova je bila usoda slovenske gimnazije v Gorici. Okupacijska oblast, ki je kršila določila mednarodnega prava, je z odprtjem goriške slovenske gimnazije odlašala. Kljub temu da slovenska gimnazija ni delovala, pa so se septembra 1919 in poleti 1920 opravili zrelostni izpiti. Vodila jih je *ad hoc* sestavljena komisija in izpit se je opravil po načrtu iz časa Avstro-Ogrske, le da je predmet nemščina nadomestila italijanščina. Goriška slovenska gimnazija ni bila obnovljena. Nižja gim-

napnja, vpisovanja in obnašanja. S sprejemnimi izpiti so preverjali dijake in tako sprejemali res kvalitetne. Ti so prihajali iz vse Primorske in so tu živeli dokaj revno življenje. Morali so plačevati prispevke; gimnazija pa je imela posluš za nadarjene in socialno šibke, ki so se želeli izobraževati. Kdor ni opravil sprejemnega izpita, se ni mogel več prijaviti, “to je za današnje razmere zelo kruto”. Tudi režim dela je bil takrat “nepojmljivo strog” glede na današnje čase. Predmeti so bili obvezni in izbirni, le-ti so bili številni, kvaliteten in poglavljen. Glede kadra je prof. Bratina povedal, da je bilo tedaj v Gorici veliko delavnih in ustvarjalnih Slovencev, ki so bili pripravljeni učiti v gimnaziji. V izvestju je navedenih cel kup knjig, ki so jih imeli, pa tudi drugih didaktičnih pripomočkov. “Šola je bila bogato opremljena za tedanje čase in razmere in kadrovsko izjemno izpopolnjena”. Slovenska - klasična - gimnazija je opravila izredno pomembno delo za utrjevanje narodne zavesti, angažirala je intelektualno sredino, v kateri se je pojavila. “Bila je res motor in promotor slovenskega znanja in ustvarjalnosti”. Goričanom na obeh straneh meje pomeni “skupno izhodišče, nas povezuje in nam daje možnosti, da bomo zdaj, ko se zavedamo skupnih korenin, tudi kakšno stvar skupaj izpeljali”. V načrtu je že skupen športni dan, “in sicer tako ali vsaj približno tako, kot so ga opravili gimnazijci leta 1913”. Ravnatelj Bratina je dal pobudo, da bi na kakršen koli način zaznamovali stavbe, kjer je delovala slovenska gimnazija. Prvi sedež je bil v Wenderbergovi palači v ul. Mameli (kjer je državna knjižnica).

V debatnem delu srečanja je Marušič med drugim dejal, da je pravi naslednik prve slovenske gimnazije licej v Gorici, “moralni nasledniki pa so tudi gimnazije, ki so nastale na tem območju pod Jugoslavijo”. Večina goriških dijakov je namreč pred sto leti prihajala iz zaledja, saj je bila goriška meščanska družba pred prvo vojno še v nastanku. Černic je dodal, da se tudi goriški licej ima pomeno za naslednika prve gimnazije; nanjo jih vežeta kontinuiteta in pa dejstvo, da v lastni knjižnici še sedaj hranijo nekaj knjig iz tistega obdobja. Bratina je sklenil z nekaj podatki: samo od leta 1947 do 1997 je na slovenski gimnaziji na Goriškem v Sloveniji sklenilo šolanje 3.666 dijakov, kar pomeni, da jih je do danes približno 6.000. “To je že izjemno intelektualni potencial samo v pojavnem času”. Če dodamo še goriški licej na italijanski strani, potem pa “kar napolnjujemo ta prostor s kvalitetskimi izobrazenci”.

Bojan Bratina



Branko Marušič



Inga M. Brezigar



Marija Česčut

bila dijakov. Slovenci z omejenim vpisom niso bili zadovoljni, a še preden je preurejena gimnazija začela delovati, so sprejeli ministrov razlogo, da je ureditev začasna in da se bo iz slovenskih paralel sčasoma razvila samostojna slovenska gimnazija. V naslednjem šolskem letu je bila omejitev odpravljena in Slovenem sta bila na voljo dva oddelka. Razmere so prav kmalu narekovale, da se je vlada navsezadnje odločila in s cesarskim dekretom z dne 3. avgusta 1913 ter odlokom šolskega ministristva ločila sloven-

scino v Idriji, ustanovljena jeseni leta 1919, je bila po letu dni priključena realki, pa tudi tej šoli so bili šteti dnevi, potem ko je bil septembra 1923 sprejet Gentilejev zakon za srednje šole; odločal je, da se tudi na srednjih šolah slovenščina ukinja kot učni jezik. Ostanek idrijske nižje gimnazije so prenesli v Videm in ga priključili državnemu tehničnemu zavodu. Leta 1927 je tudi ta nadomestek izginil. Tako je bilo slovensko gimnazijsko šolstvo na Goriškem povsem ukinjeno. Slovensko gimnazijsko šolanje v Gorici in na Goriškem se je po nasilni prekinitvi obnovilo med drugo svetovno vojno. Šestrazredna gimnazija je v Gorici delovala v neurejenih razmerah, ki sta jih povzročala vojna in dejstvo, da je bila pod okriljem okupatorja in slovenskega domobranstva. Po drugi svetovni vojni je gimnazijsko šolstvo v Gorici nadaljevalo na podlagi odloka z dne 8. oktobra 1945, s katerim je Zavezniška vojaška uprava ustanovila tudi klasično gimnazijo. Po uveljavitvi nove državne meje med Italijo in Jugoslavijo se je nova goriška gimnazija ustanovila septembra 1947 v Šempetru pri Gorici. S tem je gimnazijsko in drugo srednje šolstvo v zgodovinski deželi Goriški, razdeljeni med dve državi, dobilo “nov razmah in nove razsežnosti”. Mreža gimnazijskega in drugega srednjega šolstva je zagotovo naslednik tistega, kar so predniki z veliko predanostjo ustvarjali in načrtovali desetletja, “zlasti z ustanovitvijo slovenske gimnazije pred sto leti na občutljivem obrobju slovenskega narodnostnega prostora”, je sklenil dr. Marušič.

Prof. **Bojan Bratina**, ravnatelj novogoriške gimnazije, je podrobneje spregovoril o organizacijski strukturi prve gimnazije in jo poskušal primerjati s sedanjo. Najprej je poudaril, da je učni jezik pomemben element pri delovanju gimnazije. Spoštovanje domačega jezika kot učnega načela je namreč zelo pomembno pri

Danijel Devetak

Iz papeževega nagovora pri splošni avdenci

“Ugrizniti se je treba v jezik, da ta oteče in se tako ne more opravljati!”

Papež Frančišek je katehezo med splošno avdenco v sredo, 25. septembra, namenil eni Cerkev. V CREDU izpovedujemo vero v Cerkev, ki je ena, in ta Cerkev je v sebi enost. A če gledamo katoliško Cerkev po svetu, vidimo, da zaobjema 3000 škofij po vseh celinah, mnogo jezikov in mnogo kultur. Pa vendar na tisoče katoliških skupnosti sestavljajo enost, je zatrdil sveti oče pred množico vernikov, ki so tudi tokrat napolnili Trg sv. Petra.

Ali čutim in živim enost Cerkev?

Papež je navedel Katekizem katoliške Cerkev, kjer beremo, da ima katoliška Cerkev, razširjena po svetu, eno samo vero, eno samo zakramentalno življenje, eno apostolsko nasledstvo, eno skupno upanje, isto ljubezen. Enost v veri, upanju, ljubezni, zakramentih, službi – to so po papeževih besedah stebri, ki podpirajo in držijo skupaj to eno veliko zgradbo Cerkev. Kamorkoli gremo, tudi v najmanjšo župnijo, v najbolj

odročen kotichek te zemlje, je tam ena Cerkev; mi smo doma, smo družina, smo bratje in sestre. “In to je velik dar Boga! Cerkev je



ena sama za vse!” je zatrdil papež in pojasnil, da je to tako kot v eni družini: lahko smo daleč, razkropljeni po svetu, a globoke vezi, ki povezujejo vse člane

družine, ostajajo trdne ne glede na razdaljo. Kot primer je navedel letošnje srečanje mladih v Rio de Janeiru. V tisti brezmejni

dar je tam bila ena Cerkev, čutilo se je enost. Papež je povabil, naj se vprašamo: Ali jaz kot katoličan čutim to enost, ali jo živim, ali pa me ne zanima, ker sem zaprt v svojo malo skupino ali vase? “Žalostno je najti Cerkev, ki je omejena na ta egoizem in pomanjkanje vere”, je dejal in zbrane vernike izzval z vprašanjem: “Koliko med vami moli za preganjane kristjane? Ali molim za tistega brata, tisto sestro, ki je v težavah, ker izpoveduje in brani svojo vero? Pomembno je gledati čez svojo ogrado, čutiti se Cerkev, ena Božja družina!”

Pomagam rasti v enosti ali pa sem vzrok delitve?

V nadaljevanju je papež spregovoril o ranjenosti te enosti. Skozi zgodovino smo videli, da se enosti ni vedno živelo. Na trenutke pride do nerazumevanja, konfliktov, napetosti, sporov, ki ranijo, in takrat Cerkev ne izraža ljubezni, tega, kar hoče Bog. Mi smo tisti, ki povzročamo razkosanost. In če pogledamo na razdelitve, ki so še vedno med kristjani, katoličani,

pravoslavni, protestanti, čutimo napor pri tem, da bi ta enost bila v polnosti vidna. “Bog nam daje enost, a mi jo pogosto s težavo živimo. Treba je iskati, graditi občestvo, vzgajati za občestvo, presegati nerazumevanja in spore ter pri tem začeti pri družini, cerkvenih stvarnostih in tudi ekumenskem dialogu. Naš svet potrebuje enost”, je zatrdil papež in dodal, da mi vsi potrebujemo enost, spravo, občestvo; in Cerkev je hiša občestva. Sv. Pavel piše Efežanom: “Zato vas jaz, jetnik v Gospodu, opominjam, da živite vredno klica, s katerim ste bili poklicani, v vsej ponižnosti, blagosti in velikodušnosti. V ljubezni prenašajte drug drugega. Prizadevajte si, da ohranite enost Duha z vezjo miru”. Ponižnost, blagost, velikodušnost in ljubezen za ohranitev enosti so po Frančiškovi besedah prave poti Cerkev. Pavel nadaljuje: eno telo, Kristusovo, ki ga prejememo pri evharistiji; en Duh, Sveti Duh, ki poživlja in stalno obnavlja Cerkev; eno samo upanje, večno življenje; ena sama vera, en sam krst, en sam Bog, Oče vseh. To je resnično bogastvo, ki nas združuje in ne ločuje. Papež je ponovno povabil, da se vprašamo: pomagam rasti enosti v družini, župniji, skupnosti, ali pa sem razlog za delitve in težave? Sem dovolj ponižen, da s potrpežljivostjo in žrtvovanjem zakr-pam rane v občestvu? Vsakdo naj se vpraša, je dejal sveti oče: “Po-

magam graditi enotnost družine, župnijske skupnosti, ali sem opravljivec, opravljivka? Sem povod za razprtje, za trpljenje? Viti niti ne veste, koliko gorja naredi opravljanje Cerkev, župnija, skupnostim! Zares, opravljanje prinaša veliko gorja! Opravljanje rani. Kristjan se mora ugristi v jezik, predno začne opravljati! Da ali ne? Da, ugristi se v jezik. To nam bo pomagalo, kajti po ugrizu jezik oteče in se z njim ne more govoriti in se zato tudi ne zmore opravljati! Vprašati se moram: Sem sposoben zašiti rane skupnosti s potrpežljivostjo in potrpljenjem?”

Sveti Duh kot motor enosti Cerkev

Motor te enosti Cerkev je Sveti Duh, je ob koncu dejal papež Frančišek. To je Sveti Duh, ki smo ga prejeli pri krstu in birmi. Naša enost ni najprej sad naše privolitve ali demokracije znotraj Cerkev ali našega prizadevanja, da bi se strinjali, ampak prihaja od Njega, ki dela enost v različnosti, kajti Sveti Duh je harmonija, je harmonična enost v različnosti kultur, jezikov in miselnosti. Zato pa je pomembna molitev, ki je duša našega prizadevanja za občestvo.

Sveti oče Frančišek je katehezo sklenil s molitvijo, da bi postali vedno bolj složni, da bi prinašali ljubezen tja, kjer je sovraštvo, odpusčenje, kjer je žalitev, prinašali slogo tja, kjer je nesloga, kot pravi frančiškanska molitev.

NOVA GORICA V telovadnici OŠ Milojke Štrukelj

Dobrodelna prireditvev “Goriška dlan”

Zakaj organiziramo dobrodelno prireditev?

Dejstvo je, da bo v letu 2014 za Slovenijo prenehala evropska subvencija v obliki hrane, zato smo iz Slovenske karitas dobili namig, da se moramo odslej znajti sami. Namen organiziranja dobrodelne prireditve je dvojen, najprej, da pridobimo potrebna sredstva za nakup hrane in tudi zato, da čim širši krog ljudi seznamimo z našim delom. Potrebe po pomoči v obliki hrane so se v zadnjem letu dvignile najmanj za tretjino, če pa primerjamo podatke izpred petih let, se je številka povečala za 160 %.

Zakaj Goriška dlan?

Goriška ponazarja območje kjer delujemo, dlan pa je tista, ki daje, ki človeku v stiski pomaga, ga objame, ponudi pomoč...

Katere projekte želimo podpreti z zbranimi sredstvi?

Izkupiček prireditve bo v celoti namenjen aktivni pomoči socialno ogroženim družinam Go-

riške, saj je to eno najboljše in najposlancev karitas.

Projekti, ki jih ima Goriška območna karitas v svojem programu:

- Pomoč družinam in posameznikom v hrani – v letu 2012 je pomoč v hrani prejelo 431 družin in 202 posameznika. V Centru karitas v Novi Gorici je bilo pripravljenih 2.346 paketov za 3.843 oseb. V Centru karitas v Solkanu je 340 družin in posameznikov prejelo oblačila in obutev, pohištvo pa 15 družin. Za redno izvajanje pomoči je Škofijska karitas lani za nas nabavila 6.911 kg hrane, hrane iz EU je bilo v treh dobavah 49.050 kg/l, iz lastnih sredstev smo kupili 4.730 kg, darovane in zbrane hrane v košaricah po trgovinah in župnijah pa je bilo 3.100 kg. Skupaj skoraj 64.000 kg hrane.

- Pomoč otrokom s šolskimi potrebščinami, plačilom šolske prehrane, posvojitve na daljavo – 345 šolarjev je lani prejelo šolske

potrebščine in za 2.130 eur bonov, poleg tega pa je bilo namenjeno za pomoč otrokom še 7.117 eur. V različne programe pomoči je bilo na Goriškem vključenih 1.130 otrok.

- Finančna pomoč pri plačilu položnic – iz sklada Škofijske karitas je lani prejelo pomoč 71 družin in posameznikov v znesku 13.177 eur, iz sklada Goriške karitas pa smo za to namenili še dodatnih 19.320 eur.

- Pomoč ostarelim, bolnim, osamljenim – pred prazniki so prostovoljci opravili 1.714 obiskov po domovih in 1.057 obiskov v bolnišnici in domovih za ostarele. Srečanj po župnijah se je udeležilo 1.140 starejših, romanj pa 117. Za izpeljavo vseh programov smo porabili 5.787 eur.

- Pomoč ljudem v stiskah – poleg razgovorov ob konkretni pomoči je bilo lani opravljenih kar 293 laičnih svetovanj. Pregled strukture prejemnikov pomoči v skladišču Nova Gorica pokaže, da so na prvem mestu velike družine z nizkimi prejemki, sledi brezposelnost obeh staršev, enostarševske družine z nizkimi dohodki in majhnimi otroki, ali take brez dohodkov ter starejši zakonci z min. pokojninami. Vzroki so iz-

guba zaposlitve, nizki prejemki (plača, pokojnina), dalj časa trajajoča brezposelnost, zadolženost, bolezen in invalidnost, visoki stroški bivanja (predvsem najemnine stanovanj pri zasebnikih). Med prejemniki pomoči prevladujejo neslovenske družine, vendar se je tudi število slovenskih družin v primerjavi s preteklim letom povečalo, med njimi prevladujejo družine s šoloobveznimi otroki in enostarševske družine, kjer so večino skrbi prevzele mame.

Na tem področju pa so še druge dejavnosti, kot je redno spremljanje in oza-veščanje o novih oblikah stisk po župnijah in v družbi ter sodelovanje z vladnimi in nevladnimi institucijami pri pomoči, kar se je, na primer, še posebej odrazilo ob lanskih poplavih.

Katero območje pokriva Goriška območna Karitas in koliko prostovoljcev deluje v njej?

Goriška območna karitas je se-

stavni del Škofijske karitas Koper, ki jo je 6.9.1990 ustanovil koprski škof z namenom, da se tako v Škofiji kot nazven organizirano, načrtno in urejeno udejanja bistveno razsežnost življenja in poslanstva Cerkev – karitativno in

prostovoljstvu predstavlja vrednost 165.000 eur.

Kje se ljudje v stiski lahko oglašijo za pomoč:

- Skladišče hrane v Novi Gorici, cerkev Kristusa Odrešenika, Se-dejeva 2

- Skladišče oblačil v Solkanu, Skalniška 1
- Skladišče hrane v Grgarju 58

Goriška Območna Karitas

V umetniško-kulturno-zabavnem programu prireditve 4.10.2013 bodo sodelovali:

Slovenski pevec in skladatelj zabavne glasbe Janez Rijavec Gianini, tenorist David Čadež, sopranistka Julija Kramar, vokalno instrumentalna skupina Kresnice, recitatorja Mojca Dolinšek, ŽepZ Rože Nova Gorica, MoPZ Anton Klančič Miren, Otroški pevski zbor OŠ Frana Erjavca Nova Gorica, gojenci Glasbene šole Nova Gorica, ŠD Twist Nova Gorica, novogoriški skavti.



socialno služenje sočloveku. Goriška območna karitas deluje na območju dekanij Nova Gorica in Šempeter oz. v 38 župnijah. Povezuje kar 300 stalnih in 200 občasnih prostovoljcev, ki so v letu 2012 opravili 16.500 ur prostovoljnega dela, kar po zakonu o

svetem prostoru, pri obredih in oznanjevanju, potem pa tudi v širšem kontekstu. Izvor slovanske kulture prihaja na neposreden in posreden način iz tega skupnega izvira. Toda po tisoč letih se mnogi sprašujejo, ali je mogoče govoriti o slovanski duhovnosti na splošno. (T. Špidlík, “L’inculturazione slava”, 19) Po drugi strani pa Slovani predstavljajo zelo razpršeno skupino, ki je ločena na dve Cerkev in kulturi. Poleg tega je še razlika med narodi. Toda mnoge podobnosti in značilnosti kličejo k iskanju skupnih korenin, ki so vedno presenetljive za tistega, ki išče resnico. Kljub mnogim težavam, razhajanjem in konfliktom na področju politike in kulture se lahko obrnemo na duhovno in religiozno izkušnjo in se vprašamo, kaj in v čem more slovansko izročilo obogatiti evropsko kulturo, kaj je njegov specifični doprinos.

/ dalje
Primož Krečič

Miselna in življenjska podlaga velikega dela (4)

Zapuščina svetega Cirila in Metoda in poslanstvo slovanskih narodov

Slovanska inkulturacija

Posebnost misijona svetih bratov je povezana z inkulturacijo krščanstva v slovansko okolje in kulturo. To se je zgodilo v času, ko se je rimska država delila na vzhodni in zahodni del. Dva dela sta se začela vedno bolj razlikovati, zlasti, ko so se na tem ozemlju naselili novi narodi, ki so potem postali kristjani. Misijonarji iz Carigrada so torej prišli v Panonijo, ko je bila ločitev že v zraku. Toda njihov pristop je bil drugačen od predhodnih zahodnih misijonarjev. V Okrožnici Apostola Slovanov pravi papež Janez Pavel II., da sta bila solunska brata dediča ne samo vere, ampak tudi s kulturo. Znano je,

kako sta bili bizantinska in grška kultura pomembni za vso evropsko in svetovno kulturo. V njunem delu: “imamo tudi vzore za tisto, čemur danes pravimo ‘inkulturacija’: utelešenje evangelija v avtohtonih kulturah ter hkrati uvajanje teh kultur v življenje Cerkev”. (Janez Pavel II., Okrožnica Apostola Slovanov, Družina, Ljubljana, 1985, št. 21) Ker so bili pred prihodom svetega Cirila in Metoda v Panoniji in na Moravskem že zahodni misijonarji, je bil neizogiben konflikt na vidiku. Toda zgodilo se je povsem nekaj drugega. Čeprav sta bila misijonarja iz Carigrada, sta se odpravila v Rim, kjer se je zgodilo to, česar ni nihče

pričakoval, da je papež zaupal Metodu misijon in poslanstvo med Slovani in s tem nekako utemeljil ‘Cerkev sredine’, ne vzhodno z grškim jezikom in ne zahodno z latinskim jezikom, ampak z lastnim liturgičnim jezikom, ki je potem rodil novo kulturno in duhovno tradicijo. Tudi v državah z latinskim obredom sta se ohranila izročilo mnogih pesmi in paraliturgij v domačem jeziku in želja, da slavi Boga s svojim jezikom. (T. Špidlík, “L’inculturazione slava. 11000 aniversario della morte di san Metodio”, v isti, Miscellanea I. Alle fonti dell’Europa, Lipa, Rim, 2004, 16-17) Če bi ta poskus celovito uspel, bi imeli da-

nes drugačno podobo Cerkev in krščanstva v Evropi, toda v svojih bistvenih pogledih se je ohranil, ostala je liturgija, slovanski jezik, pisava, kultura, duhovnost. Slovani pa so bili razdeljeni na zahodne Slované, vključene v latinsko kulturo, in vzhodne Slované, ki so bili slovanski narodi tako razdeljeni in da se prav na teh mejah vzpostavljajo tako huda nasprotja, da še v današnjih časih segajo po orožju in gojijo sovraštvo ter povečujejo razlike med sabo. Namesto da bi slovanski narodi prispevali k spravi v Evropi in izpostavljali to, kar je njihovo, plemenito, se potrjujejo s tem, kar ločuje in v bistvu niti ni slovansko, ampak prispevek drugih kultur.

Ne vemo, kako sta se sveta brata naučila slovanskega jezika, pomembno je, da sta se ga naučila zares temeljito in stopila v njegov duh. Zato sta postala očeta slovanske literature in kulture slo-

vanskih narodov. (Janez Pavel II., Okrožnica Apostola Slovanov, št. 25) Psihologija namreč potrjuje, da uporaba določenega jezika vpliva tudi na način komunikacije in odnosov med ljudmi. Podobno je tudi v odnosu z Bogom. Ko molimo in se pogovarjamo z njim, uporabljamo tisti jezik, ki nam je najbolj blizu, najbolj naš. Tudi liturgični jezik ustvarja določeno religiozno miselnost in način duhovnosti. (T. Špidlík, “L’inculturazione slava”, 18)

Ko gledamo na to dogajanje po toliko stoletjih in po drugem vatiškem koncilu, ki je močno poudaril, da je treba sporočilo vere prevesti v različne jezike in kulture, še bolj cenimo prispevek svetih bratov med Slovani. Špidlík pravi, da smo lahko glede tega Slovani srečni, ker se naša kultura začena z misijonarskim delom svetega Cirila in Metoda. Njune besede, misli in izkušnje so postale jezik, in to najprej v

Skupna izjava verskih skupnosti v Sloveniji Za ploden dialog!

Svet krščanskih Cerkev v Sloveniji (sestavljajo ga katoliška Cerkev, evangeličanska Cerkev, srbska pravoslavna Cerkev in evangelijsko-binkošna Cerkev) in

Takšen status verske svobode spoštuje tudi Evropska unija in se v svoji Pogodbi o delovanju zavezuje k odprtemu, preglednemu in rednemu dialogu s Cerkvami in drugimi

ki njihovega vzdrževanja znatno povečali. Takšna davčna politika bo lahko vodila v neposredno omejevanje in ukinjanje bogoslužne, vzgojne in izobraževalne ter do-
brodelne dejavnosti v naših verskih skupnostih ter odpr-
dajo stavb za versko in drugo splošno-koristno dejavnost. Morebitno uveljavitev zakona o davku na nepremičnine je

državljan in nato še kot pripadnike verskih skupnosti. Celotno breme plačevanja davka bo padlo na vernike, če bodo hoteli imeti bogoslužne in druge prostore, ki so potrebni za izvrševanje ustavno zajamčene pravice do svobodnega izpovedovanja vere. Ob tem poudarjamo, da takšnega davčnega zakona ne pozna nobena država v Evropski uniji in nobena druga primerljiva demokratična evropska država, zato ga ocenjujemo kot skrajno neprimerne.

Svet krščanskih Cerkev v Sloveniji in Islamska skupnost v Republiki Sloveniji odločno pozivata vlado Republike Slovenije, da nemudoma prične s formalnimi pogovori s Cerkvami in drugimi verskimi skupnostmi o vseh zakonodajnih aktih, ki zadevajo področje ustavne pravice do svobode vesti oziroma veroizpovedi. Pričakujemo, da napovedane določbe zakona o davku na nepremičnine in spremembe Zakona o verski svobodi, ki se nanašajo na svobodo delovanja Cerkev in drugih verskih skupnosti, v duhu slovenske ustave in evropskega prava nikakor ne bodo sprejete prenapetostno in enostransko, temveč v dialogu s Cerkvami in drugimi verskimi skupnostmi.

katoliška Cerkev
Škof Andrej Glavan
evangeličanska Cerkev
Škof Geza Filo
srbska pravoslavna Cerkev
Željko Lubarda
evangelijsko-binkošna Cerkev
Daniel Brkič



Islamska skupnost v Republiki Sloveniji izražata veliko in resno zaskrbljenost nad napovedano uveljavitvijo posameznih določb zakona o davku na nepremičnine in nad poskusi celovitih sprememb zakona o verski svobodi. Podpisane verske skupnosti javno opozarjamo, da pravica do svobode veroizpovedi uživa posebno ustavno varstvo in je ni dopustno kakor koli trajno ali začasno razveljaviti ali omejiti (16. člen).

verskimi skupnostmi. Predlog novega zakona o davku na nepremičnine, ki predvideva obdavčitev tako sakralnih kot drugih prostorov za opravljanje verske dejavnosti, bo za delovanje naših verskih skupnosti pomenila veliko finančno breme, ki ga ne bodo mogle poravnati. Številne nepremičnine, ki služijo izvajanju verskih dejavnosti, še posebej bogoslužja, bodo podvržene obdavčitvi, s čimer se bodo stroš-

mogoče razumeti kot neposredno omejitev oz. nezmožnost uresničevanja temeljne človekove pravice do svobode vesti in veroizpovedi, pravice do zbiranja in združevanja, pravice do socialne varnosti in zdravstvenega varstva za verske delavce in programov socialne države na ozemlju Republike Slovenije. Opozarjamo tudi, da bo država z uvedbo tega zakona diskriminatorno dvojno obdavčila vernike – najprej kot

Teologija osvoboditve in sedanjí čas Napake pri branju?

Bil sem vezan na nekaj ur bivanja na Dunaju, zato sem si takoj poiskal taksi in se odpeljal k staremu znanu, ki se nikoli ni hvalil ne z znanjem ne z delom. Po diplomii in pozneje doktoratu na dunajski univerzi je dodal še doktorat iz teologije prav tam. Ima malo objavljenih del, vendar se celo življenje ukvarja s tiskom. V glavnem je lektoriral vse, kar je v nemškem jeziku izdala avstrijska škofovska konferenca, prav tako je skozi njegove roke šlo vse, kar je napisal kardinal dr. Franz König. Ker je vedel, da se bova srečala, si je vzel čas, zaprl računalnik in razvil se je sproščen pogovor. Tik pred odhodom pa ga le vprašam, s čim se trenutno ukvarja. "S teologijo osvoboditve", mi kratko odvrne. "Uh, to pa je zoprno!

Enkrat jo prepovedujejo, drugi jo tolerirajo, prihaja pa tudi do njene rehabilitacije". "Da, da!" odvrne. "Cerkveno vodstvo se je tu preneglilo, in četudi je papež s prvim pastoralnim obiskom želel na njemu lasten način vzpodbuditi Latinsko Ameriko, se gotovo zaveda, da je tam žal marsikaj izgubljeno, vsaj za nas!" "Je, kot je!" dodam. Prav ta zadnji stavek pa mi je dal misliti. Kot smo lahko brali, se je 11. septembra 2013 papež Frančišek v Vatikanu srečal s 85-letnim perujskim dominikancem Gustavom Gutierrezom (na sliki), ki je eden od očetov teologije osvoboditve. Pater pa se je oglašil tudi pri prefektu Kongregacije za verski nauk nadškofu Gerhardu Ludwigu Müllerju. Teologija osvoboditve je pod drobnogledom vse od časa, ko je

bil prefekt te Kongregacije kardinal Joseph Ratzinger, poznejši papež Benedikt XVI. Ta kongregacija je teologiji osvoboditve očitala, da je prevzela marksistično prepričanje. Tako je Sveti sedež kaznoval več teologov kot tudi duhovnikov. Največ kritik je letelo na račun brazilskega teologa Leonarda Boffa. Temu so prepovedali predavati na katoliških šolah pa tudi maševati. Zanimivo je, da teolog Gustavo nikoli ni prišel v spor z Rimom, čeprav so bila njegova dela vedno na kakem situ. Neverjetno je, da sta letos v italijanski Mantovi Gutierrez in prefekt Kongregacije Müller predstavila skupno knjigo o teo-

logiji osvoboditve. Papež je ta dogodek pohvalil. Spomnili pa so, da stališča Kongregacije za verski nauk, izražena leta 1984 in 1986, niso bila tako odklonilna, kot so jih v javnosti pogosto



predstavljali. Napisali so celo, da jih niso pravilno brali. "Prvo navodilo, v katerem so predstavlj-

ne zmote teologije osvoboditve, je potrebno brati z drugimi. Teologija osvoboditve niso abstraktne ideje, marveč imena in osebe", so dejali. S tem so mislili na teologe, ki so oznanjali teologijo osvoboditve. Teologija osvoboditve je učila prav tisto, kar dela sedanjí papež Frančišek. Pristopila je k ubogim in zapostavljenim. Prav to pa je bil povod prepogostih tožb v Rim, ker so se latinskoameriški magnati zbal, da jim bo Cerkev odvzela tisti sloj prebivalcev, ki so ga in ga še izkoriščajo za ceno delovno silo – to so najrevnejši. Nobena skrivnost ni, da so verniki, ko so videli, da katoliška Cerkev

učenje teologije osvoboditve prepoveduje, odšli drugam, ker so spoznali, da jih nihče ne ščiti. Danes vidimo, da so to učenje "napačno brali". Kdo? Lahko sklepamo, da tisti, ki so prepovedovali oznanjevanje teologije osvoboditve. Tokrat je cerkveno vodstvo priznalo napako, kar se v zgodovini Cerkve dogaja vse premalokrat. Dejstvo je, da se je glavnina vernih oprijela raznih sekt in gibanj, ki so daleč od cerkvenega nauka, četudi imajo krščanski prizvok in so množično sodelovala pri zadnjem papeževem obisku v Braziliji. Če pričakujemo krščanstvo, ki mu bo današnji svet priznal življenjski prostor, potem se mora izkazati kot moč za povezavo in spravo. Krščanstvo mora stalno navezovati in vzdrževati dialog z vsemi ljudmi, ne da bi razlikovalo med rasami, verstvi ali družbenimi sloji. Tega pa pri vodstvu katoliške Cerkve v tistem občutljivem času s teologijo osvoboditve ni bilo.

Ambrož Kodelj

Globalen problem, ki zahteva mednarodno sodelovanje Zloraba otrok na spletu

Poudarek letošnjega posveta o zlorabi otrok na spletu je na razsežnosti teh zlorab in njihovem preprečevanju. Po besedah predstavnice Interpola Adele Desirs se s širitvijo spleta širi tudi zloraba, ki postaja globalni problem in zato potrebuje globalne rešitve. Tudi minister Jernej Pikalo poudarja, da je preprečevanje zlorab naloga vseh v družbi. Kot je dejal minister za izobraževanje, znanost in šport Jernej Pikalo, ga zelo veseli, da se internet razvija, veliko manj pa ga veseli, da je vedno več zlorab tudi najranljivejših skupin, kot so otroci. Samo dober pravni okvir na tem področju je osnova, da se lahko preprečuje zloraba otrok na spletu, meni minister. Ob tem

je spomnil, da so ustanovili internetni upravljavski forum, s katerim želijo prispevati k varnejšemu internetu v Sloveniji in izven njenih meja. Adele Desirs je v svojem predavanju dejala, da splet predstavlja zlato jamo za pornografijo, shranjevanje gradiva v spletnih oblakih in strežnikih kjerkoli po svetu pa preiskovalcem otežuje delo. V zadnjem času po njenih besedah beležijo tudi porast fotografij zlorab dojenčkov in malčkov, ki še ne morejo govoriti in zato o tem ne morejo poročati, fotografije pa postajajo vse bolj nazorne in nasilne, je pojasnila. Za storilce po njenih besedah ne velja stereotipna predstava, da so to "neki čudni posamezniki", temveč so med storilci tako moš-

ki kot ženske različnih starosti in različnih poklicev. Kot je omenila, so med storilci tudi starši, ki svoje otroke zlorabijo za plačilo. Zahtevno delo policistov pri pregonu tovrstnih kaznivih dejanj tako po besedah predstavnice Interpola zahteva sodelovanje med različnimi državami in preseganje nacionalnih zakonov, prav tako pa je potrebno sodelovanje internetne industrije. Za globalni problem je po njenem mnenju treba iskati globalne rešitve, naloga Interpola pa je koordinacija mednarodnega sodelovanja. Eden od Interpolovih ukrepov je tudi blokada spornih spletnih strani, a Slovenije na seznamu držav, v katerih blokirajo sporne spletne strani, še ni. Kot je dejal vodja Centra za varnejši internet

Slovenije Vasja Vehovar, bi si želel, da se Slovenija na ta seznam čim prej uvrsti. Direktor uprave kriminalistične policije Marjan Fank pa pojasnjuje, da omejevanje spletnih strani ni samo v domeni policije, veliko je odvisno tudi od upravljavcev spletnih strani in sodišč. Tu se velikokrat tehta med pravico do svobodnega izražanja in poseganjem v otrokove pravice, toda otrokove pravice so na prvem mestu, je poudaril.

Fank tudi pojasnjuje, da Slovenija ni imuna na problem zlorabe otrok na spletu. Letos so obravnavali 122 takšnih primerov, kar je za polovico več kot lani v istem obdobju. Na prijavi točki Spletno oko so tudi posredovali policiji. Večina primerov je bila objavljena na tujih strežnikih, vedno več pa je takšnih vsebin tudi na slovenskih strežnikih, pojasnjuje Vehovar. Posvet, ki se ga je udeležilo okoli 200 predstavnikov s področij sociale, šolstva, policije, nevladnih organizacij in akademske sfere, je organiziral Spletno oko - Center za varnejši internet Slovenije v sodelovanju z Upravo kriminalistične policije Generalne policijske uprave in Zdrženjem za informatiko in telekomunikacije pri Gospodarski zbornici Slovenije.



po Vehovarjevih besedah lani prejeli več kot 1000 prijav spletnih zlorab, dobro tretjino so jih

Zdrženjem za informatiko in telekomunikacije pri Gospodarski zbornici Slovenije.



Deseti Okusi ob meji od 26. do 29. septembra

Največji goriški praznik

Jubilejna, deseta izvedba Okusov ob meji je že prvi dan dokazala, da gre v bistvu za najširše zasnovano prireditve mestne uprave, največji goriški praznik. V četrtek, 26. septembra, je namreč množica proti večeru že preplavila mestno središče, še preden so v t. i. Vasi prijateljstva, sredi Travnika, javni upravitelji - z županom Ettorejem Romolijem na čelu - uradno prerezali trak. V prisotnosti kopice županov iz obmejnih slovenskih občin (v njihovem imenu je prireditvi izrazil veliko uspeha šempetrski župan Milan Turk) je goriški prvi občan še enkrat spregovoril lepe besede o utrjevanju prijateljstva, preseganju meja in starih ran ter o želji po skupnem življenju. Gorica je še enkrat postala prestolnica okusov, vedno manj "obmejnih", vedno bolj "svetovnih". Zato je bila tudi praznik ne le Goričanov, temveč tudi številnih turistov, ki so prišli od blizu in daleč. Ko so prireditelji v ponedeljek potegnili črto, so ponosno predstavili nekaj števil ter rekordne izvedbe. Po navedbi sil javnega reda naj bi se letošnjih Okusov udeležilo nekaj nad tristo tisoč obiskovalcev; največ jih je bilo v soboto (140 tisoč), v nedeljo pa manj že zaradi dežja. Ponudba je bila bolj kakovostna kot lani, je še dejal Romoli, Gorica je znala sprejeti veliko množico, varnostni ukrepi so bili učinkoviti, prav tako številni izbrani prostovoljci, ki so bili z navdušenjem in hkrati s strokovnostjo na razpolago gostom. In pogled je že usmerjen v naslednje leto, ko bodo skušali povzeti, kar je najbolje uspelo letos, in seveda še izboljšati ponudbo. Zlasti razmišljajo o boljši ureditvi parkirišč oz. prevozov, pa tudi o tem, kako bi lahko privabili in še bolj organizirano sprejeli še več obiskovalcev.



Kulturno društvo Šmaver

Med najbolj uspešnimi "zaselki" je gotovo bila t. i. balkanska vas v ul. Roma, kjer so ponudili gostom zlasti na tisoče pleskavic (več kot tona mesa!). Zadovoljni so bili tudi v t. i. avstrijski vasi, kjer so prodali na tisoče klobas, dunajskih zrezkov in drugih specialitet ter okrog deset tisoč litrov piva. Holanci so prodali več kot šest tisoč porcij palačink, Francosi letos posebno veliko sladice in sirov; dobro so se odrezali tudi v t. i. britanski vasi in drugod. Uspele so tudi razne spremljevalne pobude, kot npr. umetniška razstava v muzeju Sv. Klare, ki jo je organizirala občinska uprava v sodelovanju s kulturnim združenjem Prologo. Kaj pa menijo naši ljudje? Tudi letos smo jih zadnji dan enogastromskega praznika, v nedeljo, 29. septembra zvečer, obiskali in se z njimi na kratko pogovorili. V ul. Crispi smo najprej našli kiosk **Kulturnega društva Sabotin iz Šmavra**. Predsednik Valentin Devinar nam je povedal, da je šlo v četrtek in petek kar dobro, v soboto pa je bil naval ljudi res neverjeten. Dež je v nedeljo žal pokvaril prav najbolj ugoden trenutek, ure kosila. Kot je že tradicija, so v meniju ponujali zlasti vampe in divjega prašiča, pa tudi krompir in drugo. Veliko ljudi jih je obiskalo iz Slovenije, pa

tudi iz Tržaške in Videmske. Na splošno so zadovoljni, pa čeprav so se znatno povišali stroški, kar se je še kako poznalo. "Upajmo vsaj, da pridemo na nulo, da nam bo kaj ostalo... Je bilo skoraj več stroškov kot dobička. Občina je tokrat povišala elektriko in vodo, vse!" **Vinoteka Števerjanski griči** je tudi letos najela lep prostor nasproti Trgovinske zborice. Katja Dorni nam je prijazno povedala, da pri Vinoteki sodeluje osem števerjanskih vinogradnikov, njihov glavni namen pa je promovirati območje na Okusih, junijskem Likofu in avgusta na večeru Čase pod zvezdami. Letos so se goriškega kulinaricnega praznika udeležili devetih. "Vreme je malce ponagajalo, obisk pa je bil zelo dober še predvsem v soboto". Posebno so bili zadovoljni, ker so letos sodelovali tudi člani društva F. B. Sedej; kuhali so in nato ponujali tipično sirkovo mineštro ter pohali divjega prašiča. "Glas se je kmalu razširil in mnogi so prihajali iskat našega pohanega divjega prašiča... Očitno je v Brdih res veliko merjascev, najbolj je bo, če jih pojemo!" Za "šankom" Vinoteke so bili pred leti v glavnem pobud-

niki, v zadnjih letih pa je vse več mladih obrazov - nasmehanih in delavnih Bricev, ki znajo pritegniti mimoidoče. Na vogalu med ulicama Crispi in Roma so bili tudi letos vidno prisotni in dejavni pod svojim "šotoriščem" s številnimi mizami in klopmi člani **PD Štandrež**. Predsednik društva Marko Brajnik nam je povedal, da so se letošnji Okusi zanje začeli v negativnem vzdušju: občina je namreč kar potrojila stroške, poleg tega pa imajo v tem času žal težave z zdravjem nekateri člani društva, ki so po navadi vedno navzoči - "v tem trenutku, vsekakor, moralno". Vse te razmere "so vplivale malo negativno; in vendar sta bili med nami živa

želja in volja". V nedeljo "se je pokazalo, da se je izplačalo: zmagali so mladostno vzdušje, volja in delo". Brajnik je nato predal besedo trem dekletom, "motorjem" štandreškega kioska. Vanja Bastiani nam je povedala, da je njihov kiosk posebno velik, prostorov pod belimi šotori je veliko, zato so imeli kljub dežju veliko ljudi. "Vsekakor je bilo vredno ponoviti izkušnjo že zaradi tega, da držimo skupaj ekipo; mislim, da je malo priložnosti, ko lahko teh 40 oseb tako lepo sodeluje". Eni so kuhali, drugi so "kelnarili", tretji so pomagali pri



Vinoteka Števerjanski griči

montaži šotorov. Vanja "desna roka", Roberta Marussi, nam je povedala, da so letos pripravili in prodali 250 litrov jote, več kot kvintal vrzot in krompirja; "to je naše tipično, domače, kar so ljudje najbolj iskali". Poleg tega so doživeli velik uspeh njoki z golažem ("tega je prvič skuhalo 'mlada generacija' s 25 kg mesa po receptu naših starih kuharjev"); na poseben način so jih pohvalili za sladke njoke s slivami. "Ljudje so kar spraševali, kje imamo gostilno", je dodala Chiara Mucci.

k tlom in da se bomo naslednje leto lahko vrnili... Povišali so namreč elektriko in plin, najem prostora je petkrat dražji kot lani! Upamo, da bo občinska uprava v prihodnje dovolj razumna. Ohranjamo nizke cene, ker smo prostovoljci: ne služimo zase, ampak za društvo. Nekaj bi pa le radi zaslužili, da potem lahko razvijemo letno društveno dejavnost. Če pa se bomo morali boriti, da pridemo skozi in ne gremo v deficit, se nam pa res ne bo več splačalo". / DD



Prosvetno društvo Štandrež

Ad formandum

Odpri so sedež gostinske šole v Gorici



smo v lanskem letu prvič uvedli program poklicnega izobraževanja in usposabljanja 'gostinski delavec'. Letošnje leto

začenjamo v novih prostorih z dvema razredoma in 35 dijakov z željo, da se v teh prostorih rodijo nove ideje, predvsem pa, da se ojači v mladih zavest, da so poklici v

prispevajo svoj delež k ovrednotenju tipičnih izdelkov našega prostora in tako konkretno obogatijo enogastromsko in turistično ponudbo območja", je dejala. Pozdravil je tudi Luca Boccatto, pooblaščen upravitelj podjetja HNH iz Benetk, ki je lastnik goriškega hotela. "Kljub temu da boste delali, ko se bodo ostali zabavali, verjemite, da daje poklic v gostinskem sektorju veliko zadoščenja", je dejal in izrazil željo, da bi mladim, ki se izučijo na gostinski šoli Ad formanduma, lahko nudili možnosti delovnih praks tudi v drugih hotelih verige Best Western. Odprtje sedeža slovenske gostinske šole v Gorici, ki so se ga udeležili tudi podpredsednica goriške pokrajine Mara Černic, pokrajinska odbornica Vesna Tomsic, predstavnik SKGZ David Peterin in predstavnica SSO Irena Ferlat, je bilo obenem priložnost tudi za starše dijakov, da lahko vidijo njihove otroke v delu. Med ogledom kuhinje so namreč prav dijaki pokazali, kako se učijo poklica, in gostom ponudili svoje izdelke: v tem primeru je šlo za odlične raviole in prigrizke, ki so jih pripravili za letošnjo Barcolano, ko bodo upravljali sprejemnico pri info točki mednarodne tržaške regate.

Gostinska šola Ad formanduma ima odslej sedež za praktične dejavnosti tudi v Gorici. V četrtek, 19. septembra, so na slovesnem večeru odprli novo šolsko leto v novem sedežu, ki je v prestižnih prostorih Best Western Gorizia Palace hotela. Prisotne starše in dijake je uvodoma nagovoril direktor zavoda Massimiliano Iacono. "Zato da bi ustregli željam mladih, ki povprašujejo po poklicnem izobraževanju v gostinskem sektorju tudi v goriški občini in širši okolici,

gostinstvu odlična priložnost za skoraj takojšnjo uveljavitev tudi v delovnem svetu", pravi Iacono. Ob prisotnosti goriškega župana Ettoreja Romolija, ki je izrazil zavodovljestvo ob dejstvu, da se lahko mladi dijaki izučijo za kuharja v tako prestižni lokaciji sredi mestnega središča, je prisotne nagovorila odbornica za šolstvo na goriški pokrajini Ilaria Cecot, ki je uokvirila izobraževanje v gostinskih poklicih v širši kontekst turističnega sektorja. "Tudi poklicni kuharji in natakariji

CILINO ZAČASNO ZDRUŽENJE "JEZIK-LINGUA"

vabi na

predstavitve knjige, ki je izšla v okviru projekta JezikLingua

Martin Jevnikar

SLOVENSKI AVTORJI V ITALIJI

(uredila Marija Cenda)

v četrtek, 10. oktobra, ob 20. uri
v Kulturnem centru Lojze Bratuž
v Gorici - Drevored XX. Septembra, 85

Poleg predstavnikov Ciljnega začasnega združenja
JEZIK-LINGUA, ki izvaja zadevni evropski projekt
in je knjigo založilo, bodo spregovorili

prof. Lojzka Bratuž, prof. Marija Cenda in dr. David Bandelj

Vljudno vabljeni!

Gostilna Devetak organizira v ponedeljek, 7. oktobra 2013, ob 20.15 v gostilni
Devetak na Vrhu Sv. Mihaela 14. dobrodelni večer

Težka izguba naj lajša tegobe

PETJE IN BESEDA V SPOMIN NA NEKOGA, KI GA JE
ZAHRTNA BOLEZEN ODTRGALA IZ NAŠE SREDE

Na sporedu bo igrata **Tik-Tak**
teatra Gorica Grimilda -
komični monolog. Igra
Solange Degenhardt.
Na večeru, ki ga prirejamo v
sodelovanju s sovođenjskimi



krvodajalci, bo prisoten
dr. Simon Špacapan.
Izkupiček večera bomo
namenili onkološkemu
oddelku CRO iz Aviana.
Čotova družina Devetak

SLOVENSKA SKUPNOST Zasedanje goriškega pokrajinskega tajništva

O divjadi, Krasu in občinskih volitvah

Goriško pokrajinsko tajništvo stranke Slovenska skupnost je zasedalo v ponedeljek, 23. septembra. Na dnevnem redu so bili razvojne možnosti Krasa, iskanje predlogov proti prekomernemu širjenju divjadi v Brdih in nižini ter prihodnje občinske volitve. Goriško tajništvo SSK se je na začetku srečanja osredotočilo na odprto vprašanje prekomernega širjenja divjadi. O tem je poročal tajnik števerjanske sekcije SSK Marjan Drufovka, saj je problem najbolj pereč v Brdih in v nekaterih nižinskih predelih. "Na zatožnih klop" so v prvi vrsti divji prašiči, ki največ škodo prizadevajo kmetovalcem in vinogradnikom. Že nekaj let so na udaru vinogradi in druge obdelane površine, ki predstavljajo eno glavnih proizvodnih dejavnosti, od katerih živi veliko družin in so temeljnega pomena tudi za druge, predvsem turistične ponudbe in storitve.

SSK je upoštevala vsa prizadevanja, ki so bila vložena na podlagi pristojnosti in zakonskih določil za rešitev tega vprašanja s



strani Pokrajine Gorica, lovskih družin ter ostalih krajevnih subjektov. Žal vse to ne zadostuje, ker smo priča zares izrednemu stanju, na kar je že večkrat opozoril deželni svetnik SSK Igor Gabrovca. Nujen korak za konkretno reševanje prekomernega širjenja divjih prašičev je nova zakonodaja o lovu, saj je stara popolno-

ma neustrezna. Upoštevati pa bi bilo treba tudi usklajevanje z zakonskimi predpisi v Sloveniji, še posebno za obmejna po-

dročja. Pokrajinsko tajništvo je ob prisotnosti deželnega svetnika Igorja Gabrovca in pokrajinske predsednice Mare Černic sklenilo, da bo preverilo možnost preložitve svojega zakonskega osnutka o lovu, ki pa zaradi upravnega postopka ne zagotavlja morebitnih hitrih učinkov. Zato bo treba preveriti drug možen ukrep, preko katerega do seči sterilizacijo divjih prašičev in tako omejiti njihovo prekomer-

no razmnoževanje. Glede na to, da je bila sterilizacija že uvedena za nekatere živalske vrste, ne bi smelo biti ovir, da se ta poseg lahko izvede tudi za določeno vrsto divjadi.

O razvojnih možnostih Krasa je poročala Mara Černic in se pri tem osredotočila na delovanje Las Kras, ki preko razpisov razdeljuje evropska sredstva za ovrednotenje območja, gospodarstva in kulture. Tajništvo SSK je ugotovilo, da je sedaj vloga Las Kras nenaдомestljiva za razvoj kraškega območja. Predvsem javne uprave na Krasu in slovenske organizacije civilne družbe morajo upoštevati, da gre za edini instrument, ki v tem trenutku delno zapolnjuje praznino, ki je nastala po krivični ukinitvi kraške gorske skupnosti.

Goriško tajništvo SSK je še sklenilo, da se bo s prihodnjimi občinskimi volitvami ukvarjala ožja skupina, ki bo pripravila izhodiščne programske točke za volilno kampanjo. K temu spada tudi javno srečanje o reformi krajevnih javnih uprav v deželi FJK, ki bo potekalo v ponedeljek, 7. oktobra, v Kulturnem centru Lojze Bratuž. Gosta večera bosta deželni odbornik za reforme krajevnih uprav Paolo Panontin in deželna odbornica za prostorsko načrtovanje Mariagrazia Santoro.

SOLKAN Nova premiera Gledališke skupine Face

Z dvema zajčkoma zvedavo "v svet"

Pikec in Zakajček, dva prikupna zajčja mladička, sta v dvorani na Karavli, v nedeljo 22. septembra 2013, otroke povabila na ogled "širnega" sveta, obenem pa jim skupaj z živilicami, ki sta jih srečala na svoji kratki potepuški poti, posredovala modro misel, da je treba okolič v vselej raziskovati v spremstvu odraslih, da bi se lahko izognili morebitnim pretečim nevarnostim. Razigrana bela potepuščka s sivim repkom, velikimi zobki in dolgimi brčicami, ki sta se izmuznila iz vrta, sta junaka zgodbe, ki je izšla izpod pravičnega peresa Darinke Kozinc. Kozinčeva je že večkrat svoje literarne navdihe namenila prav najmlajšim bralcem. Pravljična Zajčka dva je v različici izšla v zbirki pravičnic Metla, metlica je vse pometla, ki jo je izdala založba Educa iz Nove Gorice, dramaturško pa jo je obdelala Dominika Prijatelj, sicer odgovorna za odnose z javnostjo v SNG Nova Gorica, in jo tudi režirala ter ji dala primerno odrsko podobo v uprizoritvi članov

Gledališke skupine Face, ki deluje v Kulturnem društvu Slavec v Solkanu. Gledališko skupino Face sestavljajo ne ravno rosnii igralci, "nonice in nonoti", ki radi svoj prosti čas namenijo gledališki dejavnosti, predvsem za male gledalce. Z lanskoletno predstavo Palček so obredili vse vrtece pri nas na Goriškem, saj je njihova članica tudi gospa Gabrijela Golob iz Pevme, ki je zelo aktivna v domačem kraju. Pravljična s poučnimi drobci, ki nam jih nasujejo nastopajoče živilice, zajklji, zajčji učiteljici, dobrosrčna krava, delavni krt, materinska raka, ki skrje zajčka pod svoje peruti, da ne bi ju zagrabil orel – ta ima seveda skomine po zajčem mesu -, je prepletena z glasbo, za katero sta poskrbela igravec Peter Harl, član SNG Nova Gorica, in skladatelj Mirko Vuksanovič. Bogatijo jo tudi songi; za besedili

dveh pesmi, vezanih seveda na vsebino igrice, je poskrbela Anja Štefan, minimalne scenske elemente, ki sicer služijo tudi igralcem, ko se kostumsko prelevijo v različne pravljicne like, je izdelal Davorin Golob, zamislila pa sta si jih Ines Drole Nanda in DA-Da Butik Nova Gorica, katerim gre pohvala tudi za izvrzne kostume, ki jasno ponazarjajo značilnosti nastopajočih živali. Kot tehnika sta svoje prispevala Vladimir

toplo zaploskala nastopajočim, Lidiji Bensa, Darinki Marinič, Zofiji Nanut, Olgi Srebrnič, Gabrijeli Golob, Lidiji Vončina in Marjanu Brumatu, ki so v dveh mesecih ob potrpežljivi in požrtvovalni režiserki Dominiki Prijatelj postavili na oder lepo pravljico vsebino. Igrica skozi prizmo živalskega sveta prikazuje otroški svet, v katerem se bodo otroci takoj znašli in v zvedavih zajčkih prepoznali vrstnike in seveda tu-



Hmeljak in Joško Markič. Otroci so radovedno in tiho spremljali pravljico dogajanje, ki bo brez premierne treme gotovo še bolj gladko in sproščeno steklo na ponovitvah in razveselilo še druge male gledalce. Zbrana publika v solkanski dvorani je

di sebe. Pohvala naj gre avtorici in vsem, ki so se trudili pri izoblikovanju ljubke predstave, pri kateri ne uživajo le mali gledalci, ampak tudi njihovi odrasli spremljevalci.

IK

Fotoklub Skupina75 / 15. Fotosrečanje Pogled na raznolikost umetniške fotografije

Spet bo na vrsti srečanje z dobro fotografijo: 5. oktobra bo namreč v goriškem Kulturnem domu potekalo 15. Fotosrečanje, ki že tradicionalno predstavlja umetnike različnih narodnosti, slogov, jezikov, ki prinašajo pogled v najnovejšo težnjo v fotografiji. Mlada Hrvatica Jelena Blagović bo gledalce popeljala v družinsko zapuščino, v predale polne spominov, med drobce preteklosti, ki še živi in se prenaša iz generacije v generacijo. Slovelec Matej Peljhan s serijo dipthov raziskuje medsebojne odnose ter želje in konflikte, ki jih neizogibno spremljajo. Tudi Tone Stojko prihaja iz Slovenije in je uveljavljen reporter in photo editor. Igra se z lučjo in

fokusom ter žensko telo prekrije z barvo in energijo, dokler ne pride do meja abstrakcije. Stefano Tubaro se giba ponoči med opuščeni-



mi tovarnami in skladišči, ponovno prebira ambiente preko raznobarnih luči in dolgih ekspozicijskih časov.

Goričan Giovanni Viola, več kot dvajset let koordinator obsoških fotografskih društev, privede na plan preko vlažnih gozdov figuro brez časa in starosti, učenje naših starodavnih strahov. Miran Vižintin, predstavnik Fotokluba Skupina75, izkoristi širjenje tekočin in makrofotografske posnetke ter tako spremeni kapljice olja, s katerimi ustvari briljantne filigrane. Klub "Kamnik", mlad in vitalen slovenski klub, predstavlja "FKK off", serijo posnetkov, ki so jih ustvarili Klemen Brumec, Klara Galičič, Toni Grebenc, Blaž Janežič, Jernej Kaše, Manuella Kotnik, Marko Kotnik, Maša Kotnik, Dušan Letnar, Jana Nakrsti, Robert Novak, Ana Pogacar, Janez Ravnikar, Aleš Senožetnik in Ana Stanovnik

Perčič. Odprtje letošnjega Fotosrečanja, ki predstavlja višek razstavne sezone Skupine 75, bo kot vsako le-

to v Kulturnem domu v Gorici v soboto, 5. oktobra ob 18.30. Prireditelj je sad sodelovanja s Kulturnim domom, Glasbeno matico in ZSKD. Pokroviteljstvo so zagotovili Pokrajina Gorica, Občina Gorica in slovenska fotografska zveza FZS.

Večer bo uvedel predsednik fotokluba Silvan Pittoli, gojenci Glasbene matice pa bodo z glasbenimi utrinki popestrili kulturni dogodek. Priznana fotografinja in predavateljica fotografije Lorella Klun je poskrbela za predstavitev avtorjev in njihovih del. Podatki vseh fotografov in predstavitev kritičarke Lorelle Klun ter nekaj reprodukcij del so zbrani tudi letos v katalogu, ki so ga uredili sami člani Skupine75, oblikoval Igor Škorjanc, za prevode pa poskrbel Vili Prinčič. Splet: www.skupina75.it Razstavo si bo mogoče ogledati v Kulturnem domu v Gorici do 19. oktobra ob delavnikih od 10.00 do 13.00 in od 16.00 do 18.00 in ob prireditvah.

Obvestila

Slovenska skupnost v sodelovanju s Krožkom Anton Gregorčič prireja javno srečanje o reformi krajevnih javnih uprav, ki bo potekalo v ponedeljek, 7. oktobra, ob 20. uri v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici. Prisotna bosta deželna odbornika Paolo Panontin in Mariagrazia Santoro.

Društvo ARS v ljudno vabi v torek, 8. oktobra 2013, ob 18. uri v Galerijo Ars na Travniku, na odprtje skupinske razstave Kulturnega združenja Endas iz Trčiča. Razstavljena dela bo predstavila Maria Grazia Persolja.

V okviru projekta JEZIKLINGUA poteka od 24. septembra do 5. decembra v Mladinskem domu v Gorici 40-urni osnovni tečaj slovenskega jezika za ne-govorice. Brezplačni vpis je možen do 24. septembra in vsekakor do zasedbe razpoložljivih mest. Info: tel. 0481 536455 ali 328 3155040.

Slovenščina za odrasle pri SKRD Jadro, začetni in nadaljevalni tečaj, enkrat tedensko. Organizacijsko srečanje bo na sedežu društva v Romjanu v ponedeljek, 7. oktobra, ob 20.30. Informacije tudi v ronški knjižnici in v mladinskem informativnem središču v Trčiču.

Klekljarski odsek društva Jadro je začel novo letno dejavnost ob torkih popoldne na sedežu društva. Vpisovanje in informacije na tel. 0481776123.

Združenje cerkvenih pevskih zborov Gorica razpisuje ob 40. obletnici ustanovitve skladateljski natečaj za slovensko peto mašo. Vpis na natečaj je brezplačen. Info o pravilniku in prijave: corili01@gorica191.it ali na telefonski številki 0481 31817 v jutranjih urah.

Romanje v Medjugorje od 4. do vključno 7. oktobra letos. Potovanje z udobnim avtobusom, udeležba pri bogoslužjih. Za slovenske in italijanske potnike zadostuje veljavna osebna izkaznica. Vpis pri g. Darkotu za Goriško, tel. 0481 32121 in 3703201305, pri g. Jožetu Markuži za Tržaško, tel. 040 229166, in pri gospe Ani za Slovenijo, tel. 00386 5 3022503.

Poštena gospa nudi oskrbo starejših ljudi v obliki izmenjave. Več informacij na tel. št.: 003865 2386744.

Resna in odgovorna medicinska sestra nudi nego in pomoč starejšim osebam. Tel. 00386 30 325 558)

Nudim pomoč pri likanju in čiščenju v gospodinjstvu. Tel.

00386 40606915.

Po potrebi čistim in likam. Sem poštna in natančna. Tel. 00386 70777512.

Iščem delo za čiščenje in likanje na območju Gorice. Tel. 0038631449311.

Cestitke

Na Vrh Sv. Mihaela praznujeta te dni 25-letnico poroke **Claudio in Nerina**. Božjega blagoslova, veliko zdravja, veselja in miru v družini jima želijo Karen, Matjaž, tata Nato, Gabri, Uštili, tati, Tjaša, Miki, Sara, Pavel, Mihael in Julija.

Na 52. Linhartovem srečanju 2013 gledaliških skupin Slovenije in zamejstva je matička za najboljšo predstavo v celoti prejela **Dramska družina SKPD F. B. Sedej iz Števerjana** za predstavo Umor v vili Roung. Režiser predstave **Franko Žerjal** pa je prejel matička za režijo. Za izjemen uspeh čestita celotnemu dramskemu ansamblu Zveza slovenske katoliške prosvete.

RADIO SPAZIO 103

Slovenske oddaje (od 4.10.2013 do 10.10.2013)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97,5, 91,9 Mhz; za Furlanijo 103,7, 103,9 Mhz; za Kanalsko dolino 95,7, 99,5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98,2 Mhz; za Karnijo 97,4, 91, 103,6 Mhz; na internetu www.radiospazio103.it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, **razen ob sobotah**, od 21.30 do 22.30. Ob nedeljah od 14.30 do 15.30. Spored:

Petek, 4. oktobra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditvev - Glasba iz studia 2.

Nedelja, 6. oktobra (vodi Ezio Gosgnach): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 7. oktobra (v studiu Andrej Baucon): Narodno-zabavna in zabavna glasba - Zanimivosti iz naših krajev - Iz krščanskega sveta - Naši zbori pojo - Obvestila.

Torek, 8. oktobra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 9. oktobra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet: Starokrščanske cerkve na gori sv. Heme - Izbor melodij.

Četrtek, 10. oktobra (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti iz sveta - Obvestila.

Katoliška knjigarna

v sodelovanju z **Goriško Mohorjevo družbo** vabi **NA KAVO S KNJIGO**

Gost prvega srečanja bo nadvse zanimiva osebnost:

FABRIZIO POLOJAZ

lastnik pražarne Primo Aroma
poznavelec kave in karikaturist

v četrtek, 10. oktobra 2013, ob 10. uri
v prostorih knjigarne

Toplo vabljeni!

Kavo ponudi



Slovenski posegi na občinski seji

Pokrajinsko tajništvo SSK z velikim zadovoljstvom sprejema potezo treh občinskih svetnikov SSK Walterja Bandlja, Marilke Koršič in Božidarja Tabaja, ki so na zasedanju goriškega občinskega sveta svoje posege imeli v slovenščini in nato dodali še italijanski prevod, ker ni bilo prevajalca. Goriški občinski svet je to "novost" sprejel brez večjih protestov ali nasprotovanj. Zelo lepo je bilo, da se je po slovenskih posegih oglašil odbornik Guido Germano Peterin, ki je spregovoril v furlanščini. To potrjuje, da z dobro voljo in s spoštovanjem lahko pridemo do pomembnih rezultatov, saj se je končno tudi v goriškem občinskem svetu pokazal pravi obraz Gorice. SSK upa, da je tako dokončno prebit led in da bo to postala utečena praksa. Pri tem gre seveda poudariti, da bi bilo treba čim prej prilagoditi pravilnik goriškega občinskega sveta, ki je glede uporabe slovenščine in furlanščine še vedno v nasprotju z državno in deželno zakonodajo, pa tudi, da bi seje goriškega občinskega sveta potekale ob prisotnosti prevajalca, saj je dvorana opremljena z napravo za simultano prevajanje.

Mestna galerija Nova Gorica Razstava del umetnika Zmaga Posege

Novo razstavno sezono v Mestni galeriji Nova Gorica so začeli v petek, 27. septembra, z odprtjem pregledne razstave primorskega umetnika Zmaga Posege (Postojna, 1959 – Šempeter pri Gorici, 2009), ki so jo pripravili skupaj z Mestno galerijo Piran. Razstava, ki bo odprta do 18. novembra 2013, ponuja prvo celovito informacijo o delovanju umetnika, ki je s svojim umetniškim opusom pomembno zaznamoval ne samo primorski, temveč tudi širši slovenski likovni prostor. Pobudo za sodelovanje dveh ustanov pri izpeljavi tega projekta je podal sam avtor, ki je v zadnjih mesecih svojega življenja v ta namen zbiral, selekcioniral in pripravil likovno gradivo. Razstava je zasnovana kot celota, s skupnim katalogom, a povsem različnima razstavnima gradivoma. Mestna galerija Nova Gorica (kustosinja Pavla Jarc) predstavlja umetnikove skulpture iz bronu, kovine in gline ter omogoča virtualno doživetje bogate produkcije spomeniške in javne plastike. "Moje delo je iskanje v materiji, iskanje oblik, ki jih ta narekuje, gibanje skozi njen prostor ... Držim se klasičnih materialov, kovine, kamna, v meni je nekaj zemeljskega, osnovnega, iz česar skušam črpati. Kljub osebnim obdelavi osnovne materije poskušam ohraniti njeno avtentičnost, njen značaj, njeno osnovno bit. Tako nastajajo nove specifične oblike gline, denimo, ki je v svoji osnovi zelo amorfna sestavina in v obdelavi tako krhka in lomljiva. Slediti skušam značaju sestavine, ki jo preoblikujem, vendar nisem specifično oblikovtoren, pač pa bolj kipar, ki materiji prisluškuje ...", je

nekoč izjavil Posega. "Prav s tega vidika se velikokrat pokaže njegova posebna občutljivost, spoštljiv odnos do snovi, ki jo obdeluje in ji poskuša vdihniti spoštilnost, ki presega njene fizične lastnosti", ugotavlja Brane Kovič, ter dodaja, da je zato njegovo



saj je imel kipar le v redkih primerih bolj proste roke, tako da je lahko tudi v kipih, namenjenih postavitvi v javne prostore, izbral oblike in oblikovalske stopke, s kakršnimi se je ukvarjal, ko je ustvarjal zase, neobremenjen z zunanjimi pobudami in predpisanimi ikonografskimi vzorci.

S tedenskim zamikom odprtja bo piranska Mestna galerija (kustosinja Majda Božeglav Japelj) nudila presek skozi kiparjevo ustvarjanje v kamnu in izbor iz Posegovega širokega repertoarja risarskega opusa (razstava z naslovom Z risbo razmišljam o kiparstvu - skulpture v kamnu in risbe bo v Mestni galeriji Piran na ogled od 8. 10. 2013 do 5. 1. 2014). Dela, ki bodo na ogled na razstavah, prihajajo v veliki meri iz družinske zapuščine.

Razstavo bo spremljal zajeten katalog, v katerem so avtorji študijskih besedil umetnostnozgodovinsko ovrednotili Posegovo ustvarjanje. Brane Kovič je predstavil poglobljene značilnosti njegovega kiparskega opusa ter ga umestil v slovenski in širši mednarodni prostor. Pavla Jarc se je

Zmago Posega - Ženski torzo, ok. 1997, bron, 20,5 x 9 x 3 cm

kiparstvo "nenehno iskanje in preverjanje tako haptičnih kot vizualnih učinkov, ki jih sprodcirajo variacije na določeno temo skozi približevanja in razdruževanja sorodnih, a vselej na novo izumljenih sestavin konkretnega plastičnega organizma". Pomembno pogloblje v Posegovem kiparskem opusu predstavlja spomeniška in javna plastika. Le-ta je precej bolj zavezana tradiciji,

posvetila javni plastiki, medtem ko je Majda Božeglav Japelj opredelila pomen in vlogo risbe v kiparjevem opusu. Poleg tega je prispevala še dokumentarni del z bibliografijo, seznamoma osebnih in skupinskih razstav ter evidenco umetnikove javne plastike.

Pri pripravljanju razstave in njeni izvedbi je bila izjemno dragocena pomoč Nataše Benčič-Posega,

avtorjevega brata Stanka Posege in novogoriškega galerista Dragana Abrama. Projekt so s pomembnimi finančnimi prispevki podprli Mestna občina Nova Gorica, Občina Piran in Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije. Zmago Posega je leta 1982 diplomiral iz kiparstva na Akademiji likovnih umetnosti v Ljubljani in istega leta prejel študentsko Prešernovo nagrado. Jeseni se je vpisal v prvi letnik kiparskega specialističnega študija na ALU, ki ga je leta 1985 uspešno opravil, vendar ne končal z diplomskim delom. Leta 1995 je postal docent za kiparstvo na ljubljanski ALU, od 2002 pa predstojnik Oddelka za restavracije. Veliko je razstavljal na samostojnih in skupinskih razstavah doma in v tujini. Ustvarjanje Zmaga Posege je bilo zavezano robnemu kulturno-geografskemu prostoru, ki ga zaradi bližine meje opredeljuje intenzivna pretočnost stikov med ljudmi mediteranske kulture. Kljub temu da je ustvarjal vedno malce odmaknjeno od večjih središč dogajanja, je znal izkoristiti možnosti okolja, v katerem je deloval. Likovna kritika je v malih plastikah poudarjala njegovo sposobnost združevanja tradicionalnega kiparskega jezika in sodobnega razumevanja objekta v kontekstu prostora. Pri tem izstopa zlasti njegovo mojstrsko obvladovanje izbranih materialov, pa naj gre za kovino, glino, bron ali kraški kamen. Raziskovanje različnih vidikov plastične izkušnje se v opusu kiparja Zmaga Posege neločljivo dopolnjuje tudi s poglobljanjem v likovno problematiko risarskega jezika. Reducirana plastična govorica Posegovih prostorskih realizacij v risbah ohranja minimalistični izraz, podčrtan z monumentalnostjo vtisa uporabljenih sredstev. Kiparju male plastike so predstavljale svojevrsten izziv tudi javna naročila. S tem opusom se uvršča med avtorje, ki so prispevali pomemben delež v široki produkciji javne in spomeniške plastike, zlasti na Goriškem.

Kratke

V Kočevju predstavljena pričevanja otrok iz italijanskih koncentracijskih taborišč

V Pokrajinskem muzeju Kočevje so v ponedeljek, 16. septembra, odprli razstavo Ko je umrl moj oče oziroma Risbe in pričevanja iz koncentracijskih taborišč na italijanski vzhodni meji (1942-1943), ki so jo pripravili v Arhivu RS. Vsebinsko razstavo sta ob njenem odprtju predstavila zgodovinarja in avtorja knjige Trpljenje otrok v vojni Metka in Boris M. Gombač. Kot so sporočili iz kočevskega muzeja, razstavo sestavlja 26 velikih panojev, na katerih so prikazani spisi in risbe otrok, ki so bili od poletja 1942 do septembra 1943 internirani v italijanskih koncentracijskih taboriščih Rab, Gonars, Treviso, Visco, in Renicci.



Spisi in risbe otrok, starih od 7 do 13 let, so nastali spomladi leta 1944 v partizanskih šolah na osvobojenem ozemlju ribniško-kočevskega območja. Zaradi dokaj natančnega vodenja upravnega poslovanja med narodnoosvobodilnim bojem pa so se ohranili v množici arhivskega gradiva, ki je obravnavalo partizansko šolstvo. Shranjeni so v sektorju za varstvo arhivskega gradiva druge svetovne vojne Arhiva RS.

Besedila otrok so hkrati z obširno razlago tedanjega geopolitičnega in vojaškega stanja v Sloveniji ter na Hrvaškem na razstavi predstavljena tudi v italijanskem prevodu.

Metka in Boris M. Gombač sta risbe in spise, ki so jih po vrnitvi iz italijanskih koncentracijskih taborišč narisali in napisali otroci, zbrala v knjigi, vanjo pa sta vključila tudi pogovore z nekaterimi izmed njih. Razstava v kočevskem muzeju bo odprta do 25. oktobra.

Niz srečanj Sintonie v Vidmu

V nizu srečanj Sintonie prireja center DARS iz Vidma v četrtek, 3. oktobra, ob 17.30 v knjigarni Feltrinelli v Vidmu, Villa Canciani 15, prvo prireditev, poimenovano: Incursioni poetiche nr. 1 – Pesniški vpadi – prvič. Na njej bo svoje novejšo pesniško ustvarjanje in zbirko Sol na jezik / Sale sulla lingua predstavljala Marko Kravos. Ob njem bodo nastopili še Roberto Dedenaro, Gabriella Musetti, Marda Sanchez Puyade, povezovala pa bo članica centra Dars Antonella Sbuclz.

Svoje pesmi je Kravos bral tudi na knjižnem festivalu Pordenonelegge, in sicer v polni loži mestne hiše v soboto, 21. septembra. Prejšnji konec tedna, 27. septembra, je Kravos nastopil tudi v Murski Soboti ob strokovnem druženju mladinskih pisateljev Oko besede, in sicer na eni od tamkajšnjih višjih srednjih šol. Njegova antološka zbirka poezije V kamen, v vodo je bila namreč letos uvrščena kot bralna predloga za pisanje eseja za Cankarjevo nagrado na višji stopnji srednjih šol.

Njegova naslednja pesniška pot ga bo vodila 22. oktobra v Milan, kjer bo ob 18. uri gost Društva Slovenci v Milanu, in sicer v ugledni knjigarni Claudiana v ulici F. Sforza, 12/a. Predstavila ga bo in se z njim pogovarjala Marina Lipovac Gatti s Katoliške univerze Sacro Cuore v Milanu.

Ob predstavitvi prvenca Goričana Mattea Oleotta "Zoran il mio nipote scemo" Oče naš (in osmica) na beneški 'mostri'

Prepolna dvorana Darsena na Lidu, nekdanja "Arena" beneškega filmskega festivala, ki je svojčas doživela premiere popularnih evropskih in hollywoodskih uspešnic, od Povratka Jedija do Leona. Na zatemnjem ekranu svetlobni beli zapis: "Igor Princič predstavlja" ... Poznani pejsaži, položni grič z Mirenskim Gradom, preko diagonal trtnih nasadov čez Sočo, meglen pogled na belokoščen amfiteater prve svetovne vojne pri Oslavju, temnozeleno asfaltne proge, ki peljejo v Brda ali čez mejo po strugi Soče. Iz zvočne kulise se dvigajo topli in svetli glasovi pevcev iz fare, ki pojejo furlanske, tržaške, slovenske pesmi, narodne, pivske, slovenske kot Oče naš Jožeta Leskovarja, ki pripovedujejo o lepoti in razžaljenosti naših perifernih, obmejnih, večkulturnih krajev večtisočglavi množici svetovnega festivala. Minimalistična uprizoritev "frske" med griči, v osamljeni cementni hali sredi zelene lepote, z dotrajanimi sodi v ospredju, nam predstavi protagoniste te grenkosladke, skoraj neorealistične komedije. Gospodar Gustino gosti v svoji osmici običajne goste, prepelelega Alpinca, šarmantni nasmeš Ariele Reggio in čudaškega junaka, neotesanega, surovega, odurnega Paola, ki se mu svet dobesedno prekucne na glavo s prihodom nepoznanega, "idiotskega" nečaka Zorana, z onstran meje po smrti pozabljen tete. Ne vemo, ali smo v ozračju ču-

daških zgodb in likov iz Kosmačeve toliminske zakladnice ali pa znotraj etičnega mikrokozmosa vseh nians človekovega čustvovanja Dostojevskega. Skratka, srečanje dveh tako različnih oseb, zapitega vulkanskega štiridesetletnika v krizi (zvezdnik italijanskega filma Paolo Battiston) in zasanjanega očalatega najstnika (naturščik Rok Prašnikar), sproži iskro preobrata. V filmu Zoran, moj nečak idiot govorijo italijansko tudi slovenski liki, notar Peter Musevski, zdravnik Ivo Barišič, sam Zoran, ki se je naučil papirnate italijanščine iz knjig mamine knjižnice. Nekateri zamejski gledalci so to ožigalsali, a dramaturška izbira govori v prid popularnosti filma. Režiser Marco Oleotto in producenta Igor Princič (za goriško Transmedia) in Miha Černec (za slovensko Starogaro) so izbrali pot lažjega dostopa do publike; njihov film ima in gotovo uresničuje artistske namere, a si obenem želi priti do občinstva.

V filmu, poleg asketskega Roberta Citrana in dopadljive Marjute Slamič, nastopa tudi igralec-režiser Jan Cvitkovič, dobitnik pred 12 leti Zlatega leva prihodnosti s prvencem Kruh in mleko, avtor znanstvenofantastičnega celovečerca Archeo, ki je bil gost le-

tošnje jubilejne 70. "Mostre", skupaj z drugimi 70 zmagovalci festivala, z udeležbo pri skupinskem filmu Venezia Speciale 70 - Future Reloaded". 90-sekundni Cvitkovičev utrinek, posvečen zgodovini filma "I was a Child", sta producirala Starogara in Transmedia, producenta tudi omenje-



Foto A. Furlan

nega Archeo. Nekdanji "kinoateljcevec", sedaj neodvisni producent Igor Princič, je celih pet let vztrajno iskal partnerje in finančne vire za Zorana in poleg omenjenih producentov pridobil še prispevek Eurimages, Italijanskega kulturnega ministrstva (MiBAC), Slovenskega filmskega centra, Javne agencije Viba Film, RTV Slovenija ter Filmske

komisije in Deželnega avdiovizualnega sklada Dežele FJK. 36 let od znanega programskega intervjuja Darka Bratine v Primorskem dnevniku, ko je napovedoval ne le tradicionalno filmsko društvo, kjer bi prikazovali filme, a tudi "atelje", kjer bi jih proizvajali, po pretežno kulturnih pro-

dukcijskih Kinoateljca in bolj eksperimentalnih Transmedia, smo sedaj pred pravo komercialno (brez negativnega prizvoka) produkcijo iz širšega goriškega mešanega prostora, ki lahko računa na dober odziv v Italiji in mednarodno. Desetminutno ploskanje v dvorani Darsena, dobre recenzije in nagrada občinstva na Mednarod-

nem tednu kritike beneške "mostre", so dobra napotnica za prihod filma, sredi novembra, v italijanske kinodvorane. Sedaj ima glavno besedo distributer Tucker film iz Vidma, izraz 30-letne izkušnje pordenonskega Cineamazero in videmskega CEC (Centro espressioni cinematografiche), ki se je v zadnjih letih uveljavil s promocijo več uspešnic, iz videmskih pregledov azijskega filma Far East Film, npr. japonskega Departures (T. Yojiro) ali južnokorejskega Poetry (L. Chang-dong). Goriška mešana koprodukcija je po več letih edina zastopala italijanski film na beneškem mednarodnem tednu kritike, ki ga prireja sindikat italijanskih filmskih kritikov SNCCI. Izmed 400 poslanih prvencev s celega sveta se je v izbor uvrstil še drugi slovenski film, prvenec novomeškega režiserja Roka Bička, Razredni tovariš. Kot znano, je tudi to delo prevzelo občinstvo in kritike na Lidu ter prejelo glavno nagrado pregleda, zlatega leva prihodnosti,

in po beneški predstavitvi kar 8 nagrad na Festivalu slovenskega filma v Portorožu. Tudi Zoran je bil nagrajen v Portorožu z zlato vesno za scenografijo (Vasja Kokelj in Anton Špacapan Vončina) in za najboljši manjšinski film.

Za slovenske gledalce v dvorani Darsena je bilo res vzburljivo poslušati, v tišini sredi italijanske in

mednarodne množice gledalcev, sugestiven, najprej nekoliko negotov, potem pa čisto ubran solo napev Oče naš, ki ga je zmogel mladi Rok Prašnikar, Zoran. Vse bolj sproščeno pa je bilo v "osmici" na lepem vrtu zraven Palače filma, v Zoranovi hiši, ki jo je postavila produkcija. Po majskem nastopu na Marcheju v Cannesu so s sodelovanjem briškega vinarja Renata Keberja, konzorcija pršuta S. Daniele in drugih uredili tradicionalno točilnico vina in drugih dobrot (pršut, "pancata", sir, kuhana jajca, jota) iz habsburških časov, v kateri so se lahko srečali vsi prijatelji in partnerji od Berlina do Cannesa, Sarajeva, Rotterdama, Sofije in Stona... in seveda časnikarji, producenti, distributerji in gledalci, ki se zanimajo za Zorana. Na veselici po premieri so se zbrali številni ugledni gosti, od predsednice dežele FJK Serracchiani jeve in deželnega odbornika za kulturo Torrentija do predstavnikov Film Commission FVG in vseh partnerjev, ki so sodelovali pri filmu. Z Battistonom, Oleottom, Princičem, vso ekipo in igralci, tudi iz novogoriškega SNG, so se veselili fani z Goriškega in Tržaškega, ki so prišli na projekcijo, poseben avtobus družbe Transmedia z vsem osebjem, ki dela pri obeh Kinemaxih, Tmediji in povezanih medijskih družbah, direktor Transmedia Giuseppe Longo, predsednik Kinoateljca Aleš Doktorič in ostali "kinoateljceveci", predsednik KB1909 Boris Peric, festivalna dopisnica Ivana Godnik in časnikarji PD, pevci zbora iz Fare, ki so prepevali furlanske pesmi in Kol' kor kapljic, tol' ko let...

V Kranju

Na ogled razstava del Lojzeta Spacala

V Galeriji Prešernovih nagajencev za likovno umetnost Kranj so v petek, 13. septembra, odprli razstavo slikarja in grafika, Prešernovega nagajenca Lojzeta Spacala. Odprtja razstave z naslovom Lojze Spacal: Matrica - grafika - slika, ki je druga v



nizu štirih razstav o tej temi, se je udeležila tudi predsednica vlade Alenka Bratušek. Galerija Prešernovih nagajencev v nizu razstav o Spacalu sodeluje z Galerijo Murska Sobota, Koroško galerijo likovnih umetnosti Slovenj Gradec in Ljubljanskim gradom. Razstava v Kranju je

Lojze Spacal: Ruševine na Krasu, 1946, pobarvana grafična matrica, 25 x 18 cm

druga izmed štirih, ki na samosvoj način predstavljajo Spacalovo vez med matrico in sliko. Za Mursko Soboto in Kranjem bodo oktobra odprli tretjo razstavo v Slovenj Gradcu, poleti 2014 pa še na Ljubljanskem gradu.

Galerija Prešernovih nagajencev v Kranju v stalni zbirki poleg izbora grafik hrani tudi eno zadnjih matric, s katerimi je Spacal še sam odtisoval grafike.

V odtisih matric, zidov, predmetov in spominov je zajeta vsa Spacalova osebna identiteta, ki je hkrati tudi kraško in mediteransko kolektivna, so ob pripravi razstave zapisali v Galeriji Prešernovih nagajencev, kjer je osrednja pozornost namenjena 16 pobarvanim matricam, ki so nastale od leta 1936 do leta 1961, ter pripadajočim grafikam. Razstava bo na ogled do 16. novembra.

Spacal se je rodil 15. maja leta 1907 v Trstu in doživel polno priznanje tako v slovenskem kot v italijanskem kulturnem prostoru. Za svoje umetniško ustvarjanje je prejel številne nagrade doma in v tujini. Leta 1974 je za slikarski in grafični opus prejel tudi Prešernovo nagrado. Umrli je 6. maja 2000.

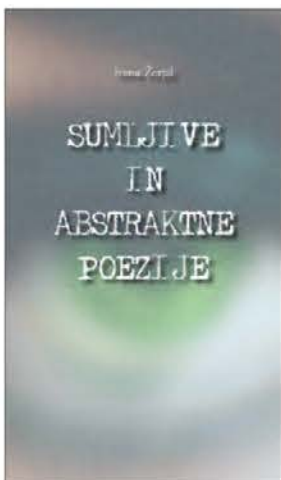
Irena Žerjal, Sumljive in abstraktne poezije

Verzi Irene Žerjal so vnesli v zamajsko literaturo nove načine pisanja, saj je pesnica izdelala samosvoj pesniški diskurz. Nova pesnična zbirka z letnico 2013, ki jo sestavlja pet sklopov, izpo-

veduje čustva in pripoveduje o prijateljih, spominja se obiskanih mest, tržaških in tujih ustvarjalcev (Černigoja, Bambiča, Bartola, Plečnika, Shakespeare). Pesnica se počuti doma tako v Trstu kot v Ljubljani, v Pragi in New Yorku, v njenih verzih pa se sliši tudi odmev burje in občuti vonj po hijacintah in kraški pokrajini. Polno likov naseljuje njene verze in jim daje življenje, ki je trpko, ponuja razočaranja in otožnosti, a slika le sodobni svet, ki se mu postavljajo nasproti asociativni spomini na preteklost. Pesniški glas Irene Žerjal ostaja kot vedno edinstven, saj "ni hotel pihati v isti rog / z vsakdanjimi predsodki, / saj je imela druge poti / ... Bi nikdar ne mogla biti v čredi / čenčati vseppek na ukaz /

čvekati o vremenu, botrah in stricah / kar tako / za prazen nič".

Irena Žerjal (1940) je po maturi na klasični gimnaziji v Trstu doštudirala slavistiko na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Pesniti je začela v nižji srednji šoli in je objavljala najprej v Literarnih vajah, potem v raznih revijah: Zlivi, Mostu, Mladju, Prostoru in času, Sodobnosti, v tržaški Mladiki in drugih. Izdala je več pesniških zbirk, prva Goreče oljke je izšla leta 1969, sledili so ji Topli gozdovi, Klišarna utopičnih idej, Gladež, Alabaster in Let morske lastovice. Sočasno je objavljala moderno oblikovane



črtice, novele, eseje in romane (Tragedija na grobljah, Magne-tonofonski trak, Kreda in hijacinte).

Alojz Rebula, Pred poslednjim dnevom

"Kakšen Rebula je to", si bo rekel bralec del tega primorskega pisca, če bo naletel na tole knjigo: "V njej ni Krasa s Trstom, ni antike, ni srednjega veka ne razsvetljenstva, ni slovenstva, ni revolucije ..."

Pri tržaški založbi Mladika

Dve novi knjigi Alojza Rebule in Irene Žerjal

Res, vse navedeno je v tej nadnarodni knjigi zaznati samo v daljnih refleksih. Tokrat je pisec šel preko navedenih tem, kot da se je naveličal zgodovinskih, preteklih in sedanjih. Privoščil si je in obenem tvegal razsežnost, ki jo v glavnem obvladuje znanstvena fantastika: prihodnost. Vendar je vanjo stopil v celotnosti svojega dojemanja sveta. Rebulova Zemlja v tem romanu neizpremenljivo ostaja, kar je in je zmeraj bila in bo, čeprav jo je neki dvoumni, pol božanski genij, Altisim, poenotil z ukinitvijo

držav in narodov. Tudi na tem "novem" planetu s parlamentarno demokracijo, a tudi s tajno policijo, se nemir človeka in družbe ne konča. Gospodarske krize in stavke trajajo naprej. Poleg tega ljudi prevzema apokaliptična tesnoba, slutnja bližnjega konca sveta. Knjiga je dejansko izraz upora proti sodobnemu nihilizmu, je pritrdiven smislu človeka in zgodovine.

Alojz Rebula (1924) Pisatelj, esejist, prevajalec. Diplomiral je iz klasične filologije na Univerzi v Ljubljani in doktoriral s tezo o Danteju v slovenskih prevodih na univerzi La Sapienza v Rimu. Do upokojitve je poučeval latinščino in grščino na višjih srednjih šolah s slovenskim učnim jezikom v Trstu.

Njegov literarni opus šteje zbirke novel (Vino-grad rimske cesarice, Snegovi Edena), romane (V Sibilinem vetru, Jutri čez Jordan, Kačja roža, Jutranjice za Slovenijo), dnevnik (Gorje zelenemu drevesu, Previsna leta, Ko proti jutru gre) in

eseja (Na slovenskem poldnevniku).

Za svoj literarni opus je prejel več nagrad (literarno nagrado Vstajenje, Prešernovo nagrado, mednarodno nagrado Acerbi za italijanski prevod romana V Sibilinem vetru, leta 2005 nagrado kresnik za roman Nokturno za Primorsko, za italijanski prevod tega dela je leta 2012 prejel italijansko literarno nagrado Rigoni Stern).



7 programskih kombinacij: izberi pot svojega srca!

UPRIZORITVE SSG TRST V SEZONI 2013/14

Nina Raine - **Plemena** od 8. novembra

Spiro Scimone - **Dvorišče, Koli** od 10. januarja

Anton Pavlovič Čehov - **Striček Vanja** od 14. marca

Yukio Mishima - **Pet modernih nō dram** od 9. maja

GOSTUJOČI PREDSTAVI V OSNOVNEM ABONMAJU

Aleksander Nikolajevič Ostrovski - **Nevihita** 21. in 22. decembra

Iztok Mlakar - **Sljehrnik** 15. in 16. februarja

MODRI PROGRAM

John Patrick Shanley - **Dvom** 9. decembra

eVolution Dance Theatre - **Electric city** 25. februarja

Choderlos de Laclos, Christopher Hampton - **Nevarna razmerja** 28. marca

Anton Foerster - **Gorenjski slavček** 13. junija 2014 v Operi Ljubljana

(z avtobusnim prevozom)

ZELENI PROGRAM

Balletto di Roma - **Contemporary tango** 26. novembra

Magnifico & Srbski vojni orkestar Stanislav Binički 27. decembra

Enrico Luttmann - **Sen** 20. februarja

William Shakespeare - **Hamlet** 15. aprila

RDEČI PROGRAM

Aldo Nicolaj - **Parole, parole ali Ni bila peta, bila je deveta** 30. januarja

Andrej Rozman Roza - **Passion de Pressheren** 6. februarja

Nebojša Pop-Tasić - **Marlene Dietrich** 4. marca

Svetlana Makarovič - **Krizantema na klavirju** 4. aprila

Vse predstave bodo opremljene z italijanskimi nadnapisi

Informacije in vpisovanje abonmajev špi blagajni v ulici Petronio 4
Urniki: pon. 10.00 - 15.00 / 17.00 - 20.00, tor - pet 10.00 - 15.00

Postani naš prijatelj na facebooku!



SLOVENSKO
STALNO
GLEDA-LIŠČE

www.teaterssg.com

Kratke

Natečaj za priredbo Puntarske

Moški pevski zbor Fantje izpod Grmade, v sodelovanju z Občino Devin-Nabrežina, Zvezo cerkvenih pevskih zborov iz Trsta in z Jusom Devin, razpisuje natečaj za zborovsko priredbo pesmi Puntarska, in sicer za štiriglasen mešani ali moški zbor. Namenjena pa je skladateljem, ki so mlajši od 35 let, da bi jo s svojimi deli približali občutljivosti današnjega časa.

Z natečajem so pobudniki želeli ponuditi skladateljem in zborom ter posledično poslušalcem možnost, da ob 300-letnici velikega tolminskega punta ozavešijo to uporniško dogajanje. Tedanji kmečki upor se je namreč meseca marca leta 1713 začel v Tolminu in je na začetku maja dosegel tudi Devin, kjer je približno 7.000 kmetov devinskega gospostva pred gradom zahtevalo svoje pravice. Napad na grad se je končal v krvi.

Besedilo Puntarske je napisal Mile Klopčič, ki je ustvaril izrazito uporniško pesem. Zgodovinsko opredelitev ji je dal s tem, da je za prvi verz uporabil znano geslo puntarjev "le vkup, le vkup, uboga gmajna". Glasbo ji je napisal Rado Simoniti in po tem napevu je znana po vsem slovenskem prostoru.

Organizatorji sporočajo, da je vsebina natečaja v formatu pdf na ogled na spletni strani devinsko-nabrežinske občine in da rok za izročitev izdelkov zapade 30. novembra letos, medtem ko bodo nagrajence razglasili prihodnjo pomlad.

Ad formandum / Odprtje razstave People za začetek šolskega leta

Prejšnji teden se je tudi uradno začel pouk na zavodu Ad formandum. Uvod v letošnje šolsko leto je potekal v znamenju ustvarjalnosti. Skupaj z združenjem Juliet iz Trsta, ki že več let sodeluje z Ad formandumom pri organizaciji umetniških večerov na zavodu, so namreč prejšnji petek odprli razstavo avtorja Carla Piemontija.

Mladi avtor, po rodu Goričan, je diplomiral iz umetnosti na likovni akademiji v Milanu in je sedaj profesor risanja in zgodovine umetnosti na goriškem znanstvenem liceju. Ukvarja se s slikanjem: leta 2011 ga je pomočnik kustosa Whitney Museum of American Art iz New Yorka Elisabeth Sherman izbrala za sodelovanje na 26. skupinski razstavi v sklopu mednarodnega likovnega natečaja v Agora Gallery v New Yorku. Leta 2012 je razstavljal na mednarodnem sejmu moderne umetnosti v Bologni in na 54. Beneškem bienalu.

Razstava People na svojevrstnem način govori o potovanjih, morju, naravi in osebah, ki se s temi temami povezujejo. Dela krasijo stavbo slovenskega zavoda in so na ogled vsak dan med delovnim urnikom. Na odprtju je o avtorju in razstavi spregovorila kritičarka Alessandra Vicari.

V imenu zavoda je prisotne nagovorila Annamaria Milič, ki je poudarila plodno sodelovanje z združenjem Juliet iz Trsta. "Trikrat na leto se srečamo z umetniki in njihovimi deli, ki jih združuje Juliet in njegov umetniški vodja Roberto Vidali predlagajo, zato da v naše prostore vlijemo kanček umetnosti in ustvarjalnosti, ki postane obenem gonilo za razmišljanje in iskanje novih idej tudi v naši institucionalni dejavnosti, ki je pravzaprav izobraževanje in izpopolnjevanje v poklicu", pravi Miličeva.

Na družabnem klepetu po odprtju so gostje "predpremierno" okusili prigrizke, ki so jih pripravili mladi kuharji na gostinski šoli v sklopu notranjega kuharskega natečaja in jih bodo postregli na letošnji izvedbi Barcolane. Prigrizke so spremljala vina, ki jih je ponudila kmetija Primožič z Oslavja pri Gorici.

Odprtje razstave je bilo tudi priložnost, da so predstavili še ostale dejavnosti, ki so jih na Ad formandumu pripravili za letošnje leto: od novembra bodo stekli tečajji jezikov (slovenščine in angleščine) in računalništva (osnove uporabe računalnika do učinkovite uporabe mobilne tehnologije). Pestra je tudi ponudba kuharskih tečajev: v programu je šest različnih naslovov za šest različnih kuharskih večerov. Po uspehu lanskih izvedb bodo pozno pozimi priredili tudi šolo obrezovanja. Več informacij nudijo na sedežu tajništva v ul. Ginnastica ali na spletni strani www.adformandum.org.

CERKENI PEVSKI ZBOR V MAVHINJAH

vljudno vabi na predstavitev knjige

Iga Legiša

MAVHINJE CEROVLJE VIŽOVLJE SESLAN

ob 900-letnici prve omembe Mavhinj
in prve pisne omembe Cerovlj leta 1335

nedelja, 6. oktobra 2013, ob 15. uri
šola v Cerovljah

Praznik časopisa Vita Nuova

Škofijski tednik je sredstvo,
za katerim stoji skupnost

Tržaški škofijski tednik Vita Nuova je v obdobju urednikovanja Stefana Fontane, ki je pred nekaj leti nadomestil sedanjo tržaško podžupanjo Fabiano Martini, pridobil izrazito profilirano uredniško politiko. Ta se temeljito naslanja na dušnopastirsko prizadevanje tržaškega škofa Giampaola Crepaldija, ki je svojčas prav Fontano postavil na položaj urednika. Fontana je prepričan, da škofijski tednik ni le posrednik novic, ampak je tudi okolje, ki spodbuja druženje, prijateljstvo ter deljenje izkušenj in mnenj. "Škofijski tednik je sredstvo, za katerim stoji skupnost", sta mnenja Fontana in Luca Farina, predsednik upravnega odbora časopisa. Prav zato, da bi Vita Nuova to stališče delil s svojimi bralci, so se na uredništvu v soglasju s škofijo odločili za prireditev dvodnevne praznika, ki je bil

stališča, v katerih se lahko vsakdo prepozna. Resnico moramo katoliški časniki soglasno razglasiti, drugače tvegamo, da se bo pluralizem spremenil v babilonsko čaršijo", je poudaril in s tem posredno zagovarjal večje sodelovanje škofijskih tednikov. Glavni nasprotnik resnice, ali bolje Resnice z veliko začetnico, je po mnenju novinark Frigerio sodobni relativizem, ki postavlja v dvom in razvojeni ne samo Božjo besedo, ampak tudi naravno resnico, na primer glede splava in družine. "Večkrat naletim na odpor tudi v samih katoliških krogih, ki me zaradi mojih bitk imajo za reakcionarko". Frigeriova pa se nikakor ne vda malodušju, prepričana je namreč,

postavlja na stran tistih, ki sodijo, ali na stran Jezusa Kristusa? "Katoliški tisk mora posredovati Božjo milost, ki nas bo odrešila, ne glede kakšne osebe smo", je dejal in svoje stališče podkrepil z zgovorno mislijo, ki prizemlja marsikaterega 'pravičnika': "Bog obstaja, ampak to nisi ti!" Katoliški časniki se večkrat spuščajo v križarske vojne proti splavu ali homofobiji in pri tem pozabljajo, da evangelij prav tako obsoja

novega veka. Časnikar je izhajal iz ugotovitve, ki jo je urednik tednika Vita Nuova pred njegovim posegom izrekel, in sicer, da se italijanska družba pomika vedno bolj v sekularizacijo bodisi na nivoju etike bodisi vere. Vprašanje se je dotaknilo zlasti vedno manjše vloge, ki jo v sedanji politiki imajo katoličani. Končalo se je obdobje, ko je katoliško politično garnituro pogojeval nekdanji predsednik italijanske škofovske konference bardi. Ruini. Dokaz tega je po mnenju Fontane in Amiconeja zakon o homofobiji, ki je v parlamentarni beležki prav sedaj aktualen. Po mnenju Amiconeja bo zakon, če bo odoben, predstavljal "antropološko" revolucijo v italijanski družbi. Tradicionalna družina (o kateri je gov-



Msgr. Giampaolo Crepaldi, Luigi Amicone, Stefano Fontana in Luca Farina (foto IG)



Riccardo Cascioli, Benedetta Frigerio, msgr. Giampaolo Crepaldi, Stefano Fontana, Andrea Tornielli in Mauro Ungaro (foto IG)

ob lepem številu udeležencev v četrtek, 26., in petek, 27. septembra, v pastoralnem središču Pavel VI.

Prvo srečanje je bilo namenjeno okrogli mizi, na kateri so udeleženci razmišljali o nadvse zahtevnem vprašanju, in sicer Ali katoliški tisk pove resnico? To tematiko so razvili Benedetta Frigerio, časnica tednika Tempi, Riccardo Cascioli, urednik spletnega časopisa Nuova Bussola Quotidiana, Mauro Ungaro, glavni urednik tednika škofijske nadškofije Voce Isontina, in Andrea Tornielli, novinar dnevnika La Stampa. Uvodno razmišljanje je pripadalo Stefanu Fontani, ki je začrtal smernice nadaljnjega dialoga. Dejaj, da pomeni resnica po njegovem mnenju nagovarjanje bralca s stališči, ki se ne dajo prikrojiti vsakemu okusu. Za tako zasledovanje resnice je potreben vsakodnevni boj in krepa ramena, da je mogoče prenesti različne kritike na račun starokopitnosti uredniške politike časopisa. "Preveč lahko je zagovarjati preprosta

da ji Božja resnica in krščanska etika glede človekovega dostojanstva in neodtujljivih načel pomagata, da svoje nasprotnike usmerja na pravo pot. Resnica je po mnenju Riccardo Cascioli sposobnost, da na svet in družbo gledamo z drugačne perspektive, se pravi z Gospodovega zornega kota. To prepričanje ga je vodilo v obsodbo zakonskega osnutka o homofobiji, z izglasovanjem katerega bi družba tvegala spreobrnitev Božjega načrta. Mauro Ungaro pa je prepričan, da je resnica za škofijske tednike mogoča le v primeru, da časopis deluje v lojalnem sozvočju s škofijsko pastoralno načelnika škofije – se pravi s škofom. Prav zato je priporočljivo, da se škofijsko jasno in glasno izrečejo o določenih skupnih tematikah in da s sinergičnim zanosom s sodelavci nakažejo smernice: to bi obenem omogočilo tudi večje sozvočje škofijskih tednikov. Stališče časnikarja Andree Torniellija se je nekoliko razlikovalo od mnenj njegovih predhodnikov. Razmišljal je, ali nas resnica

ohranjanje revščine. "Resnica ni orožje, resnica je odnos z bližnjim, kot nas uči papež Francisek", je dejal Tornielli. Nadškof Crepaldi, ki je končal krog posegov, je v svojem izjavljanju obudil spomine na obdobje, ko je bil kot študent semenišča iz nje tudi izključen za tri mesece, ker je s študentskim časopisom

dregnil v delikatna ravnanja visokih šolskih krogov. "Povedal sem resnico in bil kaznovan, ampak ob tisti izkušnji sem se zavedal, kaj pomeni sporočilnost krščanskega nauka pri posredovanju resnice same". Po njegovem mnenju je kristjan vedno ponižen, če ve, da ne razpolaga z resnico: "On sam je v lasti Resnice - Boga". To Resnico vselej jamči Cerkev in prav zato je njena prava zgodovina tlakovana z vzorom mučeništva. Mučeniški so osebe, ki iz svojega 'odrešujočega položaja' niso nikdar vsiljevali drugim svojega stališča, a so bili do smrti predani Božji ljubezni, Resnici namreč.

Nadškof Crepaldi je svoj poseg sklenil z ugotovitvijo, da je prav zato danes za kristjane ključnega pomena najti pravo razmerje med Resnico in sodobno sekularizirano družbo, o kateri je naslednji dan spregovoril časnikar, odgovorni urednik tednika Tempi, Luigi Amicone. Gost je svoje razmišljanje usmeril v sedanje stanje italijanske družbe, ki se dejansko nahaja na precepu nekega

oril tudi vodja podjetja Barilla in bil zaradi svojih besed tarča ostrik kritik zagovornikov t. i. odprte družbe) bo tako zašla v pozabo, starši in šolske ustanove bodo prisiljeni posredovati otrokom drugačne etične poglede, kar bo družbo pahnilo v zmedo. Dejstvo je, da smo vavnodušnem političnem okolju, kjer politiki (tudi krščansko-katoliškega kova) zasledujejo le osebne interese, željo po oblasti. To dokazuje, kako sta zahodna družba in njeno kapitalistično kolesje, ki osebo pretvarja v golega potrošnika, izničila dejavnike, ki skrbijo za pravo svobodo in dostojanstvo človeka. "Ti gospodje se poskušajo za ureničitev tega načrta posluževati tudi kristjanov", je dejal Amicone. V tem vidiku si politika italijanske države vzvišeno lasti pravico, da na novo postavlja koordinatne družbi. Najbrž se v tem načrtu izsiljujejo in potvarjajo misli samega papeža Franciška, češ da s svojimi stališči sprejema istospolne zveze in podobno. Po mnenju Amiconeja se mora sicer Cerkev vprašati, zakaj je tako pomankljiva pri posredovanju pozitivnega odnosa do življenja. Petkov večer je nato ponudil gledališki utrinek Don Camillo e Padre Brown igralca Fabia Trevisana, ki je hudomušno sklenil dvodnevni praznik tednika Vita nuova. Srečanje je ponudilo dragocen vpogled v stvarnost časopisa in v njegove prihodnje načrte. Poudarjen je bil tudi potencial nove spletne strani, ki bo tedniku razprl nove razvojne možnosti.

IG

GLEDALIŠKI VRTILJAK Volk in kozlički v izvedbi MGŠ Matejke Peterlin

Bi jedli krokete ali meso?

Sezona Gledališkega vrtiljaka 2013-2014 je minulo nedeljo doživela svoje prvo dejanje: nove predstave, stari uspehi! Dvorana Marjinega doma pri Sv. Ivanu v Trstu je v mrzlem vetrovnem popoldnevu pokala po živih, saj so desetine mladih in najmlajših gledališnikov obiskali radostni starši in sorodniki. Do marca prihodnje leto bosta Radijski oder in Slovenska prosveta, ob podpori ZKB in Urada za Slovence v zamejstvu in po svetu, ponudila sedem mikavnih predstav, ki so ob širjenju

gledališke kulture tudi vzgojnega pomena: v abonmajski sezoni se krepijo odnosi med otroki in starši, poglobljajo družinske in prijateljske vezi, oživlja nedeljsko mestno življenje "na vasi". S starimi cenami za abonmaje in dvojno nedeljsko izmeno predstav, ob 16.00 in 17.30, je sezono Gledališkega vrtiljaka po tradiciji odprla domača produkcija. Udeleženci MGŠ Matejke Peterlin, ki so poleti vadili v Finžgarjevem domu na Opčinah, so uprizorili igro Volk in kozlički. Predstavo je uvedla

koordinatorka GV Lučka Susič. Dvakrat po 27 otrok, za skupnih 54 igralcev je pogumno in prepričljivo zaigralo znano pravljico v moderni priredbi. Namesto svežega mesa so si mali volčiči zaželeli pohanih kroketov, ker so zanje izvedli po televiziji. O pravem mesnem kosilu sprva ne želijo slišati in se po krokete odpravijo, preoblečeni v psičke, na sejem v mesto. Tam doživijo marsikaj, med drugim tudi to, da jih nevarni 'žandar' prepozna, in zato morajo v beg. Oče volk pa za njimi, išče jih in išče, dok-

ler jih ne srečno pripelje domov, kjer si zaželelo pravega mesnega obroka. Gledališka predstava je upravičeno doživela velik uspeh. Krasijo jo bogata scenografija in barviti kostumi, tudi s tehničnega vidika predstavlja pravi podvig. Veliko je samostojno posnetih prizorov, npr. televizijska poročila ali oglasi, ki služijo kot "opora" igri, pa tudi petja in plesa ne manjka. Pravo veselje je bilo opazovati desetine otroških obrazov, ki so vsak po svoje opravili svoj delček igre. V nekaterih prizorih je bil oder nabito poln. Uspeh gledališke predstave gre pripisati tudi odlični skupini koordinatork, ki so



Foto JS

otroke učili in jih spremljali pri nastajanju predstave korak za korakom ter tako rekoč usmerjali "promet" v zakulisju. Sezona Gledališkega vrtiljaka

se bo nadaljevala v nedeljo, 20. oktobra, ko bo Šentjakobsko gledališče Ljubljana postavilo na oder igro Ačih.

Jernej Šček

Raziskovanje likovnih izraznosti

Ivan Žerjal razstavlja v repenski Kraški hiši

Mladi umetnik Ivan Žerjal je v petek, 27. septembra, v Kraški hiši odprl svojo novo likovno razstavo z naslovom *Repen 31. razgledna točka*, posvečeno prav repenski galeriji. Uspeh letošnje 26. Kraške ohceti pomeni za organizatorja, zadrugo Naš Kras, potrditev zdravih in živih temeljev, na katerih že desetletja gradi kulturno podobo tržaškega vinorodnega Krasa. V tem slogu so tudi končali razstavno sezono, kar je z zadovoljstvom povedal tudi župan Marko Pisani, ki je ponesel pozdrav predsednika Edija Krausa.

V idiličnem vzdušju kraških prvinskih elementov, kamenja in lesa, je goriškega likovnika predstavila umetnostna zgodovinarica Alenka Di Battista. Ivan Žerjal, rojen leta 1976 v Gorici, je diplomiral iz umetnostne zgodovine in se na tem področju tudi specializiral v Benetkah,

sedaj pa končuje podiplomsko izpopolnjevanje na področju filozofije in teorije vizualne kulture na Fakulteti za humanistične študije v Kopru, kjer tudi dela kot asistent. Je profesor

izraznih možnosti njemu najbližje tehnike dekolaža, obenem pa vpeljuje v svoj repertoar nove motive in teme. Tudi nekega opazovalca je najprej presenetila inštalacija vertikalne, valjaste ob-

umetnina nastaja z vsakim pogledom znova.

V tehniki dekolaža in akrila na platno sta izdelani slike luči in opazovalec, s katerima Žerjal ohranja dvoumnost in odprtost likovnega dela sodobnega tipa. Dekolaži na papirju so pa nekaj drugega, saj prikazujejo motiv klavirskega koncerta na ulici in dajejo občutek dinamičnosti, pravzaprav glasbenosti. Vse teme in likovne misli, ki jih Ivan Žer-

jal ponuja na ogled, vsekakor ne delujejo kot zaključena celota, temveč bolj kot delo v nastajanju, začetek in proces novih in nadaljnjih avtorjevih umetniških nastajanj. Svoje delo skuša širiti v prostor in zaupa v gledalca, saj gledalčev bistro oko postaja nepogrešljivi del razstavnega trenutka.

Za glasbeno kuliso v slogu brazilske bossa nove sta poskrbela pevka Andrejka Možina in kitarist Ariel Cubria, razstavo

Repen 31. razgledna točka sta podprla še Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter občina Repentabor. Na ogled bo ob nedeljah in praznikih od 11. do 12.30 in od 15. do 17. ure.

Jemelj Šček



Repentaborski župan Marko Pisani, Ivan Žerjal in Alenka Di Battista (foto JS)

umetnostne zgodovine na klasičnem liceju Trubar v Gorici, član Društva za umetnost KONS in Slovenskega društva za estetiko.

Žerjal nadaljuje preizkušanje in raziskovanje umetniških

like iz krožno postavljenih lesenih letov, pri kateri je Žerjal slikarsko ploskev postavil na notranjo stran le-teh. S tem je opazovalca pozval k aktivnosti, saj smo morali po pobobah porbrskati s pogledom skozi špranje:

PRVI VEČER NOVE SEZONE DSI V gosteh akterji Zavoda za ožvitev civilne družbe

Na prvo mesto je potrebno postaviti spoštovanje slovenske države

“Ljudje se zavedajo, da se časi spreminjajo in da so današnje vrednote in način življenja, kot tudi slovenska država, v nevarnosti. Ni nam vseeno, v kateri državi živimo, najlažje pa je imeti izgovor, da bo kdo že kaj naredil. Od prejšnje države sta ostala strah javnega nastopanja in mišljenje, da ni pametno vsega povedati. Zato so se generacije umaknile v zasebno življenje”. Tako je na prvem srečanju nove sezone Društva slovenskih izobražencev spregovoril časnikar, zgodovinar in pobudnik Civilne družbe za pravično Slovenijo Jože Možina skupaj z Mitjo Štularjem, angažiranim direktorjem Zavoda za ožvitev civilne družbe.

Večer so predstavili v sozvočju s petim Socialnim tednom, ki se je isti dan zvečer začel v Ljubljani, v priredbi Socialne akademije, z okroglo mizo, končal pa se je v soboto s sklepnim seminarjem, na katerem so o temi *Kako obrniti trende v Sloveniji* spregovorili prav Jože Možina, Mitja Štular, Drago Štoka in Valentin Inzko. Rdeča nit petega Socialnega tedna se je

glasila *Zakaj še zaupaš?*, saj je v Sloveniji čutiti nezaupanje in zagrenjenost pri mladih po dvaindvajsetem letu, glavnino slovenskega prebivalstva pa je zajelo malodušje.



Jože Možina, Mitja Štular in Ivo Jevnikar (foto Kroma)

Ugledna in angažirana predstavnika Civilne družbe za pravično Slovenijo, ki se je pojavila pred nekaj meseci in je v slabih dveh tednih združila 45 organizacij, sta predstavila načrte te nove pobude, s katerimi želijo spremeniti sedanje stanje malodušja in okrepiti civilno družbo. Dne 27. junija so v Unionski dvorani v Ljubljani priredili zborovanje na visoki kulturni ravni, na katerem se je

zbralo več kot tisoč ljudi, 12. julija pa so na tiskovni konferenci predstavili osemnajst predlogov za izboljšavo stanja v Sloveniji. Resnici na ljubo so mediji te dogodke prezrli in ko-

maжда poročali o njih. Civilna družba postavlja na prvo mesto spoštovanje slovenske države, eden izmed ključnih elementov pa je pravično pravosodje, ki sankcionira to, kar je v družbi napačno. V Sloveniji je le-to strukturalizirano, kar pomeni, da sprožajo oz. ustavljajo postopke po mili volji, je kritično dejal Štular. Poleg tega je v Ljubljani zvečer možno doživeti nasilje.

Zgodilo se je, da so pod vplivom alkohola in opojnih snovi ustajniki metali kocke v policiste. Najhujše pa je, da mediji niso poročali o dogodku celovito, saj so omalovaževali policiste in poveljevali ustajnike. Skratka, to je država, ki si je niso želeli, zato čutijo nostalgijo po prejšnji državi. Tako nekateri že zmeraj nosijo titovke na glavi in razobešajo zastavo nekdanje Jugoslavije. Protestniki oz. ustajniki v Ljubljani so na koncu prejšnjega dne v začetku tega leta celo uprizorili simbolično sojenja in zažigali lutke. Stopnja brezposelnosti je med mladimi zelo visoka in se zaradi tega izseljujejo, prizadete so družine z več otroki, ki so politično opredeljene, poleg tega pa breme krize v Sloveniji niso pravično razporejena. Štular je tako omenil likvidacijo dveh privatnih bank, ki sta služili v preteklosti pri tajkunskih prevzemih, ko pa je nastala velika finančna luknja, nista šli v stečaj, temveč je država sprejela jamstvo vseh depozitov, kar je hudo breme za slovenske davkoplačevalce. Ker je v Sloveniji dovolj strank, ni pa angažirane civilne družbe, je dejal Možina, si prizadevajo prav za le-to. Napovedal je naslednji pomemben dogodek, ki ga želijo prirediti v Gallusovi dvorani v Ljubljani sredi novembra, in to s tehtno, kakovostno vsebino.

Šin

Obvestila

Društvo slovenskih čebelarjev – Trst vabi na društveni predstavitev večer, ki bo v petek, 4. oktobra, ob 18.00 v dvorani Mirka Špacapana na sedežu Koordinacijskega združenja kraških vasi na Padričah.

Romanje v Medjugorje ob 4. do vključno 7. oktobra letos. Potovanje z udobnim avtobusom, udeležba pri bogoslužjih. Za slovenske in italijanske potnike zadostuje veljavna osebna izkaznica. Vpis pri g. Darkotu za Goriško, tel. 0481 32121 in 3703201305, pri g. Jožetu Markuži za Tržaško, tel. 040 229166, in pri gospe Ani za Slovenijo, tel. 00386 5 3022503.

Poštena gospa nudi oskrbo starejših ljudi v obliki izmenjave. Več informacij: 003852386744.

Cestitke

Dne 4. oktobra praznuje gospa **Milena Šinigoj Franco** 90-letnico. Ob visokem življenjskem jubileju ji iz vsega srca želi Društvo

Rojanski Marijin dom, da bi ji Bog podaril še veliko potrebnega zdravja in lepih trenutkov.

Veselimo se s svojim podpredsednikom Bernardom in ženo Nadjo ob rojstvu vnukinje **Ane Veronike**, kateri želimo mnogo dobrega in lepega v ljubečem objemu mame Irene in očka Matije – Odbor Vincencijske konference.

Darovi

Misijonski krožek Rojan je prejel: za slovenske misijonarje: Štefanija Cvitan 10, Nada Martelanc 50, N. N. 24,64 evrov; za riž otrokom patra Pedra Opeke – Madagaskar: v spomin na Zoro Radovena daruje družina 50 evrov; za misijon patra Ernesta Saksida – Brazilija: N. N. 50 evrov.

Darove lahko nakažete tudi na banko:

IBAN: IT22 L089 2802 2010 2000 0086 948

Codice BIC: CCTSIT2TXXX

Misijonski krožek Rojan

via Cordaroli 29

34135 Trst

Slovenski raziskovalni inštitut

O gibanju oziroma begu možganov

Življenje raziskovalca zahteva stalno izpopolnjevanje, delovno in življenjsko prožnost, pripravljenost na stalne spremembe brez jamstev za trajno zaposlitev, v naši državi tudi z vzporednim bojem za primerne upoštevane vloge te nujno potrebne poklicne figure. V duhu teh dejstev, a tudi s predstavitvijo novega projekta za podporo k zaposlitvi in s spodbudnim nagrajevanjem treh mladih raziskovalcev, se je v galeriji Narodnega doma odvijal Dan raziskovanja, ki ga je priredil slovenski raziskovalni center Slori. Dogodek je spadal v sklop pobud Evropske noči raziskovalcev. Po uvodnem pozdravu predsednika Milana Bufona in državnega sekretarja na Uradu Vlade RS za Slovence po svetu Borisa Jesiha, je predsednica Znanstvenega sveta Slori Zaira Vidau podelila tri nagrade za diplomsko in podiplomsko dela. Letošnji prejemniki so bili Gaetano Dato (Italijan, ki se je naučil slovenščine) z disertacijo o kulturni in ideološki meji v Trstu, Helena Pertot z raziskavo o vlogi prve slovenske ženske revije Slovenka in še Metka Šinigoj za poglobljanje teme feminističnih pisav v Sloveniji. Kakovostno raziskovalno delo potrebuje tudi primerno ovrednotenje za vključitev mladih strokovnjakov v delovno tržišče, zato je Slori ustvaril projekt “Banka znanja”. Kot je pojasnila raziskovalka

Maja Mezgec, gre za sestavljanje seznama kontaktov za evidentiranje domačega potenciala na različnih raziskovalnih področjih, ki je na voljo na spletni strani centra. Srečanje se je končalo še s pričevanji tržaških raziskovalcev, ki delajo ali so delali in se izpopolnjevali v tujih državah. Okrogla miza je potrdila, da je tako imenovano “kroženje možganov” tako nujna kot izziv, saj mora raziskovalec obvezno pridobiti izkušnje v neposrednem stiku s kolegi v tujini, hkrati pa se izkušnje spremenijo v dolgotrajno bivanje v državah, kjer so delovne in življenjske razmere boljše kot v Italiji. Politolog Igor Guardiancich je v svoji dosednji karieri obiskal veliko število držav, v katerih je ugotovil, da je v tujini več možnosti za osebni in poklicni razvoj, demografinja Marija Mamolo je v Nemčiji našla večjo razpoložljivost delovnih sredstev v primerjavi z domačim krajem, nevroznanstvenik Robert Volčič pa je govoril o razgibanosti in prozornosti pri razpisih. Mednarodna mobilnost je skratka pogoj za visoko kakovostno delovanje. Dejstvo, da je gibanje enosmerno, pomeni, da je nivo izobrazbe italijanskih raziskovalcev zelo dober, a da profesionalno izobraženi raziskovalci ne najdejo v tej državi potrebnih spodbud in zadovoljivih pogojev na delovnem področju.

PAL

ZGONIK Praznovanje svetega Mihaela nadangela

Dragocena priložnost za utrjevanje župnijske skupnosti

Muhasto vreme z napovedjo dežja ni pokvarilo nedeljskega praznovanja farnega zavetnika sv. Mihaela nadangela v Zgoniku. Mogoče je slabo vreme celo prispevalo k temu, da je več ljudi prišlo k maši, saj bi sicer nadaljevali trgatve. Župnija je tudi letos priredila družinski praznik, ki so ga z organi-

zacija nekakšne orientacijske igre po vasi za otroke in njihove starše priredili skavti, ki delujejo v fari.

Da je v Zgoniku praznik, pa je v nedeljo, 29. septembra, naznanjalo tudi pritrkovanje, kot ga je oblikovala skupina pritrkovalcev iz sosednjih vasi. Ljudje so se veselili, ker so se spominjali domačih pritrkoval-

cev, ki so še pred kakim letom naznanjali in vabili k obredom ali spremljali procesije po vasi. Slovesno sveto mašo je daroval župnik, g. Jože Markuža, na koro pa je pod vodstvom Zulejke Devetak pel domači cerkveni pevski zbor. Zbrano vzdušje zgoniške cerkve pa je bilo kot nalašč, da smo se prisotni lahko zamislili nad tem, kaj nam v

sedanjem času naroča sv. Mihael, ta ‘vodja nebesnih čet’ in priprošnjik pred skušnjavami, ko smo pogosto in mimogrede pod vplivom relativiz-

ma. Čeprav se je vreme skisalo in je začelo deževati, so po maši priredili tradicionalni blagoslov traktorjev. Prisotni pa so se nato pomaknili v župnišče, kjer so se otroci in odrasli zabavali ob ogledu lutkovne predstave o roparju Jaromirju, ki ji je predlogo



napisal znani etnograf in eden izmed začetnikov lutkarstva na Slovenskem Niko Kuret. Upri-

zorila pa so jo dekleta starejše lutkovne skupine iz Devina, ki so z lutkami iz krompirja predstavile groteskno zgodo o tem razbojniku in njegovi tragični usodi.

Praznik farnega zavetnika v Zgoniku se je končal pod šotori na lepem dvorišču ob cerkvi. Ob pogovoru in bogato založenih mizah so prisotni ugotavljali, da so taki prazniki dragocene priložnosti za utrjevanje župnijske skupnosti.

Posvet o manjšinah v Vidmu

Tu so idealne okoliščine za večjezično izobraževanje

V četrtek, 26. septembra, se je na na videmski univerzi začel posvet z naslovom *Od zakona do identitete preko jezika?*, ki je del širšega slovensko-italijanskega čezmejnega projekta Lex, cilj katerega je analiza, izvajanje in razvoj zaščite narodnih skupnosti v Sloveniji in Italiji. Vodilni partner projekta je Slovenska kulturno-gospodarska zveza (Skgz), ki ga je izpeljala v tesnem sodelovanju z Italijansko unijo, Obalno samoupravno skupnostjo italijanske narodnosti, Institutom Jacques Maritain, Slovenskim raziskovalnim inštitutom (Slori), Kulturnim društvom Ivan Trinko in s tržaško univerzo. Na

skupnostih predaval Alfredo Sandrini (Kanaltalet Kulturverein). Po njegovem je v naši deželi še veliko nepoznavanja in neupoštevanja avtohtonih jezikovnih skupnosti: potrebno bi bilo promovirati in podpirati rabo manjšinskih jezikov v javni in zasebni sferi, urediti primerno izobraževanje, okrepiti čezmejno izmenjavo šolske populacije, uresničiti trijezično šolo v Kanalski dolini in spodbujati recipročno jezikovno znanje. V FJK so trije nemško govoreči otoki: v Kanalski dolini, Saurisu in Timau. Slabo je, da je zadnja šolska reforma zmanjšala število ur, ki so deljene nemščini. Identiteta pripadnikov jezikov-

ga 'pritiska' - ki bi omogočal, da se znanje jezika in sposobnost njegove rabe ne le ohranjata, pač pa tudi razvijata -, vodi manjšino v čedalje slabši jezikovni položaj", je ocenila Grgičeva. O razmerah Italijanov v Istri je spregovoril Maurizio Tremul (Italijanska unija), ki je omenil, da predstavlja enega glavnih problemov v njihovem primeru ne aplikacija jezikovnih pravic s strani državnih oblasti (še predvsem na Hrvaškem), ki tako ostajajo na papirju. Italijanska narodna skupnost v Sloveniji naj bi predlagala Ljubljani sprejetje okvirnega zakona, ki naj bi vseboval vse doslej veljavne norme. V Sloveniji so pravice narodnih



posvetu je tekla beseda o jezikih in zakonih, ki urejajo rabo jezikov, in o učinkih, ki jih imajo te norme na rabo jezikov in na istovetnost govorcev.

Prvi del posveta *Od zakona do identitete preko jezika?* x je bil v znamenju predstavitve obravnavanih jezikovnih skupnosti. V imenu organizatorjev je udeležence srečanja uvodoma pozdravil Miha Obit. Sledil je poseg project managerja projekta Lex, Livia Semoliča, ki je predstavil namene posveta: temeljito analizirati stanje manjšin, preveriti ustreznost zaščitne zakonodaje in - še predvsem - stopnjo udeležanja le-te, predstaviti učinke in percepcijo zakonskih norm. Deželni tajnik Skgz-ja je prisotne pozdravil tudi v imenu deželnega odbornika za kulturo, Giannija Torrentija, ki mu je zagotovil, da "razvoj večjezičnosti in večkulturnosti spada med glavne točke programa novega deželnega odbora". Predsednik Skgz-ja Rudi Pavšič je izpostavil velika pričakovanja slovenske narodne skupnosti v FJK glede udeležanja deželnega zaščitnega zakona, ki je bil za Slovence sprejet pred 6 leti. Hkrati je omenil, da je nesprejemljivo, da je prostorsko vprašanje špertske dvojezične šole še vedno nerešeno. "Če doživljamo vse večjo splošno zanimanje in odprtost do manjšinskih jezikov - je sklenil svoj poseg -, morajo javne uprave imeti pogum in ne le simbolično pomagati manjšinam". Medtem ko so na osnovi v sklopu raziskovalno-informativnega projekta Eduka zbranih rezultatov o slovenski in furlanski narodni skupnosti v Furlaniji Julijski krajini ter Italijani v Sloveniji spregovorili Marianna Kosic (Slori), Franco Finco (Furlansko filološko društvo) in Roberto Bonifacio (Italijanska unija), je o v FJK živečih nemško govorečih

nih manjšin je večplastna. Manjšinske zaščitne zakonodaje so na zadovoljivi ravni, udeležanje le-teh pa ni zadovoljivo. Soočenja med Slovenci, Furlani in Nemci, ki živijo v Furlaniji Julijski krajini, naj bodo redna, temeljita in kontinuirana. Predloge za razvoj sožitja, povezovalne treh prisotnih nacionalnih stvarnosti in uresničenje vzorne družbene integracije v FJK naj manjšinske skupnosti skupaj predstavijo novi deželni vladi.

Gre za zaključne ugotovitve in misli, ki jih je ob koncu drugega dela posveta *Od zakona do identitete preko jezika?* izpostavil Livia Semolič. Drugi del razprave, ki jo je vodila Jole Namor, so s svojimi zanimivimi prispevki oblikovali znanstvena direktorica Slovika Matejka Grgič, furlanski raziskovalec Marco Stolfo, novinar in pesnik Ace Mermolja in predsednik Izvršnega odbora Italijanske unije Maurizio Tremul. Predavatelji so ponudili poslušalcem v razmislek nekatere ugotovitve, ocene in izzive glede zaščitnih norm narodnih in jezikovnih manjšin, istovetnosti pripadnikov le-teh in vprašanj, ki so tako ali drugače povezane z znanjem t. i. manjšinskega jezika. Znanstvena direktorica Slovika Matejka Grgič je v svojem posegu podčrtala, kako manjšine največkrat izpostavljajo identiteto in torej simbolni pomen jezika, precej manj pa njegovo sporazumevalno vlogo. Zaščitne norme nudijo pripadnikom manjšine le možnost uporabe jezika. Za dejansko večanje rabe tega v javnosti je po mnenju Grgičeve v našem okolju potrebno zakonsko podlago nadgraditi s sredstvi, ki naj bi pripadnike manjšine silila k uporabi svojega maternega jezika. "Ljudje delamo to, v kar smo tako ali drugače prisiljeni. Pomanjkanje te-

manjšin vezane na ozemlje. Če živi 15 % Italijanov izven t. i. narodnostno mešanega območja, bodo predstavniki manjšine predlagali slovenskim oblastem razširitev tega območja. Zelo dobri današnji odnosi med Italijo, Slovenijo in Hrvaško dobro obetajo tudi za sam razvoj manjšin. Izvedenec vprašanj jezikovnih manjšin Marco Stolfo je podčrtal, da so zaščitni zakoni le-teh bili sprejeti, ker sta bila pred tem jezik ali istovetnost odvzeta ali vsaj ne ovrednotena. Zakoni bi morali ovrednotiti dinamičen razvoj manjšin in ne zagotoviti le njihove zaščite. Po njegovem so se v zadnjih letih razmere furlanske skupnosti v naši deželi poslabšale, četudi se v šolah veliko otrok uči furlanski jezik. Ace Mermolja je omenil kontroverzo pot, ki je pripeljala do sprejetja državnega zakona št. 38 iz leta 2001, "ki bi potreboval danes spremembe, saj so nekateri členi neustrezni in ne odražajo potreb manjšine". Slovenci v FJK se soočamo z različnim doživljanjem narodne pripadnosti (TS in GO - videmska pokrajina). Če se redni uporabniki slovenskega jezika krčijo, je treba pridobivati "nove Slovence". Interkulturni procesi bi v naši deželi morali postati, vsaj kar se tiče pasivnega znanja slovenščine, vsakodnevna praksa. V razpravi je Silvana Schiavi Fachin poudarila, da je med potekom volilne kampanje za deželne volitve predstavila 60 strani dolg dokument o projektu za razvoj večjezičnosti v FJK. "Pri nas obstajajo idealne območne okoliščine za spodbujanje večjezičnega (italijanščina, furlanščina, slovenščina in nemščina) izobraževanja, za katerega je potrebno zagotoviti didaktično kontinuiteto", je sklenila svoje izvajanje.

MC

MARIJINE BOŽJE POTI PRI NAS (20)

Mariza Perat

Marijino Celje nad Kanalom

Razcvet božje poti v Marijinem Celju je, tako kot druge v naših krajih, zaustavila prva svetovna vojna. Ljudje so na hitro morali zapustiti svoje domove in oditi v begunstvo. Cerkev v Marijinem Celju med prvo vojno ni bila poškodovana in prav tako ni bil poško-

leta 1935. Od leta 1977 tu ni več stalnega duhovnika. Zadnji je bil že omenjeni gospod Jožko Kragelj, ki je tu tudi pokopan. Danes žunijo Marijino Celje upravlja župnik iz Ročinja.

Odkar so v cerkev sv. Zenona prenesli Marijin kip, je ta cerkev posvečena Materi Božji in ne več sv. Zenonu.

Od leta 1997 ima romarska cerkev v Marijinem Celju spet dva zvonika, ki pa sta bolj alpskega sloga, medtem ko sta prvotna bolj spominjala na zvonike, značilne za sredozemski prostor. Naj tu še omenim, da je duhovnik Branko Melink, ki je opisal Marijino Celje in njegovo zgodovino, bil doma iz Čolnice, zaselka v bližini Marijinega Celja. Gospod Melink je umrl leta 2008 v 58. letu starosti.



Romari iz Marijinega Celja nad Kanalom v Avstriji leta 1971

dovan svetogorski oltar v njej.

Po vojni sta versko in tudi kulturno življenje znova vzcveteli. Branko Melink poroča, da je goriška prosvetna zveza 16. avgusta 1925 organizirala romanje fantov v Marijino Celje.

Takrat se je ob tem romarskem svetišču zbralo nad 1.000 mladih. Petje je vodil Lojze Bratuž. Tu je bilo tudi društvo "Slavček", ustanovljeno leta 1920, in čitalnica. Že pred prvo svetovno vojno je v Marijinem Celju z velikim uspehom delovala tudi Marijina družba. Precej je bilo tudi naročnikov na knjige Celovške Mohorjeve družbe, kot beremo v Koledarju za leto 1910. Med njimi sta bila vikar Josip Milanič in organist Andrej Mugerle.

Pod fašizmom so vse organizacije bile ukinjene, ukinjena je bila tudi slovenska šola, v cerkvi pa prepovedano slovensko petje.

Po drugi svetovni vojni je bilo Marijino Celje priključeno takratni Jugoslaviji. Pojavile so se druge težave, ne sicer več v zvezi s slovenskim jezikom, pač pa v zvezi z verskim udejstvovanjem. V šolah je bilo prepovedano poučevanje verouka, začelo se je preganjanje duhovnikov, pozneje pa strog nadzor nad njihovim delovanjem, kot o tem piše tudi g. Jožko Kragelj, župnik v Marijinem Celju od 1966 do 1977.

Marijino Celje je postalo samostojna župnija

sti.

Na spominski podobici, izdani ob njegovi smrti, beremo verze iz njegove poezije "Rešilna zvezda".



"Angelska pesem, veselo igriva od Njega razliva se preko valov. In v daljavo s to angelsko slavo križ me rešilni vabi domov!"

In v daljavo s to angelsko slavo križ me rešilni vabi domov".

/ dalje

Ljudski plesi iz območja med Evropo in Azijo navdušili domačine in turiste

Ples iz srca pove več kot vsak jezik

Občina Bovec in pobratena občina Čenta v Terski dolini že vrsto let sodelujeta tudi na turističnem področju. Vsako leto konec avgusta imajo v gosteh v Tarčentu

avtonomne republike Baškiriye v Ruski federaciji, ki leži med južnim Uralom in Volgo, je nastala leta 1997. Zaradi geografske lege vsebujejo njihovi plesi prepletanje kulturnih tokov

svojimi srčnimi pričakovanji in izpovedmi. Za njihov razvoj in nastope skrbita koreograf Nabiullin Airat Bolvičovič in glasbena voditeljica Marata Zianghirova. Njihov



velik folklorni festival, imenovan Dei cuori in ena skupina z omenjenega festivala se predstavi tudi v Bovcu. Letos je dlani gledalcev ogrela folklorna skupina iz Rusije. Tako so v vrhu letošnje turistične sezone, 22. avgusta zvečer, na bovškem trgu prvič zadoneli zvoki ruskih glasbil in zaplesale njihove folklorne skupine. Folklorna skupina Bajram iz

različnih ljudstev: Rusov, Tatarov, Ukrajincev, Belorusov, Čuvaskov ... Danes jih povezuje zelo bogata kulturna dediščina. Kot so povedali, njihova folklorna skupina trenutno šteje več kot 50 članov. Stalno se pomlajuje; vedno skrbi, da so v njej plesalci in glasbeniki, stari med 14. in 25. letom, da njihovi gibi zares odražajo ples, ki jih je plesala mladina te starosti s

repertoar vsebuje več kot 30 različnih plesov in v polnosti izraža nacionalni značaj ljudi te pokrajine. Številno občinstvo, ki je napolnilo bovški trg, je uživalo v plesni predstavi. Plesalci so svoje izjemne sposobnosti prikazali v plesu s spektakularnimi akrobatskimi gibi, plesalke pa so navdušile s svojo deklislo milino. Oboji pa so dokazali, kako lahko kultura zbližuje ljudi, ki jim govorica srca s plesnimi gibi pove vse tisto, česar s svojimi različnimi jeziki ne bi mogli tako hitro izraziti sebi in gledalcem različnih narodov na bovškem "Placu".

MM

Zbor za republiko seznanja Evropo z razmerami v Sloveniji

Za premaganje krize bo najbrž potrebna finančna pomoč tujine

Predsednica vlade Alenka Bratušek je predlog državnega proračuna poslala državnemu zboru v nadaljnjo obravnavo in sprejem, s čimer je izpolnila zakonsko obveznost. Toda proračun je za zdaj še bolj skupek predlogov, zamisli in opredelitev vladne večine kot pa dokument, ki bi omogočal takojšnje ukrepe zoper finančno in gospodarsko krizo. Predlog državnega proračuna za prihodnje leto zavračajo vse opozicijske stranke, vključno z največjo, SDS, sindikati in tudi različni sektorji t. i. civilne družbe. Sicer pa je največja pomanjkljivost predvidenega proračuna, tega najpomembnejšega programskega političnega dokumenta vsake vlade, nemara v tem, da bo predvideno financiranje države in njenih potreb odvisno od zakonov in drugih predpisov, ki jih bo parlament moral šele sprejeti. To najbolj velja za zakon o obdavčevanju nepremičnin, ki že v predhodnih obravnavah vzbuja veliko pridrzkov in pripomb. Župani mestnih občin celo menijo, da bi bil omenjeni zakon v sedanjih političnih razmerah, kakršne so v Sloveniji, sploh nepotreben. Zelo kritičen do predloga proračuna je tudi akademik Stane Granda, ki je v slovenskem katoliškem tedniku Družina zapisal: "Sedaj bodo obdavčili še cerkve. Ker je večina katoliških, se ve, kdo bo najbolj na udaru. Nova obdavčitev cerkva bo dejansko pomenila uvedbo posebne vrste davka za verne državljane. Ti morajo že sedaj vzdrževati duhovnike in cerkvene objekte,



Stane Granda

bi se zgodilo v času do meseca novembra. V politiki, vladi, centralni državni banki, pa tudi v javnosti, se veliko razpravlja, polemizira in ugiba o tem, ali bo Slovenija za premostitev svojih težav – povzročili so jih v največji meri v bankah – morala zaprositi za tujo finančno pomoč. To bi se zgodilo bodisi v okviru EU, ali pa na mednarodnih finančnih trgih. Sodeč po izjavi finančnega ministra, ima naša država za svoje potrebe dovolj denarja do aprila leta 2014.

Sedanje politične razmere in od-

nose v Sloveniji ostro ocenjuje nekdanji direktor javne RTV Slovenija in avtor nekaj nagrajenih filmov, Jože Možina. O tem je v časniku Slovenski čas objavil uvodnik z naslovom Pogum. V njem je tudi zapisal: "Ropanje države ob hkratnem neokomunističnem nastopu z grožnjami in kadrovskim čiščenjem drugače mislečih, pridobiva hujskaške razsežnosti. Uniformirane in s totalitarnimi simboli opremljene enote mladcev, ki paradirajo na proslavah, so preslikava paravojaških izpadov ob rojstvu totalitarizmov 20. stoletja. Si kdo res želi ponavljati tako zgodovino? Si bo predsednik republike Borut Pahor razen zaviranih rokavov in poziranja na tekamah omissil tudi malo korajže in državniško nastopil proti obujanju totalitarizma? Ima težave z vrednostnim sistemom, ali pa ga je preprosto strah? Kdaj bo tega konec? Pred nami je brezno, v katero smo prisiljeni. Vendar ni čas za malodušje, temveč za pogum in odločnost. Vsak od nas nosi svoj del odgovornosti. Pot v brezno in iz njega bo gotovo daljša, kot bi želeli, a do očiščenja zanesljivo pride". Pomirjenja med Slovenci, sprave, očitno še zlepa ali nikoli ne bo, kar napovedujejo tudi drugi dogodki. Predsednik Komisije za preprečevanje korupcije Goran Klemenčič je organom pregona prijavil dva znana in vplivna člana civilnodružbene organizacije, Zbor za republiko. To sta dr. France Cukjati, nekdanji predsednik državnega zbora, in ekonomist Bernard Brščič. Poleg njiju

pa je policija zaslišala tudi predsednika Zbora za republiko, dr. Lovra Šturma. Osumljeni so, da so z izjavami o Janezu Janši, izrečenimi na javnih shodih Zbora za republiko, kršili zakon. V omenjeni civilnodružbeni organizaciji poudarjajo, da gre pri ovadbi predsednika komisije za preprečevanje korupcije, "za poizkus oživiljanja zloglasnega 133. člena jugoslovanske kazenske zakonodaje, ki je predstavljal podlago za pregon drugače mislečih". Dr. France Cukjati meni, da je predsednik protikorupcijske komisije Goran Klemenčič "na neki način zasvojen s tem, da bi bil moralist, tožilec, sodnik in izvajalec v eni osebi". Opozorjen je tudi bil, "da je Goran Klemenčič ne samo zelo občutljiv na kritiko, ampak je tudi zelo maščevalen". Najbolj ostro v obravnavanem primeru pa je predsednika protikorupcijske komisije kritiziral Vasko Simoniti, ugledni slovenski oporečnik sedanji oblasti. O ovadbah zoper dva ali več članov Zbora za republiko bo razpravljala pristojni parlamentarni odbor, Zbor za republiko pa se je na celoten primer odzval tako, "da je Evropo pričel seznanjati z razmerami v Sloveniji". Slovenski politiki in javnosti bi pri presojanju zadev iz sprotnega dogajanja kazalo upoštevati spoznanja, ki jih je v pogovoru za Informativni tednik Reporter podal dr. Drago Štoka, predsednik Sveta slovenskih organizacij v Italiji. Morda za koga presenetljive, toda resnične so njegove ugotovitve, "da sovražstvo v Sloveniji že zaviira in onemogoča normalno življenje slovenskemu narodu. Temu sovražstvu moramo narediti konec, ker se bo drugače slovenski narod sam ugonobil".

Marijan Drobež

Narodna in univerzitetna knjižnica

Na ogled karikature Smrekarja, Gasparija in Birolle

V Narodni in univerzitetni knjižnici (NUK) so v četrtek, 19. septembra, odprli razstavo portretnih karikatur in satiričnih ilustracij Hinka Smrekarja, Maksima Gasparija in Gvidona Birolle. Portretne karikature in satirične ilustracije imajo kot umetnostna zvrst poseben značaj, vsebino in stilizacijo, so ob razstavi zapisali v NUK.

Umetnostni zgodovinarji portretnih karikaturam in satiričnim ilustracijam zaradi njihove formalne skromnosti, neohranjenosti izvirkov, domnevne trivialnosti ter nezahtevnosti vsebine ne namenajo prevelike pozornosti. Pa vendar obstajajo izjeme, ki jih umetnostno-zgodovinska stroka ne sme spregledati. To so dela umetnikov Hinka Smrekarja, Maksima Gasparija in Gvidona Birolle, ki so to zvrst postavili na vrhunski likovni nivo. V NUK želijo zato dela omenjenih umetnikov, ki so pustili močan pečat na tem področju, predstaviti širši javnosti.

Razstavljene so originalne risbe s tušem, ki so jih Smrekar, Gaspari in Birolle risali po naročilu za liberalni glasilo - političnosatirični tednik Osa (1905-1906) in dnevnik Jutro (1910-1912), ki sta ostro napadala klerikalno stranko ter njihove predstavnike. Teksti so bili žaljivi, predvsem v tedniku Osa so bile žaljive duhovniškega stanu in posameznikov včasih tako ekstremne, da so neokusna besedila motila tudi nekatere vidnejše predstavnike liberalne stranke, ki so obsojali tovrstni način komunikacije. Velikokrat prav njihove risbe omilijo pisano besedo, s katero so pisci napadali klerikalce.

Na ogled je tudi serija portretnih Gasparjevih karikatur, ki so bile leta 1912 objavljene v časopisu Jutro in ki jo je umetnik razdelil v štiri skupine: Naši politiki (Ivan Hribar, Ivan Tavčar), Naši literati (Anton Aškerc, Oton Župančič, Milan Pugelj), Naši umetniki (Richard Jakopič) in Naši žurnalisti (Miroslav Malovrh, Milan Plut, Ivan Lah).

Ogledati si bo mogoče še sklop portretnih karikatur in avto-karikatur Smrekarja, kjer so izpostavljene njegove skice karikatur, ki jih je zbiral Fran Vesel, danes pa jih hrani rokopisna zbirka in zbirka redkih tiskov NUK.

Vsi omenjeni umetniki so bili vidni predstavniki društva Vesna, ki ga je jeseni leta 1903 na Dunaju ustanovila skupina slovenskih in hrvaških likovnih umetnikov in je bilo aktivno do leta 1906. Društvo je s programskim geslom Iz naroda za narod sledilo načelom, s katerimi so hoteli ustvariti in gojiti pristno narodno, od nemških vzorov in idej neodvisno slovensko umetnost.



Maksim Gaspari: Župančičeva portretna karikatura

Po razkritju slovenskih medijev o domnevni bančni luknji 5 milijard razlogov za strah

Slovenija se je v prejšnjem tednu spet stresla do temeljev. Če želimo biti bolj natančni, potres je napovedan, njegova rušilna moč pa Ljubljane neposredno za zdaj še ni dosegla. Opozorilnih sunkov pa je čedalje več, prvi pravi rušilni sunki pa bi po sedanjih napovedih lahko prišli konec novembra, ko bodo znani rezultati poglobljenih analiz stanja slovenskih bank. Na tem mestu smo že pred tedni poročali o nemški reviji Handelsblatt, ki je pisala, kako da gre Slovenija vse bolj po poti prošnje za mednarodno finančno pomoč. Opozorilo tokrat ni prišlo s strani tujih "nezanesljivih in škodoželjnih" medijev. Ne, tokrat je na slovenske težave opozoril domači Večer, ki se je pri tem skliceval na lastne vire znotraj vlade. Pisanje mariborskega dnevnika so takoj povzeli vsi slovenski mediji. Val zaskrbljenosti, ki se je ob tem sprožil, je pljusnil čez rob slovenskih meja. Zaznal ga je tudi ameriški Wall street Journal, ki je o tej temi v dneh po objavi skrb vzbujajočih podatkov za pojasnila spraševal najprej šefa Evroskupine Jeroena Dijsselbloema in kasneje še slovenskega ministra za finance Uroša Čuferja.

Luknja vse globlja

In kaj je razkril Večer? Skrb vzbujajoč podatek, da naj bi slovenski bančni sektor za sanacijo potreboval vbriganje likvidnos-

ti v višini 5 milijard evrov. To pa je v tem trenutku cena, ki je Slovenija ne more plačati. Presega državno plačilno sposobnost. To trditve lahko podkrepimo s številnimi argumenti: 5 milijard evrov je 14,3 odstotka slovenskega BDP. Tako velike proračunske postavke država namenja samo najpomembnejšim storitvam (transferji za pokojninsko blagajno in plače javnih uslužbencev na primer), ne more pa si dovoliti tolikšnih zneskov namenjati sanaciji bank. Po prvotnih načrtih, ki so bili izdelani maja (tudi pod pritiskom Evrope), je bilo predvideno, da bo Slovenija za reševanje bank namenila 900 milijonov evrov, kasneje so ta znesek povečali na 1,2 milijardi evrov. To je tudi vsota, ki jo je vlada predvidela za sanacijo bank v proračunu 2014. Kmalu se je po vladnih in evropskih hodnikih začelo šušljati, da bi milijardni znesek bil morda dovolj samo za največje slovenske banko, NLB. Zadnji udarec, ki je spet močno zamajal slovensko ekonomsko politiko, je bila ocena, ki jo je objavil Večer. 5 milijard evrov za celoten bančni sektor in, neuradno, 2 milijardi samo za NLB. Da postavimo na realnejša tla te številke, bomo izpeljali primerjavo med predvidenimi bančnimi dokapitalizacijami in javnim državnim primanjkljajem. Evropa od Slovenije zahteva, da v letošnjem letu zmanjša primanjkljaj (razliko

med javno porabo in prihodki v državno blagajno) na evropsko normo 3 odstotkov (tolikšna je omejitev, ki jo določajo mastrichistični sporazumi). V letošnjem letu je država doslej dokapitalizirala slovenske banke v višini 441 milijonov evrov, zaradi česar je javni primanjkljaj v prvem četrtletju znašal 10,1 odstotka BDP (takrat je bila izvedena večina dokapitalizacij), v drugem pa 4,7 odstotka BDP. K temu je treba prišteti še dejstvo, da sta na nedavnih skupščinah največji banki NLB in NKB pooblastili upravo, naj uvede postopek dokapitalizacije v višini 500 oziroma 400 milijonov evrov. Ob vsem tem lahko samo pomislimo, kaj bi prineslo dokapitaliziranje, ki ga predvidevajo neuradni viri okoli vlade in ki jih je prvi objavil Večer. Za dokončni odgovor bi sicer lahko čakali še skoraj dva meseca. Skrbni pregledi in stresni testi slovenskih bank, ki jih opravljajo tuje agencije, naj bi bili namreč najkasneje znani konec novembra. In na podlagi teh ocen, bo tudi jasno, kaj se bo odločila EU.

Španska pot za Slovenijo... sreča v nesreči

V vladi sicer še vedno trdijo, da ima Slovenija dovolj likvidnosti, in to vsaj do aprila naslednjega leta. Hkrati pa je premierka Bratuškova tudi že priznala, da razmišlja, kaj bi vlada storila v primeru najhujšega... To najhujše pomeni seveda potreba po

mednarodni finančni pomoči. Če bi se namreč napoved o potrebi po petmilijardni dokapitalizaciji uresničila, bi drugih rešitev ne preostalo. Slovenija bi se morala zateči k mednarodni pomoči. Za razliko od Grčije in Portugalske pa bi po sedanjih kazalcih Slovenija lahko zaprosila samo za pomoč bančnemu sektorju. To je doslej storila na primer Španija. Kaj to pomeni? Formalno (ampak za zdaj res samo formalno) je ta oblika pomoči za državo nekoliko "lažja" od tiste, ki jo trojka tradicionalno podeljuje zaradi nevezdržnih javnih financ (npr. Grčija). S to pomočjo se namreč rešujejo "samo" banke in ne celotni javni dolg. Sredstva za Slovenijo naj bi prišla iz evropskega stabilizacijskega mehanizma ESM, dogovor za takšno pomoč pa bi morala Slovenija vsekakor skleniti s "trojko": v prvi vrsti bi tukaj nastopala Evropska komisija, s katero bi se Slovenija pogajala neposredno, posredno pa bi svojo vlogo odigrali tudi preostali dve članici, Evropska centralna banka (ECB) in Mednarodni

denarni sklad (MDS). Slovenija bi morala za ta poseg seveda "plačati ceno" strožjih prijemov pri uravnoteženju javnih financ: Španiji je ob pomoči ESM Komisija naložila sanacijo bančnega sistema s slabo banko

se davek na nepremičnine (tudi brez posega EU), na zalogi je še krizni davek, ki ga je vlada pred časom zamrznila in ga za zdaj še ni "odtalila" (a bi se to lahko kmalu zgodilo).

Katere prednosti bi imela

Slovenija od tega, da bi dobila posojilo le za reševanje bank in ne za reševanje državne javnega dolga? Prvič, varčevalni ukrepi, ki bi jih od Slovenije zahtevala Evropa, bi bili manj radikalni. Drugič, če bi Sloveniji uspelo doseči odlog pomoči za približno pol leta (morda kak mesec več), bi finančna pomoč sklada ESM šla direktno na banke in bi se ne posluževala slovenskih

državnih skladov: to bi pomenilo, kot je pojasnil ekonomist Jože P. Damijan, da bi pomoč ne bremenila slovenskega javnega dolga oziroma da bi Slovenija zaradi tega ne trpela za dražjim zadolževanjem na mednarodnih trgih. Vprašanje je seveda, ali lahko Slovenija še zdrži šest ali devet mesecev. Žal je takih kazalcev o vzdržljivosti Slovenije vse manj.

Andrej Černic



SNG NOVA GORICA Premiera: Timon Atenski

Pogubno izprijena "božanska" razsežnost denarja

Kam lahko pripelje denar, ki omogoča bogatašu, da z razsipnim obdaranjem ohranja naklonjenost, predanost in občudovanje "prijateljev", ki so taki, dokler ne presahne vir te njihove priliznjene vdanosti, zgovorno nakazuje drama, z zgodbo znano po antičnih virih, *Timon Atenski*, ki razkriva v sebi še druge dramske žanrske odtenke, pa tudi globlje vsebinske razsežnosti. V začetku davnega 17. stoletja sta to delo, kot so si skoraj složni literarni kritiki, spisala veliki William Shakespeare, ves še "elizabethanski", in Thomas Middleton že "jakobinski", a v njegovi vsebini se kažejo neverjetne vzporednice z današnjim časom, ko na vse prej kot etično kopicenje denarja, pa tudi bankrotiranje, lizunstvo ... naleto tako rekoč na vsakem koraku, ki so Prešernovi stih, "da človek toliko velja, kar plača", še kako resnični! S to dramsko umetnino iz poznega Shakespeareovega ustvarjalnega obdobja se je v Slovenskem narodnem gledališču Nova Gorica v četrtek, 26. septembra 2013, začela letošnja gledališka sezona, v kateri praznuje to primorsko gledališče kar dva pomembna jubileja: dvajset let nove gledališke stavbe (arhitekt Vojteh Ravnikar), ki je tukajšnjim gledališkim umetnikom omogočila uprizorjanje tehnično in prostorsko bolj zahtevne odrske postavitve, in deset let statusa narodnega gledališča, kar je gotovo veliko priznanje za ta gledališki hram na zahodnem robu Slovenije.

Pred dvajsetimi leti so novo stavbo odprli s predstavo Dominika Smeeta *Krst pri Savici* v režiji Janeza Pipana. Za prvo predstavo v jubilejni sezoni je vodstvo gledališča režijsko paličico spet zaupalo režiserju Janezu Pipanu, ki je mojstrsko opravil svoje delo, saj je na oder Timona Atenskega postavil na tak način, da zelo lepo gledljiva uprizoritev izzivalno nagovarja današnjega gledalca in mu ponuja ničkoliko iztočnic za razmišljanje o naši družbeni resničnosti, ki se neverjetno ujema z odsko fikcijo. Drama ali, kot sam pravi, politično satiro, je Pipan postavil v sodobnost, a obenem prepuštil, da v njej prosto veje duh časa s Shakespeareovimi in Middletonovimi verzi in besedami, ki jih je kot vselej ime-

nitno in sveže prelin v slovenski jezik Srečko Fišer. Po vrsti je to tretja uprizoritev tega dela na slovenskih tleh (dvakrat je bilo uprizorjeno v ljubljanski Drami, l. 1977 v režiji Zvoneta Šedlbauerja in l. 1992 v režiji Vita Tauferja), kot lahko

vendarle tudi sočustvuje z njim, ko mu nekdanji prijatelji trdovratno in z najbolj podlimi izgovori odklanjajo pomoč. Ta dramski lik, ki je zmožen tako korenite preobrazbe in kaže večplastne značajske nianse, je z besedo, s širokim

pajoči člani novogoriškega ansambla skupaj z gosti (Iztok Mlakar-pesnik, Kristijan Guček-slikar, Helena Peršuh-prva senatorka, Dušana Ristić-njena spremljevalka, Miha Nemec-drugi senator, Blaž Valič-Kafis, njegov služabnik, iz-



Prizor iz prvega dela predstave

izvemo iz zapisov zajetnega gledališkega lista, v katerem je tudi celoten Fišerjev prevod. V središču zgodbe, ki bi bila lahko vzeta iz današnje kronike, je bogataš – pravzaprav že zdavnaj propadel, saj je zapravil vse svoje bogastvo in se "nevedno" kar naprej zadolžuje, ki prireja razkošne obede in vsakič razsipno obsuva svoje goste z dragocenimi darili, z denarjem rešuje prijatelje iz zagat in nikdar noče povračila, podpira slikarje in pesnike, ti pa se mu seveda lizunsko smukajo "pod nogami", dokler se ne izplača, potem pa mu, kot vsi drugi, obrnejo hrbet. Sam pa ne posluša prigovarjanj svojega zvestega oskrbnika in ne odkritih, trdih besed filozofa, ki mu skušata razkriti resnico. Ko ga vsi zapustijo in silijo vanj le upniki, se njegovo širokosrčno človekoljubje drastično preobrazi v najbolj kruto ljudomrznost. Sam se za teče izven Aten v pusto pokrajino, kjer trmasto in vztrajno goji mržnjo, sovraštvo, gnev, gnus do vsega človeškega, pa tudi kozmičnega, saj tudi v vesirju vidi tatove: luna npr. krađe svetlobo soncu! Spoznanje človeške dvoličnosti se kruto zareže vanj in tako se sam iz prijaznega filantropa prelevi v mrkega, neizprosnega mizantropa, ki ne potrebuje sočloveka; sam sebi je gospodar. Tega negativnega protagonista gledalec, sicer z določeno zadržanostjo, najprej gleda z neko simpatijo, potem pa se zgrozi nad njegovim značajskim preobratom in skoraj pri-nevoščljivo spremlja njegov propad, ker je do tega poloma prišlo prav zaradi njegove neumne razsipnosti; nazadnje pa

razponom mimičnega izražanja in najprej vpljudnimi kretnjami, potem pa z zarisanim sovraštvom na obrazu, s silo ranjene duše ob spoznanju, da je le denar tisti, ki vzpostavlja odnose v družbi, kremenito izklesal prvak novogoriškega gledališča Bine Matoh. Spet je zablestel s svojo igralško izrazno močjo in silovito odsko prisotnostjo, ne da bi sicer z njo zasenčil soigralcev. Začetno prijaznost in ustrežljivo prijateljsko naklonjenost je preobrnil v razkačenost razočaranega človeka, ki želi biti le sam s seboj in ne potrebuje več nikogar in ničesar. Matoh je izdelal mojstrovino, ki jo bo težko preseči.

Z zadržanostjo, trdoto v glasu in neotesanimi izbruhi resnice, ki je Timon noče spoznati, je ob Binetu Matohu z upodobitvijo filozofa Apemanta imenitno stal Janez Starina, ki se je kot član Mestnega gledališča ljubljanskega vrnil med nekdanje kolege novogoriškega gledališča. Z omenjenima nedvomno ustvarja vrhunski igralški tercet Ivo Barišič v vlogi ustrežljivo vdanega Flavija, Timonovega oskrbnika, ki zvesto in ponižno želi deliti žalostno gospodarjevo usodo, potem ko je pač brez uspeha skušal preprečiti gospodarjev bankrot in posledično njegovo kruto razočaranje. Poleg njih izstopa še lik Alkibiada, atenskega oficirja, nato izgnanca oz. vodje upornikov, ki naj bi "pometel" grabežljive senatorje; v tipično "arogantno" vojaško držo ga je odel Radoš Bolčina. Njegov nepričakovani prihod na oder na velikem brnečem motorju bo gotovo vzbudil pozornost pri mlajši publiki. Ostali nasto-

terjevalec, senator, Nevenka Vrančič-tretja senatorka, Milan Vodopivec-Ventidij, manufakturnist in senator, Jože Hrovat-Lukul, trgovec in senator, Ana Facchini-Semproniya, draguljarka in senatorka, Medea Novak, Andriana Boškoka-Batič-spremljevalki senatorjev, Žiga Udir-Lucilij, Timonov služabnik, barman, Tomislav Tomšič-Hortenzij, njegov služabnik, izterjevalec in tat, Gregor Zorc-Lucij, finančnik in senator, Jernej Čampelj-Tit, služabnik, izterjevalec in tat, Primož Vrhovec-Fiot, služabnik, izterjevalec in tat) so v ostro izbrušeni Pipanovi režijski postavitvi našli vsak posebej primeren poudarek, čeprav ustvarjajo homogen koradni nastop. Nekaj likov je sam režiser Pipan preobrazil v ženske in jih premišljeno in

je postavil kup "zemlje", iz katere naj bi protagonist izkopal zlati prah. Zelo pomembno vlogo v predstavi, v kateri je režiser uporabil tudi odlomek iz Lukianove satire Timon ali odljudnik v prevodu Antona Sovreta, ima tudi osvetlitev prizorišča – včasih barvno kričnega kot v kakšni diskoteki –, za kar sta imenitno poskrbela Andrej Hajdinjak in Samo Oblakar (še posebno sugestivni je prizor z luno v ozadju). Z dovršenostjo odrske slike se spajajo v prvem delu elegantni kostumi (kostumograf Leo Kulaš) nastopajočih Atencev, v drugem pa se v skladu z novim Timonovim slogom življenja spremenijo v raztrgane cape. Iz sklepnega dela uprizoritve nasploh, po blagohotnem "sanjskem" razdajanju daril, veje tako ozračje, v katerem je ob nastopu množice upornikov čutili razpadanje državnih institucij, kar pomeni, da ni več časa za iluzije. Ostaja le kruta resničnost. Ključna snov drame, ki ji je Pipan dal dinamični ritem in osvetlil tudi njene humorne prebliske, da se mestoma smeh prikra-



Bine Matoh kot Timon Atenski

de na gledalčevo lice, je nenadkriljiva moč denarja, kar seveda nudi temelj za poglobljeno razmišljanje o naši današnji ekonomsko-financični krizi, v kateri je seveda denar v središču in so se v hlastanju za njim porazgubile tudi vrednote, ki naj bi vodile življenje človeka, vrednega tega imena.

Premierna publika, med katero je bil najuglednejši gost minister za kulturo Uroš Grilc, je z dolgotrajnim skandiranjem ploskanjem izrazila svoje zadovoljstvo s to veliko predstavo, ki je odlično obeležila pomembna mejnika novogoriškega gledališča in obenem trdo povabila gledalce, naj še sami nadgradijo videno odsko fikcijo z realnostjo, ki nas, žal, obdaja.

Iva Koršič

Opozorilo raziskovalcev

Pazite se pred zasvojenostjo z množičnimi spletnimi igrami!

Podjetja, ki izdelujejo spletne igre, bi morala nameniti več pozornosti preprečevanju odvisnosti od iger, opozarjajo raziskovalci. Nedavna študija treh britanskih univerz je namreč pokazala, da so nekateri

igre, ti. množične večigralne igre igranja vlog (MMORPG), kot je na primer World of Warcraft. Te namreč združujejo tudi po več deset tisoč igralcev, ki se v virtualnem svetu spoprijemajo z nepreglednim številom nalog, si-

loško zasvojeni z igranjem spletnih iger. Nekateri igralci so v virtualnem svetu nepretrgoma tudi po 40, 60 in tudi 90 ur. "V primeru, da podjetja, ki izdelujejo spletne igre, ne bodo omejila časa igranja, popularnost iger pa bo naraščala, oblasti morda ne bodo imele druge izbire, kot da omejijo uporabo, kot so to storili v Aziji", so za britanski BBC povedali avtorji raziskave. Oblasti na Kitajskem so namreč izdelovalce iger že pred leti prisilile, da so v igre vgradili časovne omejitve.

Nekatere igre sicer vsebujejo opozorila glede pretiranega igranja, a ta niso dovolj, menijo raziskovalci. Med drugim predlagajo, da bi v igrah znižali časovno zahtevnost nalog. V britanskem združenju Interactive Entertainment sicer pravijo, da večina uporabnikov igre igra zmerno. "Je pa res, da nekateri pretiravajo, ampak tako je pri vseh prijetnih stvareh v življenju", so dejali. Poleg tega vse večje igre po njihovih besedah vsebujejo mehanizme, s katerimi si lahko igralci omejijo čas igranja.



igralci na računalniške zaslonе priklopi tudi do 90 ur nepretrgoma. Kot opozarjajo raziskovalci iz univerz v Cardiffu, Derbyju in Nottinghamu, so še posebej problematične množične spletne

stem igre pa igralce spodbuja, da se neprenehoma pehajo za novimi nagradami in virtualnimi predmeti. V študiji so ugotovili, da ima med sedem in enajst odstotkov igralcev resne težave in so pato-

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travniki 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu
Uprava: Piazza Vittoria-Travniki 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu
www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493
PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIIT2C, naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria-Travniki 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst. Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi letih.

USP

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tehnik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To število smo poslali v tisk v torek, 1. oktobra, ob 14. uri.

Žvljenje in smrt ...

Kolo vredno zlata

V življenju so huda in vesela obodba, lepi in grdi dnevi, v življenju spoznavamo srečo in trpljenje. In skušamo razumeti smisel le-tega, pa čeprav nam je težko in čeprav smo bolečini, tako duševni kot fizični, včasih komaj kos.

Nama z možem umira tašča, njegova mama. Ne odhaja tako kot večina ljudi, kot je umiral tudi moj oče, skoraj z nasmehom na ustih. O njenem trpljenju je težko govoriti, težko je opisati razprazkano in ranjeno telo, jezo, nemir, razburjenje, vpitje. Vse to je trpljenje človeka, ki ni maral življenja, ali ga vsaj ni znal živeti, sedaj pa ne sprejema smrti in z zavistjo gleda tiste, ki še premorejo moč in mladost. Nama je težko, trpiva, ker bi ji rada povedala, da sočustvujeva, da nama je blazno hudo, da jo imava kljub vsem nesporazumom rada. A ona najtinej največje veselje. Shirano telo, ki ni več človeško telo, jeza in bolečina so mi pred očmi v vsakem trenutku. In z žalostjo v srcu mislim na prijatelja, ki mi je pripovedal, kako je vsa njegova družina molila skupaj z umirajočim očetom. Nama to ne bo dano.

Težo tega gromozanskega trpljenja čutim v sebi, lepi se mi na kožo, zastira mi veke in krade misli. Tako me duši v prsih, da bi še sama vpila ... zaradi nemoči, ki jo čutim, ko spremljam ta nečloveški boj. Počutim se samo, tako samo, da me duši. Smrt nima prostora na socialnih mrežah in v površnih poznanstvih, v mest-

nem vrvežu, na ulicah, o njej se ne moreš pogovarjati v trgovini. Kot ne bi bila del našega življenja, se najraje izogibamo njenemu imenu in si pred njo zastiskamo ušesa in zastiramo oči. In ko umiramo, smo vedno sami. In vsakič smo sami ob umirajočem. Boli me, a vem, da prijatelj ne bom iskala, kajti tudi sama ne zmorem več pogovora. Vzelo mi je besede. In misli. Ob meni in možu sta samo najina psa. Pozorna in nežna, kajti onadva trpljenje slutita, celo vohata ga. Vsak dan se spomnim znane italijanske umetnice, Katie Ricciarelli, ki je pred leti na televiziji pripovedovala o svoji psi in materini smrti. Tedaj jo je najbolj bolela površnost prijateljev, ki so vse skupaj strnili v nekaj besed ..., saj je bila stara. Psica pa je tri dni sedela ob njej in jo z glavo na njenih kolenih tiho motrila. Kot znajo samo psi, za katere se sploh ne strinjam, da jim manjka samo beseda, kot pravijo nekateri. Besed je namreč marsikdaj pri ljudeh enostavno preveč.

Ko se z možem vračava iz Repna, kjer je dom, v katerem oskrbujejo taščo, je v avtu tišina. Besede so ostale nekje v tistih dnevih, ko sva še vedela za sonce in gozdove. Sedaj nama trpljenje polni srce in možgane. Misli so odšle in nadomestili so jih prevelika vprašanja in nema molitev. Molitev, ki mi sili na ustnice, a nimam moči, da bi jo izmolila do konca. Nikomur izmed naju ni do vožnje, a ker je možu hudo, sem za nekaj dni to neprijetno nalogo prevzela jaz. In ko vozim svojo novo staro Fabio, se moram truditi, da zberem misli in nekaj pozornosti.

Pred dnevi mi je to enostavno zmanjkalo na križišču med Zagrajcem in Ivanjim gradom. Takoj za italijansko mejo. Ker je pot do križišča navkreber, sem avto sicer ustavila, a približno pol metra čez črto, na glavnem

cestišču. In po rebri navzdol, iz Zagajca, je ravno v tistem trenutku pripeljal kolesar, ki se je seveda veselil jesenskega popoldneva, hitrosti in adrenalinske vožnje. Hitrost je bila prevelika, da bi lahko zavrl ali se izognil trku. In že je udaril v moj blatnik, dobesedno prevozil prtlačnik in se zakotalil po asfaltu. Z možem sva si zastrla oči. Kriknila sem od bolečine. In groza mi je silila v grlo. Saj ne more, ne sme biti res, samo tega ne, sem ponavljala in že videla mrtvega fanta ležati na asfaltu.

...To je konec vsega, konec smeha, veselja, konec življenja. A zgodil se je čudež, fant je takoj po padcu vstal, si očistil kolena in že pregledoval kolo. Bila sem polna sreče in hvaležnosti, ko sem stekla ven, ga prosila, naj mi oprost, in se veselila, da je živ. A je hudo, sem ga vprašala, pa je kazalo, da so samo praske in veliko nejevolje. Kljub temu sem upala v razumevanje, krivdo sem mu tisočkrat priznala in ponavljala, da je upravičeno jezen. Zmedena in prestrašena, sem najprej vzela v roke tisto vsem znano evropsko poročilo o nesreči, a mi pisanje ni šlo, ker so se mi tresle roke. On pa, Goričan z italijanske strani meje, ni znal slovensko in ni mogel izpolniti pole. Postajal je vse bolj nejevoljen, na moj predlog, da mu razkužim odrgrnine in prevezem koleno s povojem, je samo zamahnil z roko. Nisem vedela, kaj naj rečem, pa sem samo ponavljala, da je tudi meni hudo. Kaj hudo, je bil takoj slabe krvi, saj sploh ne veš, koliko stane moje kolo, to je pet tisoč evrov, dvakrat toliko kot tvoj avto, ki sploh ni poškodovan. Srečo imaš, avto imaš cel, kaj sploh jamraš. Da bi mu sedaj govorila o tem, kar doživljam, je bilo zaman. Povedala sem mu, da je pomembno samo to, da je živ, tako zanj kot zame. A je v odgovor samo zamahnil z roko. In kazal na

poškodovano kolo in na moj, baje cel, avto. Mož ga je medtem nekoliko umaknil s cestišča, jaz se zanj še zmenila nisem in sploh nisem pogledala, koliko je ško-



de. Kolesar je bil živ in praktično brez poškodb in to je bilo edino važno. Mož mu je ponudil, da ga pospremimo do doma. A je seveda pripomnil, da ne gre nikamor brez kolesa. Žal sem ravno pred mesecem kupila staro Fabio modela Sedam, limuzino, pri kateri se odpira samo prtlačnik, zadnje steklo pa je fiksno. Kolo v tak avto ne gre. Poleg tega pa je bila v prtlačniku hrana zame in za ma-

mo, ki sem jo nakupila za ves teden. A hrana, se mi je smejala. Hrana ti je bolj pomembna kot kolo. Seveda, nekako bolj, sem pomislila, a sem molčala. Mož pa

je prišel na dan z novim predlogom, da kolo skrijemo v grmovje ali da ga sam peš pelje do našega dvorišča, kjer naj pač počaka, da ga lastnik pride iskat. A zato, da ga kdo ukrade, nama spet razlaga in še pojasni, da je karbonsko, ultralahko in zelo hitro. No, o tem, da je hitro,

sva se že pred nekaj minutami prepričala v živo.

Tako stojimo na križišču, midva uničena in utrujena, on vse bolj jezen. Sprašuje me, zakaj nisva ostala raje doma. Kaj se pa vozi-va okoli z avtom. Skušam govoriti o tašči, a takoj razumem, da nima smisla. Skušam mu še govoriti o življenju, o vsakem trenutku, ki je dragocen, o tem, kako malo je manjkalo, da ne bi

gledal sonca, ki je za Zagrajcem ravno zahajalo. A razumem, da ni razmišljal o smrti. Tokrat zagotovo ne. Morda sploh nikoli, čeprav je po mojih ocenah star čez štirideset. Samo polomljeno zavoro na kolesu ogleduje in se jezi, ker sva tako nasilno prekinila njegovo rekreacijo. Zaradi neke tašče ali ne vem česa.

Ker je ura ravno štiri in je vaška podružnica Triglava odprta, pade zadnji predlog, da gremo do Kostanjevice in tam ob pomoči agentov izpolnimo vse potrebne papirje o nesreči. Še enkrat mu z možem ponudiva pomoč, a ponesečenec zajaha kolo in sam odkolesari do vasi. To se mu zdi namreč najboljša rešitev, za kolo namreč. Za kolo, ki je vredno zlata. Za kolo, ob katerem se pozabiš zahvaliti za tisto največje, najlepše ... za življenje.

Z možem voziva za njim, skrbi naju, ali bo zmogel. A vidiva, da poganja hitro in varno. In da ga ne boli. Srečna sva, srečna, da je živ, da mu nič ni. Pa čeprav se sam, zaradi poškodovanega kolesa, veličine tega trenutka sploh ne zaveda.

Suzi Pertot

JURIJ PAJJK

KAJ SPLOH POČNEM TUKAJ?

168

“Tokrat, zgodaj zvečer, ulice niso bile več tako prazne, ker je dež malo pojenjal, in mati zdaj ni brezciljno taval okrog, temveč je krenila do vogla Dizengovfe ulice in Drevoreda Judovske nacionalne fundacije in od tod po Dizengofovi, mimo križišč z Gordonovo in s Frischmannovo, s svojo čedno črno torbico z jermenčkom čez ramo, in gledala lepe izložbe in kavarne in pokukala v tisto, kar naj bi bilo telavivsko boemsko življenje, ampak se ji je vse ponošeno, kot iz druge roke, kot posnetek posnetka nečesa, kar je celo že v izvirni verziji štel za bedno in klavirno. Vse se ji je zdelo tako, kot da zasluži in potrebuje sočutje, a njeno sočutje je bilo porabljeno”.

Ta odlomek sem vzel s konca knjige z naslovom Zgodba o ljubezni in temnini, ki jo je napisal znani izraelski časnikar in pisatelj Amos Oz, v slovensščino pa jo je za založbo Mladinska knjiga vrhunsko prevedla Mojca Kranjc iz nemščine, ki je na konec odličnega romana dodala tudi bogato bibliografijo ter dodatek, s katerima si pomagamo pri prebiranju neverjetno dobre zgodbe, ki, kot večina knjig Amosa Oza, sloni na doživetem. Odlomek iz imenitnega pisanja sem izbral seveda hote, saj je tako slogovno kot vsebinsko izjemno lep, ker na sijajen, nevsliljiv način ubesedi tisto stanje duha, ki se nas zadnje čase vse bolj loteva ob pogledu na lastno in drugih življenje v sedanjih družbi, sredi katere se vse prevečkrat počutimo, če že ne ravno izgubljene, pa vsaj na nepravem mestu, vsaj tisti, ki se še vedno sprašujemo, kaj sploh počnemo tu.

O knjigi mi je najprej govoril naravnost neverjeten uspeh med slovenskimi bralci, predvsem pa me je k branju srčno povabila prijateljica Mateja Subotičanec, ki ima, tako kot imamo to vsi resnični ljubitelji književnosti, svoje poglede na književnost in na umetnost. Z Matejo se skoraj nikoli ne ustava več, pred leti sva se še kdaj srečala, kakšno rekla ob kavi, sedaj pa je tako, kot je, ja, vse malce prehitro gre, se pa včasih srečava le bežno, na kakšni tiskovni konferenci odmevnejših knjižnih predstavitev, ona z mikrofonom in digitalno snemalno napravo, jaz z beležko in fotoaparatom, oba pridno in zavzeto, iskreno povedano tudi z zanimanjem, poslušava, ker naju nove knjige oba zanimajo in vedno znova prevzemajo, a nikdar nimava več časa za tisti iskreni in odprti klepet, ki označuje vsak prijateljski odnos, saj ona takoj po končani, včasih pa še pred koncem, tiskovni predstavitvi odbrzi na radio, da pripravi poročilo, sam pa se po navadi še malo ustavim, da koga pozdravim, izmenjam kako menin, slišim še kaj o književnosti iz prve roke, pa naj gre samo za vljudni pogovor s prevajalci ali pisatelji, vedno je namreč lepo in koristno, če kaj slišiš, ko so “mikrofoni ugasnjeni”. Včasih nama niti ne uspe več izreči na glas tistega obveznega “dober dan”, ki ga sicer privoščiš vsakomur, ker se ugledava že med samo predstavitevjo, nasmeh pa le pove, da je nekaj od starega prijateljstva še ostalo. Povezana sva, sicer na drug način, a sva, saj mi Mateja včasih kaj napiše v klepetalnici na gmail pošti, včasih pa se je spomnim sam, ko vidim, da na njenem naslovu elektronske pošte gori zelena lučka, kar pomeni, da ima odprto gmail pošto.

Ni veliko, boste rekli, a nekaj je. Meni pomenijo ti stiki veliko, pravzaprav zelo veliko, saj sem zadnje čase, ujet, kot sem, v vsakdanje delo in prevažanje po tem malem svetu, v katerem živim, vse bolj odvisen od teh stikov, ki mi pomagajo ohranjati vezi z ljudmi, ki mi nekaj pomenijo, njihovi odgovori pa pričajo o tem, da tudi

sam njim pomenim več kot le naključnega znanca. In mi je lansko leto, tam nekje pred poletjem, Mateja napisala, da bere čudovito knjigo, še to je dodala, da že dolgo ni brala tako dobre knjige, in mi je seveda priporočila v branje roman Zgodba o ljubezni in temnini Amosa Oza. Iz njenih napisanih stavkov, ne povedi, stavkov, vsaj jaz današnjim povedim še vedno pravih stavkov, ker sem se pač tako naučil v šoli še pred reformo, ki je v slovenski jezik uvedla povedi, je kar sijalo veselje, pravo navdušenje.

Seveda sem knjigo prinesel domov, jo položil na skrinjo ob vhodu v dnevni prostor, kjer po navadi sveže izdane knjige pri nas doma čakajo na branje. Vsaka knjiga ima svojo usodo, so pravili stari, modri Latinci. Včasih se zgodi, da s kupa knjig na skrinji nekatere izginejo in se pojavijo drugje šele čez čas; med pogovorom ob koncu tedna med kosilom ali večerjo izvem, da je “ta in ta knjiga super”, včasih pa se mi zgodi, da sem prisiljen kup novo izdanih knjig zaradi višje sile preložiti drugam, in takrat je knjige težje najti. Po navadi namreč knjige dam “na točno določeno mesto”, seveda z namenom, da jih bom “tam zagotovo videl in našel, ko bo primeren čas”, a jih po navadi prav zaradi tega, ker sem jih tja položil, dolgo ne najdem, če jih sploh. Ker so me doma že sili, ko na glas iščem kako knjigo, bolj samemu sebi kot drugim brundam na glas: “Ma, kam sem dal tiste knjige? To je nekaj nemogočega...”

Če se me kdo od domačih le usmili in me vpraša, katere knjige iščem, povem naslov ali avtorja, včasih opišem barvo platnic ali navedem založbo in poredko se zgodi, da knjigo le najdemo s skupnimi močmi, sicer pa sem ob takih priložnostih navadno predmet mukotrpne in pritihne, vsaj z mojega zornega kota, poduka, “kako tako ne gre več naprej, ker bi morali že enkrat to s knjigami urediti, ne da se namreč več živeti v tem neredu, knjige so namreč povsod, celo na stopnicah jih najdem!, pa naj gre še za tako dobre knjige, enostavno se ne da več, saj to ni normalno”!

Nikoli ne odgovorim več: “Kdo pa je rekel, da bi moralo biti normalno”? Leta poleg starosti, ki je že sama po sebi bolezen, prinašajo namreč tudi mrdrost. Dosegel sem vsaj to, da mi nihče (več) ne reče, da je knjig preveč, le znanstvenica v naši hiši po navadi strokovno pove, da na policah pač stoji omejeno število knjig: “Knjige pa prihajajo in prihajajo in tega problema ne boš rešil, če se že enkrat ne odločiš in daš vsaj nekaj stotin knjig stran”! Po navadi odgovorim, da mi je že mama ob takih stiskah preprosto po vipavsko znala povedati, da pač “tam, kjer je Šturm, ne more biti tudi Ajdovc”, a mi tišina in vzdih tistih, ki so obsojeni na neuspeh z lepimi manirami, grožnje pri meni itak ne dosežejo ničesar!, povesta dovolj.

Ko pa po dolgem pospravljanju zmagoslavno, občasno se tudi to zgodi, spet zagledam, kakšne barve je zgornja površina skrinje ob vratih, napovem vsem doma, “da bo odleš tako čisto in urejeno ob vhodu”, me nihče več ne jemlje resno. Ko se jezim, ker mi nihče ne sledi, mi suho povedo, da sem “to že stokrat napovedal, a je na skrinji vseeno vedno nekaj deset novih knjig in je zato skrinja neuporabna, ker se je ne more odpirati”. Mimogrede, romana Zgodba o ljubezni in temnini dolge mesece nisem našel zato, ker sem pozabil, da sem ga dal v posebno torbo v pritlačnik avtomobila, kjer hranim knjige za branje med čakanjem...

Ko sem ga, čisto po naključju seveda, le našel, sem ga z veseljem prebral.

V Šempetru pri Gorici

V soboto pogreb zadnjega grofa Coronini

V soboto, 5. oktobra, ob 15. uri, bo Šempeter pri Gorici spet pričal grofovskemu pogrebu. K zadnjemu počitku v družinsko grobnico na tamkajšnjem pokopališču bodo položili grofa Janeza Krstnika (Giovanni Battista) iz Šempetrske veje plemiške rodbine Coronini Cronberg, po domače, iz njegovih otroških let, grofiča Ivana.

niki. Pogrebno mašo bo po pokojnikovi želji v šempetrski župnijski cerkvi vodil duhovnik Alessio Stasi, družinski prijatelj. Pel bo domači zbor. Pred dolgimi leti so bili podobni pogrebi precej pogosti in značilni tudi za naše kraje. V šempetrskem izročilu je posebej ohranjen spomin na veličasten pogreb Ja-

uradnik. Največ prostora v tedanjem slovenskem časopisju je umrlemu grofu namenil tednik “Soča”, ki je od 1871 izhajal v Gorici. Poleg dolgih nekrologov in številnih sožalnih brzojavk je 30. julija 1880 v članku “Dežela žaluje” poročal tudi o pogrebu, ki je bil za Šempeter očitno pravi spektakel: “Dasi je Šempeter samo navadna

vas, vendar je bilo po oknih razvešenih črnih prtov in pregrinj. Pet kanonikov iz stolne cerkve z drugimi duhovniki je šlo pred vozom, ki je peljal truplo rajncega Coroninija. Voz, sam na sebi dragotno in krasno narejen, bil je ves obsut z nenavadno velikimi vencami in trakovi. Redka prikazen pri tako sijajnem pogrebu je bilo to, da so spreved dostojanstvenikov tako rekoč oklenili domači ljudje. Spred je šla množica kmetov zad pa kmet. Oboji so nesli debele sveče. Vojaška in mestna godba, vojski in tukajšnji veteranci so se vrstili za njimi. Kakor o takih prilikah, so topovi razglašali zadnje pozdrave blagemu pokojniku. Naj v miru počiva!”

Renato Podbersič ml.



Pogreb grofa Franca Coroninija leta 1901 v Šempetru

Pokojni grof, zadnji moški potomec rodbine Coronini, rojen leta 1936, je umrl 15. septembra letos v Londonu, kjer je živel že dolga leta. Njegova želja je bila, da bi bil pokopan v domačem kraju, kjer počivajo (števili) njegovi pred-

neza Krstnika Coroninija (1794–1880), prapradedna zgoraj omenjenega grofa. Dvanajst let je vzgajal mladega bodočega habsburškega cesarja Franca Jožefa I., pozneje se je izkazal kot vojskovodja, general in visok državni

52. Linhartovo srečanje v Postojni

Števerjanska Dramska družina dobitnica kar dveh matiškov!

Da je odrska postavitev svojevrstne "kriminalke" *Umor v vili Roung* italijanskega avtorja Achilleja Campanileja v izvedbi Dramske družine SKPD F. B. Sedej iz Števerjana v režiji Franka Žerjale nekaj izrednega, takega, kar na ljubiteljskih odrih pri nas - pa tudi širše na Slovenskem - nismo še videli, je bilo razvidno že na števerjanski premieri lan-

bote, 28. septembra 2013, v Kulturnem domu v Postojni. Na tem finalnem delu se je predstavilo sedem najboljših ljubiteljskih gledaliških predstav izmed 27, uvrščenih na regijsko raven. Linhartovo srečanje je osrednja in najpomembnejša gledališka prireditev v organizaciji Javnega sklada za kulturne dejavnosti. Srečanje predstavlja izbor najboljših predstav slovenskega lju-

2013, *Vaje iz sedenja* Alenke Hain v izvedbi Teatra Šentjanž-SPD Šentjanž na Koroškem, *Mjesečina za lady Macbeth* Milana Milišića v izvedbi Studentskega teatra Lero, Dubrovnik, in *Ja ili neko drugi* Maje Pelević v izvedbi Teatra Fedra, Bugojno iz Bosne in Hercegovine. V petek in soboto dopoldne sta bili okrogli mizi o videnih predstavah, ki ju je vodila dramatur-

smislu likovne podobe, glasbenih vložkov, vodenju igralca v prostoru in seveda v ekspresivni, predvsem pa natančni igralski interpretaciji. Z neverjetno energijo, igralskim žarom, dovršenimi koreografijami in izjemnimi pevskimi točkami preigravajo duhovite, izredno domišljene ter disciplinirano izvedene prizore. Verjetno največja odlika predstave je v tem, da se kljub temu igralci na odru nikoli ne pozabijo zabavati. Z odrskim veseljem preplavljajo občinstvo, ki - kakor začarano - niti za trenutek ne more ostati ravnodušno. Predstava, po kateri si na koncu rečeš le še: ŠE! V utemeljitev za režijo pa je žirija zapisala: "Franko Žerjal je *Umor v vili Roung* zasnoval kot zabavni variete. Njegova režija je izčiščena, polna duhovitih domislic in gagov, ki jih spretno vpleta v tok dogodkov. Z varno roko potrpežljivo vodi igralce, ki kljub svoji stilizaciji, na trenutke že kar nadrealistični igri, nikoli ne prestopijo meje okusnega. Z virtuosno natančnostjo splete vse segmente predstave - kostumografijo, scenografijo,

koreografijo, glasbo, oblikovanje svetlobe in seveda igro - v izredno homogeno in duhovito uprizoritev".

Linhartovo plaketo za leto 2012 je prejel Franci Tušar, igralec, pisec in režiser, član DPD Svoboda France Mencinger Javornik - Koroška Bela, prejemnika Linhartovih listin za l. 2012 pa sta Juša Berce, igralka in režiserka, dolgoletna članica Kulturnega društva Loški oder Škofja Loka, in Nikolaj Kranjc, režiser, scenograf, kostumograf in mentor, ki deluje v Sloveniji in na Avstrijskem Koroškem.

Vsem nagrajencem naj gredo iskrene čestitke, še posebno pa se seveda veselimo nagrad, ki sta osrečili števerjanske igralce, režiserja Franka Žerjale in celo njihovo tehnično ekipo, saj je to nedvomno izjemen uspeh in zadoščenje za celotno števerjansko Dramsko družino, ki je v teh nekaj letih dosegla zavidljivo kakovostno raven. Čestitke gredo režiserju Franku Žerjalu za zaslužen priznanje, saj je v predstavo vložil veliko truda. Ob njem pa je treba ome-

niti tudi njegovo režijsko asistentko Jasmin Kovic, ki je s svojo domiselnostjo in mladostno zagnanostjo nedvomno prispevala k uspehu predstave. Tako je drugič v polstoletni zgo-



Franko Žerjal (foto DPD)

dovini Linhartovega srečanja zamejska gledališka ljubiteljska skupina prejela najvišjo nagrado tega festivala. Prvi jo je osvojil l. 2004 dramski odsek PD Štandrež s predstavo *Stara garda* v režiji Janeza Starine.

IK



sko zimo. Vsi, ki spremljamo delovanje te gledališke ljubiteljske skupine, smo bili zelo veseli, da je njeno umetniško rast opazila tudi strokovna komisija na jubilejnim, 10. Zamejskem festivalu amaterskih dramskih skupin v Mavhinjah, saj je Števerjancem podelila prvo nagrado v kategoriji odraslih skupin, potem ko je bila deležna nagrade kot najboljša predstava v celoti že na območnem Srečanju ljubiteljskih gledaliških skupin Severne Primorske 2013, Zvonko Simčič pa je prejel posebno priznanje selektorja Linhartovega srečanja Severne Primorske, Gorazda Jakominića, za najboljšo stransko vlogo. Za števerjansko skupino je bil izjemen uspeh že ta, da jo je selektor 52. Linhartovega srečanja, festivala ljubiteljskih gledaliških skupin iz Slovenije in zamejstva, Marko Bratuš, uvrstil v finalni del Linhartovega srečanja, ki je potekal v organizaciji Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti in Občine Postojna od četrтка, 26. septembra, do so-

biteljskega gledališča in je seveda tudi lep pregled gledališke dejavnosti v Sloveniji in tudi v zamejstvu. Državni selektor Bratuš je za končni del festivala izbral te predstave: *Za narodov blagor* Ivana Cankarja v izvedbi KUD Milke Zorec, Hotinja Vas, *Umor v vili Roung* Achilleja Campanileja v izvedbi Dramske družine F. B. Sedej iz Števerjana, *Navajeni na šok* Dejana Spasića v izvedbi ŠODR teatra, Srečna mladina, KUD Šentvid nad Ljubljano, *Nora Nora* Evalda Flisarja v izvedbi Gledališkega ansambla KUD Zarja Trnovlje-Celje, *Kripl* Martina McDonougha v izvedbi Šus teatra KD, Draženci, *Ana Migrena* Andreja Rozmana Roze v izvedbi Teatra KD Janez Jalen, Notranje Gorice in *Burka o jezičnem dohtarju* neznanega avtorja v izvedbi Gledališke skupine KD Slomšek, Slovenska Bistrica. V spremljevalnem programu pa so bile na sporedu zmagovalna predstava Festivala Vizije-Festivala mladinskih gledaliških skupin Slovenije, ki je bil v Novi Gorici maja

ginja in gledališka kritičarka Ana Perne.

Žirija, ki so jo sestavljali predsednica, igralka in nosilka Borštnikovega prstana Minu Kjuder, scenografinja Ana Rahela Klopčič in igralec Gorazd Žilavec, je podelila štiri matiške: matička za najboljšo predstavo v celoti, "ki je izstopala v vseh pogledih", kot se je izrazila žirija, je prejela Dramska družina iz Števerjana za uprizoritev *Umor v vili Roung*, in matička za režijo te predstave, ki je bil podeljen Franku Žerjalu. Ostala dva matička za najboljšo žensko in moško vlogo sta prejela Neža Strenčan za vlogo Nore v predstavi *Nora Nora* v izvedbi Gledališkega ansambla KUD Zarja Trnovlje - Celje, in Niko Turk za vlogo jezičnega dohtarja v izvedbi Gledališke skupine KD Slomšek, Slovenska Bistrica. Žirija se je o predstavi števerjanske Dramske družine izrazila v samih presežkih: "*Absurdna komedija Umor v vili Roung* je harmonično oblikovana in kompleksna uprizoritev, tako v

Sprejem Dramske družine SKPD F. B. Sedej na občini v Števerjanu

Števerjanski Dramski družini, ki se je tako čudovito izkazala na 52. Linhartovem srečanju, so v ponedeljek, 30. septembra 2013, pripravili slovesen sprejem na števerjanski občini. Županja Franka Padovan je čestitala za izjemen uspeh in

administrator Marjan Markežič jim je iskreno čestital, ker so si nagradi priborili sami, s trdim delom in ne z lobiji, in obljubil, da bo domača dvorana dobila novo streho in udobnejše pogoje za vaje. Irena Ferlat je v imenu ZSKP izrazila

ponos na Dramsko družino in ji želela ob nadaljnjem vztrajnem delu in vnemi še veliko dosežkov. Predsednik SSO Walter Bandelj je ob pohvalnih besedah za enkratno delo, ki ga opravlja skupina, prebral še čestitke deželne predsednika SSO Draga Štokes. Štoka je poudaril, da je to uspeh celotne naše zamejske skupnosti. Ob tem je pohvalil števerjansko občino, katere ime se na tak način širi daleč



poudarila vznesenost mladih članov dramske skupine, ki jim vselej stojijo ob strani starejši z nasveti. Vse je vzpodbudila, naj nadaljujejo po tej poti, saj so v ponos ne samo Števerjanu, ampak tudi celotni Goriški in širšemu prostoru. Čestitke igralcem, režiserju in celotni tehnični ekipi je izrazil predsednik SKPD F. B. Sedej Filip Hlede. Naglasil je ustvarjalno rast skupine v zadnjih letih, ki je privedla do takih rezultatov. Da je ta uspeh sad večletnega dela, je poudaril tudi režiser Franko Žerjal, ki je ob spominih na svoj prihod v Števerjan poudaril, da so najprej vzgojili igralce, nato še publiko, potem pa posegli po nenavadnih dramskih delih. V prihodnje se bodo morali zelo potruditi, da se bodo lahko povzpeli še stopnjo višje, "saj so sedaj res super". Žerjal se je zahvalil Jasmin Kovic za vse, s čimer je pripomogla k uspehu predstave. Župnijski



preko meje, pa tudi po vsej naši deželi. Spregovoril je tudi Silvan Primožič v imenu SSK in dejal, da je Dramska družina v ponos celotni slovenski skupnosti. Polemično pa se je obregnil ob dejstvo, da se takega izrednega dogodka veseli le en del slovenske narodne skupnosti. Zdravica s čašami, polnimi rujne kapljice, je zaokrožila pristrčno in obenem svečano srečanje na števerjanski občini. / IK

GORICA Razstava v Kulturnem centru Lojze Bratuš

Kramolc, umetnik z dvema domovinama

Prvo likovno razstavo v novi sezoni Kulturnega centra Lojze Bratuš v Gorici so odprli v ponedeljek, 30. septembra, v sodelovanju z Galerijo Rika Debenjaka iz Kanala ob Soči. Na ogled so likovna dela - od prvih risb do zadnjih velikih risb in grafik - Božidarja Teda Kramolca. Kot je uvodoma povedala predsednica Centra Franka Žgavec, ki je med zbranimi pozdravila koordinatorja s kanalsko Galerijo Petra Blažaja, so pri načrtovanju razstave upali, da bo umetnik navzoč na odprtju. Žal pa je 3. septembra letos umrl; zato se mu je občinstvo tudi poklonilo z enominutnim molkom.

Po primernem glasbenem utrinku, ki ga je podaril violinist Aleš Lavrenčič, je umetniška zgodovinarica Tatjana Pregl Kobe v predstavitvi razstave dejala, da je bil Kramolc "človek z dvema domovinama". Rodil se je pred 91 leti v Podgori pri Šentvidu nad Ljubljano, maja 1945 je skupaj z bratom odšel iz Slovenije na Koroško, tri leta kasneje pa v Kanado, kjer je nadaljeval študij slikarstva in obenem arhitekture. Tam je tudi veliko razstavljal, "dokler se ni pred 25 leti zgodilo, da ga je Slovenija pravzaprav na novo odkrila". Odkrila je slovenskega avtorja, ki je živel v Kanadi, ko se je prvič vračal, in to ne s slikarsko raz-



Franka Žgavec in Tatjana Pregl Kobe

stavo, temveč s svojo literaturo. Na Slovenskem so pri Novi reviji izšli njegovi prvi romani in prve pesmi. Na prvi razstavi, v Ajdovščini, je predstavil svoje slike iz Gonarsa, kjer je bil med drugo vojno dvakrat interniran. Naslednja leta, ko se je vračal v Slovenijo, so mu v Koroški galeriji likovnih umetnosti v Slovenj Gradcu priredili

eno prvih manjših razstav; v tistih krajih je nekaj časa živel njegov oče, znani muzikolog Luka Kramolc, ki je po smrti svojo zapuščino pustil v Ravnah na Koroškem. Po nekaj letih sodelovanja je umetnik poklonil omenjeni galeriji del svojih slik. V Gorici so v gornjih prostorih razstavljene prve Kramolčeve



Violinist Aleš Lavrenčič

slike iz 40. let, "virtuozne risbe, ki so res nekaj posebnega"; v dolgem hodniku v pritličju pa je "eden njegovih izjemnih ciklov, kjer je malce abstrakten, toda kljub vsemu že barvit": monotipije so "zmes ameriškega, kanadskega in evropskega dogajanja v 60. letih". Druge razstavljene slike, med njimi portrete žensk, akte in tihožitja, je naredil v zadnjem obdobju, po svojem 70. letu; te so "najbolj barvite

in sočne". Tudi umetniška zgodovinarica je potrdila, da si je Kramolc želel biti prisoten na razstavi, a že spomladi se je čutil posebno utrujenega; "videl pa je katalog in bil zelo zadovoljen".

Po še enem glasbenem bis-udeleženci z aplavzom, na povabilo predsednice Franke Žgavec, čestitali prisotnemu goriškemu slikarju Andreju Kosiču ob njegovi 80-letnici. / DD